

Iurie Bojoncă

Râul Zero
și
plopul fără soț

Timișoara

2007

Coperta I .....

(după o idee a autorului)

foto: Susanna Schiavon; montaj fotografic: Federico Bulegato

Dedic această carte copiilor mei Liviu și Felicia

Motto:

*Si tu-i asculți în pace cum văduva ascultă,
Pe care-ale ei rude o iau cu vorbe multe,
Tu numai îți știi chinul ce inima îți sfarmă,
Ai plânge dar n'ai lacrimi, Moldovo nu ai mamă!*

M.Eminescu

P R E F A T A

Un tânăr poet îl întrebase odata pe Rilke, indecis fiind dacă să-și dedice viața ori nu poeziei. Marele poet i-a răspuns printr-o mică carte celebră, sfătuindu-l să scrie numai dacă nu poate trăi altfel... Acest cel mai infailibil criteriu l-a intuit și Iurie Bojoncă :

“nu se cunoaște din ce considerente
am început sa scriu poezie
așa cum aș respira
ori aș privi »

Titlul ultimei sale cărți *Râul Zero și plopul fără soț* se revelează a fi o dublă ipostază a autorului. El vede la fereastra locuinței sale actuale, în Veneto, un plop care-i “pozează” pe malul râului Zero. Este o concentrare emblematică în felul poetic a vieții sale. Râul Zero se referă la viața lui de emigrat, pe când plopul are alte valențe de ordin profund emotiv. Plopul și poetul au fiecare din ei ”fabricile” lor. Unuia natura, care nu face vesuri, îi dă puful, frunze și semințe, pe când poetul are o mașină de scris și o altă mașină de plâns. Diferența între ei este esențială. Și totuși pe o zi de toamnă, cu un soare rotund și frumos, poetul contempla iarăși plopul căci în el trăiesc “flori de aur” ale unui *cântec sfânt: Pe lângă plopul fără soț...* Marele Eminescu este mereu prezent în Iurie care-și iubește și onorează maestrul prin câte ceva fugar și aluziv la opera Poetului. Prin suflul ei etern ea dă o noblețe și sporește farmecul scrierilor lui Iurie Bojoncă.

*

Autorul își inserează poemele într-o carte de fapt epistolară. *Scrisorile* către un prieten au roul de a reda, prin ochii unui “străin”, aspectele civilizației Occidentului, și în special ale Italiei contemporane în care trăiește Iurie. Acestea îi par stranii. Scrise cu mult haz la început, precum acel fragment de statuie care devenea piciorul lui pus în ghips, ori acea înmormântare din satul “Cutare”, unde se confruntau obiceiurile românești cu cele arabe, într-o veselie care ținea de fapt de o nuntă, *Scrisorile* evoluează spre un ton foarte grav la sfârșitul cărții.

Genul literar epistolar e cunoscut de secole. Mă gândesc la spirituala Madame de Sévigné care scria fiicei sale măritat departe, întâmplările curții strălucite din Versailles pe timpul Regelui Soare. De asemeni marele filozof politic Montesquieu a compus și un roman satiric, *Scrisorile Persane*. Văzută cu ochii unui persan circulația la Paris pare de o inepuizabilă actualitate. Casele sunt atât de înalte de par locuite de astrologi. Orașul tot e construit ca și în aer, cu casele unele peste altele, încât creează o mare încurcătură. ”Pasul cămilelor noastre, scrie persanul acasă, i-ar face pe parizieni “să cadă în sincopă”...

Dar una dintre cele mai frumoase cărți ale acestui gen literar este *Briefwechsel* (Schimbul epistolar, 1897-1926) dintre Rainer Maria Rilke și Lou Andreas-Salome, o femeie rusa foarte frumoasă. A iubit-o și Nietzsche, cerând-o în căsătorie de două ori fără succes. Ea era unica care îl citise pe Nietzsche pe atunci ! Citez doar o mică frază : “Autorul este eternitatea care pătrunde și domină zilele”. De ce, ne întrebăm desigur. Pentru că arta și poezia îl depășesc pe om. Ele depășesc viața lui fiind eterne, atemporale. Ele sunt prea mari, prea grele și prea lungi...Dar spun adevărul. De aceea poezia nu moare niciodată...

Iurie Bojoncă știe acest lucru și de aceea îl sărbătorește pe Eminescu într-un mod foarte frumos și original : prin două infloriri. În ianuarie, când s-a născut Eminescu, casa lui în preajma Veneției e plină de vase cu ramuri de flori de calicantus, în toate odăile...Iar vara

, teiul “sfânt” atât de iubit de poet, cu inflorescența lui delicată și “de aur” vestește moartea Poetului. Dar Poetul nu a murit, căci trăiește ca un “mit”, așa cum el voia să se vadă pe sine.

*

Sfârșitul cărții este dedicat angajării autorului în drama României prin raptul istoric al Bucovinei și al Basarabiei. Frații lui, poeții basarabeni, sunt sistematic deposedați de identitatea lor națională prin transbordarea lor fictivă într-o “republică fantomă”, cu scris nelatin. Poetul Iurie Bojoncă închină acestor două regiuni “ în neagra lor înstrăinare” un foarte frumos poem începând cu

Azi ninge cu flori de cais
De parca-naltimile au plins
Ninge cu parfum de polen,
Ninge efemer și etern.

Marele Eminescu , care a suferit imens de relele Tării, vedea salvarea ei prin « zona de cultura » în spațiul ei. Numai mediul culturii elevate care *educă* în mod etic, poate combate trădarea și semi-barbaria prădalnică care a bântuit și pe timpul lui – cu miniștri cu “patru clase primare”ca surogat pentru Colbert...

Dacă în fața năvălirilor României au ieșit, timp de un mileniu, din istorie, a fost ca să rămână în istorie. Acum, cu intrarea ca și miraculoasă în UE, o sarcină grandioasă îi așteaptă pe Români, aceea de a reda , prin creativitate (și nu cu imitații sterile), acea deminătate ancestrală Tării, ca să o pună, prin efort civilizatoric, în rând cu celelalte națiuni ale Europei. A fi “buni Europeni”, profetiza Nietzsche, înseamnă în primul rând două virtuți : a ști a “scrie bine” și a “citi bine” – căci ce fac cititorii răi “cei mai răi “? Ei procedează ca soldații care prada, luând de aici de colo câte ceva ce pot utiliza, murdărind și acoperind restul cu insultele lor”...aceștia sunt “canalii” de care Nietzsche mereu s-a tinut departe.

Cu aceste “idei europene” , incheiem aceste scurte consideratii, inchinind un gând frumos poetului care este “indicatorul viitorului” și care ne ajuta sa vedem ca un suflet mare este inca posibil .

Svetlana Paleologu Matta,
Elveția

Dacă ar fi fost posibil

Dacă ar fi fost posibil
să-mi aleg țara de origine
la ce țară m-aș gândi oare ?
La una bogată foarte,
la una săracă de tot
ori nu mi-aș lua
nici un fel de țară
ca să nu mai fiu patriot.

Dacă ar fi fost posibil
să-mi aleg o casă
unde să mă nasc
la ce casă m-aș opri oare?
La una de lux într-un oraș?
ori la o cocioabă într-un sat?
ori poate la un spital de copii,
ori poate la un orfelinat?
Ce importanță mai are
unde și când cineva te-a lăsat?

Dacă ar fi fost posibil
să mă dau ori nu născut
nu știu nici până azi
cum ar fi fost mai bine
să fi făcut.

Dacă ar fi fost posibil
să-mi scriu poemele din nou
le-aș dilua bine cu cer,
apoi le-aș infiltra în teiul sfânt
care prin floarea-i mișcă buze
trimițătoare de cuvinte-n vânt.

Prefața autorului

Această carte de *scrisori* sau *epistole* nu se vrea o replică adresată unor literați foarte bine școliți cărora le place să fie numiți postmoderniști. De rând cu alte lucruri frumoase valul postmodernității are și niște tendințe greu de explicat, ce țin de negarea unor valori spirituale create până la noi. Demitizarea anumitor teme e chiar necesară. Dar să nu confundăm demitizarea cu demolarea acestora. Altfel cum am califica spusele unui „mititel” de la București, dar cu funcții mari în Stat, care zice: „Ce mai umblați atâta la Eminescu, fiindcă el e un cadavru în debara.” Demolatori de acest gen avem și la Chișinău destui, dar ei, cel puțin, nu prea sunt luați în serios.

O fi fiind Eminescu „Un mort frumos cu ochii vii/ Ce scînteie-n afară.” și dacă ne-o fi văzând din zonele lui celeste, temă-mi-i să nu ne zică „Niște vii cu ochii morți/ Ce-ntunică-n năuntru.” Imi pare rău, dar merităm să mai fim din când în când și oximoroniți atunci când riscăm să ne pierdem în „iarmarocul deșărtăciunilor”, cum spunea poetul la timpul lui.

Poate cei de la București, suprasaturați de cultură, au dreptul moral să vorbească despre o *debara a valorilor* (s.n.) dacă cred cu tot dinadinsul că idealurile naționale ale României pentru care a luptat și Eminescu au fost atinse odată cu intrarea în Uniunea Europeană. Inșă pentru noi, cei din Basarabia ori „dulcea Bucovină” Eminescu rămâne de „cea mai nemijlocită și incandescentă actualitate”(Al.Oprea) mai ales prin articolele de la „Timpul” în care îl vedem „profund angajat în destunul istoric al țării sale”, după cum remarca minunat Svetlana Paleologu-Matta în eseu *Jurnal hermeneutic*.

Cu atât mai mult azi sporește actualitatea poetului pentru românii din afara Tării, când *după un lung abandon istoric, cum observa cândva Iorga, România a redescoperit că este o țară înconjurată de români*, citat de Adrian Dinu Rachieru în volumul *Poeți din Bucovina*. O consecință a *abandonului istoric* o trăim acum când nu știm cu ce să ne tratăm de „boala copilăriei comunismului” și luăm drumul exodului.

Jocurile noastre de-a „podul cu flori” n-au fost suficiente pentru a ne scoate din „laburintul politicului”. Abia ieșiți din febra revoluționară, realizăm că noi încă n-am zdrobit „orânduiala cea crudă și nedreaptă.” Nu știu voi cum sunteți, dar noi, basarabeni, rămânem încă împărțiți „în mizeri și bogați.” Si aceasta ni se întâmplă în plină zi, probabil și din cauza că nu l-am citit la timp pe Eminescu. Iar dacă voi l-ați citit cu luare aminte ar fi bine să înțelegeți că nu puteți merge în Europa, lăsându-l în *debaraua istoriei* (s.n.) Mai european ca Eminescu nici că a fost vreodată un alt român.

Un alt vector al cărții ține de câteva trimeri la Miorița. Aceasta a fost și va rămâne o bijuterie a culturii noastre naționale. Incercăm prin parafrază să întrezărim în *excesul de mioritism* (s.n.), în vehicularea abundentă a acestuia, un fel de *sindrom al inferiorității* (s.n.). Această resemnare în fața morții ne paște toată viața. Mesajul paradigmatic al baladei servește drept sursă de inspirație pentru cei mai de seamă scriitori români, dar alimentează din plin și o parte din expresiile populare.

„In balada populară *Miorița*, considerată unul dintre miturile românești fundamentale, suntem autoreprezenți ca locuitori ai *capătului lumii*, ai „piciorului de plai” și „gurii de rai” concepute ca margine existențială paradisiacă, pusă însă sub semnul acceptării senine a iminenței morții”, subliniază M. Cimpoi, *Limba Română* nr.11 2004. Felul de a fi, ADN-ul spiritualității noastre e poate cel mai bine codificat în balada *Miorița*. ce comportă o supușenie aproape proverbială, o împăcare cu soarta, un mare dor pentru nunta ancestrală.

Vom încerca prin metoda clivajului să deschidem parantezele câtorva proverbe pentru a le vedea altfel de cât se vede prin ochelarii învățătorului. Si anume acele expresii populare care ne îndeamnă să plecăm capul în fața sabiei ori să fugim de pe câmpul de bătălie.

In concluzie, nu pot să nu-l citez pe prof. Grigore Canțaru din două sau chiar trei considerente: scrisorile, în forma lor „pură”, adică înainte de a fi băgate în specia literară, îi sunt adresate; îmi spune că i-au plăcut, sper să fie și sincer; și apoi recunoaște că le-a citit și sub alt unghi, îndemnându-mă să editez această carte, „pentru că scrisorile tale - zice domnia Sa - sunt tulburătoare, sub două, sau chiar trei aspecte: comunică o informație inedită, pe care numai tu poți s-o observi; reflectă o experiență personală a exodului; sunt foarte bine și cu umor scrise, sunt probe literare și merită a fi publicate aproape fără redactări. Da, sunt adresate mie și, să mă ierți, dar eu le-am citit și sub acest unghi, adică de, deh! „critic”. Scrisorile, repet, sunt formidabile, din mai multe, ar putea ieși, gândește-te, o carte foarte interesantă.”

De vină-i motivul oglinzii

În ochiul meu și-a făcut cerul un mic depozit,
a aruncat luna prăfuită de aur într-un ungher,
a împrăștiat și o mână de stele la întâmplare,
apoi a lăsat să fie o noapte adâncă,
probabil se pregătea un spectacol
cu multă,cu multă,
dar multă iubire
și ca să nu rămână în urmă
pământul mișcător cum este
și-a ocupat și el un mic spațiu
în aulele ochiului meu
și când a început a aduce
tot felul de lucruri
nu mai știam unde să le pun
îmi clădea în ochi metropole
pline ca de râie de oameni perfizi
ce știu la perfecție arta militară
și nu sunt în stare să iubească o femeie,
mi-a adus tot felul de lucruri sofisticate
și tot ce a crezut el mai important.
Văzând că privirea mi-i atât de împovărată,
mi-am zis să fac o mică inventariere
în depozitul ochiului meu
să mai dau la alții lucrurile vechi
ca să-mi pot face rost de altele noi
și până la urmă ce să vezi,
stelele aduse de cer
căutau o mare adusă de pământ,
se vede că nu aveau pe acolo oglindă,
dar pământul uituc de fire
a venit cu ce vrei în depozitul ochiului meu,
lăsând acasă marea,

luna căuta *lacul codrilor albastru*
probabil din același motiv al oglinzii,
dar de lac nici pomină,
lacul rămase și el acasă,
acolo în *negura uitării*
cu acel *farmec trist*
al *singurătății mării*.

Timpul este un fluviu care mă duce, dar eu sunt timpul
J.L. Borges

Scrisoare despre râu și plop

Dragă Grigore,

am hotărât să las baltă internetul și poșta electronică, fiindcă îmi pare mai viu cuvântul scris de mână și apoi, unde mai pui, că această simplă scrisoare poate fi în viitorul apropiat un fel de prefață la una din viitoarele cărți de *scriitură* românească. Zic *scriitură* din motivul că inițial intenționam să fac proză, un fel de proză, și nu a mers. Apoi mă consolasesem să rămân la faza de publicistică. Începusem să scriu un material intitulat *Memoria genetică*, dar, fără să-mi iau de seamă, am ajuns la un aliaj.

Timp de doi ani n-am scris nici un rând. Mă blestemasem să nu mai scriu, dar iată că mi-am încălcat cuvântul, pardon, blestemul, care, de fapt, tot cuvânt este. Si nu o fac din voia mea. Mi-i frică să nu-mi pierd echilibrul. Mă tem de o eventuală orbire a rațiunii.

Prin anul 2000, când chipurile trebuia să aibă loc potopul, adică să se sfârșească lumea, am înălțat cupa cu șampanie astfel încheind un mileniu ca să începem un altul nou. Nu se schimbase nimic. Potopul nu a avut loc. Atât doar că prin ultima lună a mileniului trecut mi-am condus soția la gara de autobuz, de unde a plecat la Kiev, Budepesta și apoi Padova (Italia). Potopul cel mare nu avuse loc în faza lui imaginată de toată suflarea. De data aceasta sfârșitul lumii avea să înceapă din inima fiecăruia muritor și să adune picătură cu picătură formând un râuleț. Să adune râuleț cu râuleț, formând un râu. Să adune râu cu câu, formând o mare, un ocean de potop care este opera noastră interioară. Golul lăsat de lipsa mamei copiilor mei îl simțiam tot mai des. Si golul acesta are un nume. Se chemă durere de inimă. Eram în preajma monumentului Stefan cel Mare și Sfânt din centrul Chișinăului. Procurasem niște pastile de la farmacia de vis a vis fără să știu că nu-i nuci un remediu pentru golul interior. Trăiam clipe când nu știam ce să fac cu mine.

S-a apropiat un bărbat înalt de vreo 45 de ani. Era bine îmbrăcat, la costum, cămașă albă, la cravată proaspăt scoasă de la gât și pusă a lehamite în buzunarul hainei. M-a întrebat dacă știu să citesc *latinește*, voia să zică românește. Apoi mi-a întins o mână de hârtii cu prescripțiile medicului. I-am tălmăcit câte ceva din ele. După care bărbatul îmi spune așa ca din senin precum că este nebun. Mă luase o frică stranie. Mi-a mai mărturisit că vrea să meargă la spitalul de nebuni, fiindcă îi este teamă de oameni. L-am întrebat dacă îi este teamă și de mine. Mi-a răspuns că nu s-ar fi apropiat dacă îi era teamă. Adică înseamnă că dintr-o parte sunt și eu un fel de nebun, altfel de ce

m-a ales anume pe mine acesta. Am pus sub limbă o pastilă de durere de inimă așa ca să nu mai observe necunoscutul . Inșă el vedea și înțelegea mai bine ca mine lucrurile. Mă sfătui că ar fi bine să merg și eu la un medic. Continuam să vorbesc cu el, nebunul în aparență și realizam că sunt un nebun în esență. I-am descifrat prescripțiile medicului. Erau niște pastile ce liniștesc anumite turbulențe nervoase. De unde le cunosc ? Din propria experiență. De ce se crede nebun ? Doar din simplul motiv că a rămas singur, fiind părăsit de soție și de copii ? Ori poate într-o astfel de realitate îi este mai ușor să supravețuiască dacă se dă drept nebun ? Dar oare se poate glumi cu asemenea malatii ? Probabil lui îi convine să se dea drept nebun. Inșă mie nu-mi convine să mă dau drept sănătos în fața celor care înțeleg lucrurile chiar dacă nu sunt doctori de trup și nici doctori de suflet.

Un calmant eficient poate fi și scrisul așa ca oftatul ori plânsul, așa ca numărutul până la o sută, așa ca o plimbare la aer liber printre rândurile de cuvinte, ascultând freamătul textelor literare ca pe un codru plin de păsări și miresme. Scrisul care te face să confunzi realitatea cu visul e mai mult de cât un calmant. E o magie a cuvintelor încă nestudiată până la capăt E tare senzația când se rup barierele rațiunii. Când poezia este confundată cu teiul ori cu plopul, când muntele e un fel de inimă a pământului ieșită afară din piept, dar încă bătândă și vie. Acest fel de scris e ca o drogă pe care nimeni și niciodată nu o va putea interzice. Iată una dintre cauzele interioare ce mă fac să revin la scris.

Un alt stimulent inspirativ constă în suportarea unei dureri concrete, fizice ce ține de faptul că a dat Dumnezeu să-mi rup un picior și nu chiar un picior, mi-am fracturat un os de la talpa piciorului drept și osul nu e chiar mare, fiindcă e osul ce ține degetul cel mic de la piciorul drept și acest os nu ține numai degetul dar are și rolul de a face echilibru întregului corp de carne și oase ce sunt. Așadar, vorbim de un echilibru și nu doar de frângerea unui picior, fie el de vers ori, Doamne ferește, a unui *picior de plai*.

S-a întâmplat la 13 septembrie 2005, am pășit în eternitate cu dreptul, adică îmi va merge bine, dacă e să credem superstițiilor. Când cineva mă întreabă ce am pășit, văzându-mă cu piciorul drept în ghips, eu, în loc să-i povestesc fabula adevărată a întâmplării, îi spun că eternitatea mă cheamă și mi-a pus condiție să învăț a mă automonumentaliza. Așadar sunt un bun început de monument și, deoarece eternitatea e grea, nu prea pot face multe mișcări, stau mai mult în pat și scriu.

Să știi că e bine din când în când să-ți mai rupi și piciorul ori, altfel spus, e ferice să-ți rupi piciorul și nu capul. Când nu-i cap, vai de sărmanele picioare. Sunt dur și autocritic, fiindcă eternitatea mea de scurtă durată va ține patruzeci de zile, atât timp de cât are nevoie sufletul-sfântul să-și părăsească păcătosul de trup. Dacă nu aș fi un pic mai ludic mi-ar trece foarte greu povara

începutului de monument de care sufăr în prezent la piciorul drept. De laudă sau de critică nici în cot nu-mi este, dar cotul drept mă doare încă de la 19 mai curent, probabil că am păcătuit cu ceva, pioner fiind, altfel de ce ar coincide începutul de durere a cotului meu cu ziua unională a pioneriei, zi când făceam rug în formă de steluță și cântam cântece despre Lenin. Pe atunci nici nu bănuiam că mă va dura în cot atât de mult și că durerea aceasta va coincide anume în ziua pioneriei. Așa că la moment nu prea pot zice cu toată inima că nici în cot nu mă doare, fiindcă m-aș contrazice și la propriu și la figurat.

În rest sunt optimist, sper în curând să-mi treacă eternitatea, pardon, piciorul drept, odată cu scoaterea ghipsei. Medicul mi-a prescris și niște pastile care vor aplana și durerile cotului, ca să pot spune și eu odată *mă doare-n cot* celor ce mă vorbesc de rău, că chipurile am părăsit Basarabia și baricada, că nu ies în piață la mitinguri și demonstrații, că nu-s patriot, în cele din urmă, și încă multe altele lucruri care ne pot complxa și, în cele din urmă, inhiba.

În ultimile decenii excesul de modestie al unei bune părți de intelectuali basarabeni a fost utilizat doar ca decor pe scena politică ori ca forță de protest pentru jucarea mendrelor unor lideri, de-o veșnicie în opziție și tot fără poziție politică. Ei s-au născut și vor muri natural în această poziție, fără nici un fel de “o” înainte, fiindcă așa le este convenabil, să fie “români cu ziua” și în o poziție pe viață, în una de Stat și de șezut. De fapt, guvernarea nici nu o doresc, deoarece aceasta le solicită și o mare responsabilitate, dar ei pur și simplu nu o au. Și unde nu-i, nici Dumnezeu nu dă. De ce am lunecat în politică? Hai mai bine să vorbim despre *floricele pe câmpii*, dar *floricelele* să fie metaforice, să le putem trasfigura în flori de pus la ureche, să ne pară viața floare la ureche. Si *câmpiile* să fie deasemenea metaforice. Să ne vină gândul de-a apuca câmpii și să nu știm unde, buimăciți fiind de atâta fericire și de atâta foame în plină civilizație postmodernistă. Să apucăm, în cele din urmă, drumul străinimii și să ne aruncăm ca într-o piscină fără apă în abisul neosclavismului la care suntem supuși în adevăratul sens al cuvântului de către făuritorii de civilizație modernă. Am fost robi acasă, căci la noi drepturi au străinii. Suntem robi aici, căci la ei drepturi au băștinașii și nu tot felul de “urmași ai Romei” de pe aiurea. Străinii care au venit la noi, au venit să ne stăpânească și ne-au stăpânit. Noi, străini fiind, am venit la ei să-i slujim și i-am slujit. Mă tem de această dură succesiune când îmi privesc în ochi copii pe care i-am născut.

Vreau să-mi închei *scriitura* pe o notă optimistă și să amintesc o altă vorbă veche. E ceva despre *răbdare-mare, rău-pârău*, dar și acesta este trunchiată odată ce mare nu avem și, prin urmare, nu avem ce trece. Rămânem doar cu râul, fie că-i Bâcul, un fel de Senă, dar a noastră, fie că-i Prutul, care-i mai mult hotar de cât râu. Și dacă rămânem numai noi singuri cu râul fie că-i Botna ori Răutul, evident rămâne și cuvântul respectiv care-i face rimă. Probabil optimismul constă, în cele

din urmă, în faptul de-a avea cel puțin un pâ(rău), fiindcă e *mai bine cu rău de cât fără rău*. Cine știe?

Aici, în Italia, unde locuiesc de aproape un an, sunt la câțiva pași de un alt râu care, nu știu de ce, se numește *Zero*. Si zero are o semnificație, în matematică mai ales. Ori poate aceasta e litera "o" care se vrea lipită în capul cuvântului *poziție* pomenit ceva mai sus. Și totuși e mai bine cu rău de cât fără rău. Si chiar dacă se numește *Zero*, e totuși râu și el.

Pe malul râului *Zero* crește un plop. Și dacă este unul, logic vorbind, e *fără soț*, dar n-are nimic cu poemul respectiv, nu cred că-i vorba de intertextualitate. E doar un punct de orientare ca să mă poți găsi dacă vei dori să vii vreodată în ospeție. Si apoi râului *Zero*, care este un râu adevărat, putem să-i încredințăm responsabilitatea de a fi o metaforă a timpului ca fluviu uman Platon, Eminescu, Borges, Stănescu... Precum adevărat e și *plopul fără soț*, această metaforă a omului. O metaforă crește pe malul altei metafore. .

Pe curând.

29.09.2005

pentru Svetlana Paleologu-Matta

* * *

In ultima zi
a ultimii luni de toamnă
soarele a rasarti ca pentru ultima oară
atât de rotund și atât de frumos
cum nici nu sunt cuvinte s-o spun
și plopul cel singur fără de frunze
de pe malul râului Zero
pozează ferestrei prin care privesc
și vine un timp când nu se mai știe
cine e om și cine e plop
și atunci mă întreb omenește
Cine oare stă în mine și scrie?
Cine oare stă înrânsul și crește?
Important este că ambii suntem,
scriem și creștem pe același mal
al aceluiași râu
0 (Zero)
și malul acela e stâng,
am căzut din întâmplare în dreptul inimii,
adică acei care sunt aproape de inimă
nu pot fi și flori de pus la icoane
ei sunt flori de aur pentru oameni
și, în cele din urmă,
el rămâne plop la locul lui,
eu rămân om la locul meu,
el e bogat odată ce are o fabrică de muguri
și una de flori,
și una de frunze
și alta de semințe deghezate în puf,
dar nici eu nu sunt mai sărac,
fiindcă am o mașină de scris,
o mașină de plâns,
o mașină de râs,
de tuns, de ras
și chiar de gândit...
eu pot vorbi despre toate acestea
oriunde aș fi,
dar el tace trist și tace singur
pe un pământ străin
asemeni unui exilat aici precum suntem noi toți
cu tot cu acest cântec sfânt
“Pe lângă plopii fără soț...”

*Suntem îndeosebi sancționați pentru virtuțile noastre.
Nietzsche*

O altă scrisoare

Salut Grigore,

în ziua când ai primit scrisoarea mea mi-au scos fragmentul de monument (ghipsă) de la piciorul drept, însă mi-au prelungit eternitatea cu încă douăzeci și cinci de zile. Ortopedic vorbind va trebui cel puțin o lună înainte să nu mă sprijin în piciorul cu pricina. Adică voi continua să las printre muritorii de rând o singură urmă a talpii stângi însoțită de alte două amprente rotunde stampate de ferele ce-mi țin echilibrul și fac numai puncte de suspensie în textul existențial care sunt.

Inainte de a intra la medicul de ortopedie soția se bucura mult. In primul rând pentru că scăpasem de ghipsă și în al doilea rând că voi putea merge în timpul apropiat la muncă și voi fi de folos familiei. Aici omul fără muncă e pierdut. Nimeni nu te ajută. Mai ales conaționalii și îndeosebi rudele dacă eventual le ai prin apropiere. Dacă consider că soția mea este neam cu mine, atunci bine a zis cine a zis *Neamul îți pune hamul*. Dispoziția epitetivă și giugiulelele drăgăstoase ale soției au suferit o imediată transfigurare oximoronică în urma sentinței date de către Demiurg, pardon, medicul ortoped care îmi mai continuă nemurirea cu încă aproape o lună de zile. O bucată de cer s-a prăbușit peste capul soției, o altă bucată era deasupra capului meu în așteptarea unui fâlfâit de aripi. Ai înțeles unde bat? Soția te însoțește, iar îngerul păzitor te păzește. E un adevăr și acesta chiar dacă pe aproape adie a tautologie.

Imi vine a glumi, dar nu-i nimic de glumă, fiindcă sunt venit aici pentru a simți pe pielea mea procesul de robie modernă la care este supusă populația străină indiferent de țară, nație ori culoare a pielii. Majoritatea veniților sunt priviti doar ca forță de muncă fizică și silnică prost plătită. Forță de muncă clandestină fără nici un drept juridic și social. Acest portret îl avem cel puțin în concepția capitaliștilor de la strămoșii cărora pretindem că ne tragem. Ar fi oribil și inuman dacă soția mea ar vedea în mine doar o forță de muncă ori dacă eu aș vedea același lucru în ea. E tristă experiența când goana după "ochiul dracului" devine un maraton perpetuu. Si această carieră sportivă pentru mulți urmași de-a lui Tândală rămâne una "sine qua non". Si apoi dacă stăm strâmb și gândim drept ce se întâmplă cu ființa umană când la toată prostia mai adaogi o rouă de bani îți vine să urli la ceruri nu alta.

Acasă ne rugam să plouă și anul bogat în precipitații era sinonim cu bunăstarea. Aici plouă des, însă conaționalii noștri se întristează mult. Ei țin una și bună că au venit să facă bani, nu să se ascundă de ploaie. Raționează așa fiindcă își imaginează munca numai dacă aceasta poate a sudoare și numai cea de la șantier ori de pe plantațiile agricole, munca sub cerul liber, nici mai mult, nici mai puțin. Dacă cineva încearcă altfel să câștige un ban, ei ironizează pe seama acestora precum că stau cu fundul pe scaun și nu fac nimic. Bunăoară, africanii prestează munci hoteliere, tot mai pe la călduț, ce să-i faci dacă e african și nu știe munca adevărată. Ei vin de la cald și tot la cald se trag. Asiaticii fac comerț cu amănuntul, sunt bucătari, programiști, întreprinzători de tot soiul și deasemenea *nu știu* munca cea adevărată. Atât africanii cât și asiaticii spre deosebire de noi, se bucură de ploaie chiar dacă nu s-au născut poeți așa cum pretindem noi.

În palmaresul crimelor ce se fac zilnic pe teritoriul Italiei românii sunt pomeniți mai des la capitolul futuri de prin magazine. Se fură mărfuri alimentare, vestimentație, parfumuri, articole de uz casnic – într-un cuvânt tot ce poate fi furat pentru a trăi cumva odată ce nu au o muncă. Se zice că prin magazinele mari de mărfuri alimentare dacă unii comparatori își permit să mănânce ceva fără să plătească nu sunt trași la răspundere, fiindcă nimeni nu vrea să se pună cu foamea. Acestea nici nu pot fi considerate crime. Crimele adevărate sunt de altă natură.

Recent o grupare criminală compusă din români a periclitat structurile de ordine italiene demonstrând o inteligență net superioară. Timp de o săptămână frații români au scos din aparatele bancomat mai multe milioane de euro.

Un funcționar al băncii “x” a atestat faptul că numai în câteva ore din aparatul respectiv plecase trei sute de mii de euro, cifră care, în mod normal, trebuia să fie consumată într-o săptămână. *Urmașii Romei* instalau în partea de sus a aparatului bancomat o microcameră de luat vederi. Astfel copiau codul secret al clientului și în câteva clipe acesta din urmă rămânea fără nici un cent pe cartela respectivă. Au rămas fără replică chiar și cele mai sofisticate structuri criminale italiene. Cu tot respectul și admirația pentru cultura și istoria țării care a dat omenirii un Dante, un Petrarca, un Michelangelo, dar ne-a lăsat ca moștenire și rețelele mafiotice crescute și alăptate pe această frumoasă peninsulă de aceeași lupoaică. Clanurile transnaționale astăzi nu mai au țară, rasă ori religie. Unica credință a lor este banul. Gestul flăcăilor români ce ține de mulgerea aparatelor bancomat este un joc de copii, “o licență poetică”, ar spune Eminescu, în comparație cu traficul de droguri la care participă domni italieni mult mai respectabili. Mă bucură și totodată mă întristează inteligența acestor tineri români. Ca să-i apăr un pic mă gândesc în sinea mea că urmașii lui Decebal au venit probabil în Italia după aurul din Apuseni. Așa au procedat și africanii din fostele colonii

franceze când au inundat Franța. Exponenților ex-coloniilor engleze li s-a făcut dor de Anglia și au “colonizat-o”. Nouă ni s-a făcut dor de Roma și o vom româniza.

Iar dacă vine vorba să mă refer la frații mei basarabeni, apoi cred că e mai sănătos din punct de vedere moral și fizic să muncim la moment pe șantierele europene de cât s-o facem pe *românii cu ziua* la Chișinău. Mai bine ne căutăm originile prin Italia de cât să ne vedem urmele prin zăpada Siberiei, care mai ascunde și azi cimitire întregi de basarabeni deportați pentru că aveau cu traistă de făină mai mult ca vecinii. A colabora și în secolul XXI cu actuala putere comunistă a RM trădează faptul că această întreprindere modernă care nu produce nimic și totuși supravețuiește convine nu numai guvernanților, dar și opoziției. De cât așa mai bine sărac și curat. De cât să fii exploatat moral acasă, mai bine să te exploateze fizic străinul.

O altă față a sclaviei moderne ține de aspectul ei legislativ. În Italia toți străinii se împart în două categorii: cei cu actele în regulă (permis de ședere, carte de identitate, cod fiscal, cartelă medicală etc.) și cei clandestini (veniți cu viză turistică care a expirat, trecuți fără viză, cu pașaport falsificat, ascunși prin căptușeala vagoanelor, prin frigidererele tirurilor, prin containerele corăbiilor maritime etc.). La început toți erau clandestini, apoi au fost emise două legi, așa-zisele « sanatorii » în 1998 și respectiv în 2002. Ultima poartă numele “Bossi – Fini”. De ce? Bossi este liderul mișcării politice *L e g a n o r d*. O mișcare cu viziuni ultranaționaliste cum ar fi cea a lui Corneliu Vadim Tudor de altă dată ori cea din Rusia a lui Vladimir Jirinovski de totdeauna. Mișcarea lui Bossi pledează pentru trimiterea imediată și necondiționată a tuturor străinilor în țările lor de origine. Sloganele celor mai înverșunați adepți conțin chemări de răfuială corp la corp. Susțin că toți străinii trebuie exterminați, aruncați în mare, în pușcării, de parcă au uitat că au peste treizeci de milioane împrăștiați prin lume și nu prea fac munci fizice precum cer de la străinii veniți la ei acasă. O contradicție a viziunii relatate anterior o constituie Gianfranco Fini, ex- ministru de externe al Italiei, un om politic echilibrat, cu o viziune strategică clară. În ce constă această lege? În legalizarea muncitorilor clandestini, în sanarea societății, în cele din urmă. Taxa de stat pentru legalizarea unui muncitor ori a unui agricultor a constituit 800 de euro și 400 de euro pentru o persoană care face asistență socială într-o familie italiană. După care urmează plata contribuțiilor lunare din momentul depunerii documentelor. Toate cheltuielile sunt suportate de la caz la caz fie de întreprindere, de muncitor ori ambele părți contribuie cu cincizeci la sută, după cum le-a fost înțelegerea inițială. În urma aplicării respectivei legi toate persoanele ce aveau un loc de muncă au primit un permis de ședere în țară cu valabilitatea de un an. La expirarea acestuia ai dreptul să ceri prelungirea dacă întreprinderea (în cazul muncitorului) ori familia (în cazul asistentului social) are în continuare nevoie de tine. Legea e făcută numai și numai în folosul statului italian și numai

pentru cei care vin în căutarea pâinii de toate zilele. Iată un exemplu viu în care guvernul folosește la maxim forța de muncă ieftină. De ce guvernul R. Moldova nu ia în mâni procesul de emigrație a populației la nivel de colaborare cu statele europene. Ori poate chiar în adâncurile sufletului guvernul de la Chișinău e cointerestat în traficul ilicit al forțelor de muncă, astfel împlându-și alte adâncuri ale buzunarelor fără să țină cont de consecințele zilei de mâne. Altfel cum ar putea fi explicat faptul că mai marii statului au luat apă în gură și mita în mână, lăsând la voia soartei procesul de emigrație masivă ce durează de peste un deceniu și încă rămâne în ascensiune. E oportuna implicarea statului nu în sensul de stopare prin blocarea frontierilor, ci invers, deschiderea către Europa prin fapte concrete. Ar putea fi încurajată activitatea agențiilor transnaționale moldo-italiene, moldo-portugheze, moldo-spaniole care ar activa în baza legislațiilor respective și toate taxele ar veni în bugetul statului și nu în buzunarele “noilor moldoveni”. Si atunci oamenii ar veni în Europa cu demnitate, ar învăța lucruri frumoase pe care le-ar aduce neapărat acasă. În această colaborare de integrare sunt interesate și structurile europene. Poate atunci nu s-ar produce discriminarea la care suntem supuși zilnic. Un muncitor italian în construcție e remunerat cu 20-25 euro la oră. Un muncitor străin, cu actele în regulă, tot calificat și tot în construcție primește de la 5 la 10 euro pentru o oră. De ce? Pentru că exista discriminare națională și rasială neconfirmată de nici un act legislativ dar prezintă mereu în viața de zi cu zi.

Profesori, medici, savanți își sacrifică sănătatea în numele copiilor prestând munci umiltoare în diverse țări ale Europei. Si toate acestea se întâmplă din cauza unei mâni de oameni, unor “patrioți de miserie”, cum spunea Eminescu, care și-au inventat stat, guvern, parlament, dar au uitat să-și inventeze și responsabilitate pentru o altă mână de oameni născuți între Nistru și Prut. Cei mai nedreptățiți au fost și rămân lucrătorii din învățământ, medicină și cultură care nu s-au putut bucura nici de cota de pământ din grija lui Moțpan să nu părăsească clasa ori masa de operație și să plece la prășitul porumbului. Aceștea însă și-au părăsit țara. Altfel cum s-ar explica procentul ridicat al intelectualilor plecați în lumea mare. Realitățile economice din Republica Moldova au determinat 25 la sută din cetățenii țării, cu vârste cuprinse între 18 și 50 de ani, să emigreze în străinătate, în prezent, circa 30 la sută din produsul intern brut al Republicii Moldova este reprezentat de banii trimiși acasă de emigranții moldoveni, potrivit statisticilor europene citate de *Le Tempes*.

Am întâlnit în Italia și țărani care au încuiat casa, au vândut vaca, buhaiul și fiica în Turcia ca să poată veni în Europa și să stea fără muncă câte un an. Aici nu e ca la noi să aibă prioritate străinii. Prima condiție pentru a obține o muncă oarecare e să cunoști limba țării unde ai poposit. Dar cum un țăran să învețe limba italiană dacă e moldovan de factură rusească. Plânge cota după el și nici nu vrea să audă, că și cumătrul lui a lăsat două cote și iazul, și calul cu tot cu căruță și a venit

să facă bani ca toată lumea. Exact ca în vorba ceea *De parcă cineva-i cineva, dar cineva nu-i cineva*. Unde-i mintea moldovanului cea de pe urmă. Devine o modă până și părăsirea casei. Până și dezicerea de sine e o modă. Un bărbat de prin părțile Călărașului îmi povestea că a plecat acasă în concediu de îndată ce i se acceptase regularizarea și a făcut două lucruri importante. A divorțat cu soția și a scos toate butoaiele din beci, a numerotat doagele fiecăruia, le-a desfăcut și le-a urcat în pod. Inițial venise la muncă în străinătate să facă bani ca să-și poată procura un tractor, să planteze o vie, să se pună pe picioare așa cum scrie cartea. După câțiva ani de străinime și-a schimbat concepțiile, a devenit mai practic și mai singur. La fel se întâmplă și cu foarte multe femei care vin acasă pentru a cere doar divorțul și a lua copii.

Occidentul trăiește astăzi efectul întârziat al bombei demografice ce constă în îmbătrânirea naturală a societății prin scăderea considerabilă a natalității și creșterea longivității umane datorită sporirii calității vieții. Numai economia italiană are nevoie anual de peste două sute de mii de oameni din afara țării. Problema lor a apărut mai mult din binele material. Au început să putrezească de bine. Noi vom suporta în viitorul apropiat efectul altei bombe. Falsul politic comportă falsul social. Despre *esența răului politic, ca răul puterii* ne spune foarte clar Svetlana Paleologu- Matta în *Jurnal hermeneutic*. Un stat improvizat, supt din deget, nu poate să-ți ofere decât o viață tot improvizată. Ei putrezesc de bine. Noi putrezim de rău. De ce ? Probabil pentru a răspunde la această întrebare mai am nevoie încă de o ghipsă și la celălalt picior. sănătos. Așa una mai grea ca să mă oprească din goană și să-mi redea încă câteva săptămâni de eternitate. Să mă țină mai mult pe pământ și nu cu capul în nori, căci pentru mințile noastre vulnerabile la orice adiere de vânt și norii din puf de pasăre sunt duri ca niște stânci de granit și ne pot provoca cucuie. Si apoi cu ambele picioare în ghipsă aş putea zice cu tot dinadinsul : *Dacă nu-i cap, vai de picioare*.

Nu atât de medici ortopezi avem nevoie cât de un *medic al societății* (M.Eminescu), care ne-ar da medici de ortominte, de ortoviziune, de ortoacțiune ca să ne putem crește o ortoopoziție care la rândul ei ar instaura un ortoStat cu un ortoParlament și, desigur, cu un ortoGuvern. Poate așa ne-am putea recăpăta calificativul de *ortoman* nu numai pentru faptul ca să rimeze cu *moldovan*, dar nici pentru a ne resemna în fața morții, lăsându-ne soarta în mâna vecinilor. Azi nu avem nici *oi mai multe*, nici *câini mai...* nici *cai mai...* ne-a rămas numai calificativul *orto* și *man* echivalent cu *om drept*, după cum observă renumitul filozof român. Suntem dreți în fața sorții. Dreptatea e cu noi, iar de partea dreptății e și Dumnezeu. Dă Doamne să fie așa. Mai este și altă vorbă. Dumnezeu îți dă, dar în buzunar nu-ți pune. Cum ne lovim de o greutate imediat recurgem la Dumnezeu. Tinerețea ne-o petrecem cum vrem și în după amiaza vieții devenim smeriți și de nerecunoscut, un

fel de chei de biserică. Ne facem loc în rai cu coatele, pardon de cacofonie, de parcă Dumnezeu ar fi orb și nu vede perversitatea noastră cea de toate zilele. Ne iertăm păcatele ca să facem altele.

Păcatul virtuții, păcatul de a face copii, păcatul memoriei istorice, păcatul memoriei genetice...

5 octombrie 2005

Memoria genetică

Dacă tu i-ai tăiat capul lui Decebal

și ai stropit cu sângele lui pajiștea noastră,
dacă tu ne-ai călărit femeile
și le-ai lăsat cu pruncii în brate,
daca tu ne-ai carat aurul din Apuseni
și te-ai îmbogățit sărăcindu-ne,
dacă tu ne-ai civilizat în plină istorie, furându-ne,
noi te vom barbariza în apogeul modernității, vandalizându-te,
dacă tu ai pus începutul tuturor invaziilor,
ai fost ușor de mână,
căci te-au urmat din belșug
și tătarii, și turcii, și ungurii, și rușii
și am fost un pământ aruncat
la cheremul tuturor imperiilor,
am fost și *raia* turceasca,
am fost și *gubernie* rusească,
am fost *ținut, plai, gură de rai*,
am fost un timp și *Republică - soră*
în cadrul haremului celor cinsprezece surori
violată mereu de *fratele mai mare*
și acum am ramas un fragment de suspans
uitată de lume dar și de Tară
și toate s-au întâmplat din cauza ta,
după cum îți spuneam mai sus,
deaceea am decis:
îți voi taia capul tau de piatra, de bronz, de fier
ori din ce mai este
de acolo direct din statuia înaltă
și voi lăsa să se rostogolească ovatiile
pe caldarâmul pietei ce-ți poartă numele,
voi stropi cu aplauzile martorilor tăi oculari
urechile pline de muzică ale urmasilor indiferenți,

voi lăsa să curga toată slava și memoria imperiului tău
ca niște lacrimi peste fața ta rece,
peste armura de bronz murdărită de păsări,
peste scutul găurit de nepăsarea posterității,
voi face așa cu tine cum ai făcut tu cu ai mei,
îți voi batjocori chipul perfid și lacom,
îți voi zbura ouăle cele de armasar
ca pe niște boabe de mazăre,
voi lăsa în locul lor două găuri
prin care vor privi urmașii tăi
să-și vadă semenii cum zac drogați,
să-și vadă femeile stirile și purtătoare de A.I.D.S.
să vadă toate ființele de pe lume
cum ai tăi mișună ca viermii
în această rană a cerului
pe care o numim pamant,
să se vadă pe sine ca în oglindă
și să-și caute moartea ca pe o iarbă de leac,
fiindcă blestemul nostru i-a ajuns și peste două mii de ani,
să privească lumea prin acești ochelari bizari
și să vadă ce a rămas din statuia frumoasă,
ce a rămas din toată virilitatea de odinioară
să simți și tu de acolo de unde stai acum
și să spui tot ce vezi colegilor tăi de glorie,
dar să nu uiti niciodată
că te voi găsi oriunde
fie în cerul albastru,
fie în negrul pământ,
fie în infernul tău privat,
fie în personalul tău paradis -
tu de mine nu scapi nicicând
fie că ești viu,
fie că ești ucis.

*

Dusmanul nostru
carele ești în monumente
blestemat fie numele tău,
blestemată fie voia ta de a stăpâni,
blestemate fie împărățiile tale cele pământești
și toate imperiile pe care le-ai avut
precum tu stai rece acolo în monumente
așa să-i văd reci pe urmașii tăi aici pe pământ
dă-ne nouă astăzi libertatea cea de toate zilele
și nu ne duce-n ispita cu ea
precum noi ispitim animalele noastre
când dintr-o cușcă mai mică
le punem în una mai mare
ca să poată crește mai bine,
să ne facă mai multă carne
și ne pedepsește pe noi păcătoșii
vinovați de faptul că ne-am născut
precum și noi ne pedepsim mâinile și picioarele
cu muncile cele mai istovitoare:
în numele tău ce stai în diversele monumente ale lumii,
în numele fiului tău ce și azi ne mai asuprește
și încă în numele celui de-al treilea
de care ne amintim doar când ne este mai greu
te implor să ne strângi de pe fața pământului
să nu-l mai spurcăm în continuare,
căci nu sfârșește lumea aici
când se întâmplă popoare să moară
ca din ele să nască alte popoare.

*Lumea este o scenă, viața este un act:
ai venit, ai văzut, ai plecat.*

Democrit

Post scriptum la *O altă scrisoare*

Intr-o duminică mă lăsasem convins de copii să le citesc din cele scrise peste săptămână. Atât Felicia cât și Liviu erau curioși să vadă ce mai face tatăl lor în afară de faptul că adesea îi critică, vorbind despre ei în glumă, ca de o generație perdută în lumea internetului. Așadar, în ultima duminică a lunii octombrie, am citit în sânul familiei trei pagini purtătoare a titlului “O altă scrisoare”. Odată ce făceam în premieră lectura textului, spuneam accentuat și toate semnele de punctuație, parantezele, când rotunde, când pătrate, ghilimelele când de mână, când de tipar, formatul literilor când mai mare, când mai mic, fiindcă așa vrea compiuterul meu care e un pic “ritardat”, adică întârziat la gândire ar fi în italiană. Dă doamne mintea compiuterului cea de pe urmă. La început nu mă preocupa încăpăținarea lui și lăsam fără replică intervențiile inconștiente ale mașinii cu un singur ochi electronic. Era adaptat la limbajul italian și, chipurile, mă corecta la tot pasul. Eu scriu “familie”, el unde nu face “famiglie”. Scriu « prinde », el se dă mai deștept cu “prende”. Apoi scriu odată « soție » și el îmi traduce « moglie », adică înseamnă tot soție în limba italiană. Vezi și acum ce se întâmplă cu ghilimelele, cineva poate crede că cele de mână țin de secretul lucrurilor mai familiale, iar cele de tipar impun cuvântului mai multă oficialitate. Adică acasă ai o soție de casă, iar la serviciu, una de serviciu.

Vezi unde bate compiuterul meu. Cred că cel mai deștept om de pe pământ e cel care știe să se prefacă prost. Deșteptul coboară la mintea ta, apoi te ia frumușel în mintea lui și la revedere libertate interioară.

Toate le-am răbdat, dar când a numit femeia cu numele ei adevărat de “molie”, aceasta a fost culmea. Stiu că toate sunt molii pentru drumul bărbaților acoperit cu frumoase covoare de lână, dar de ce să mi-o spună și compiuterul. Bărbații din această cauză și fumează ca să-și protejeze drumul acoperit de covare. De ce la urma urmei se bagă el chiar și în familia mea cu “famiglia” lui. Umblă cu nasul unde nu-i fierbe oala în *întreprinderea mea de scriitură (s.n.)* cu “întrepr(e)nderea” lui electronică. Întreprinderea de scriitură poate fi sinonimă cu o fabrică de cuvine pe când “întrepr(e)nderea” lui se aseamănă mai mult cu verbul “a întreprinde”, dacă-i capitalist tot caută să

întreprindă ceva numai să facă bani. Dacă e mașină întreprinde orice, e foarte practic, dar nu poate să gândească și slava Domnului că nu poate. Stai băiatul că mie mu-mi place sexul în grup și nici sexul netradițional. Eu pot să te bag și în compiuiterul mătii originar, în compiuiterul cel mare cât o cameră elaborat pentru prima oară de către hâtrii ăștea de americani, care după ce s-au săturat să inventeze compiuitere au început să producă democrație cu tonele. Si odată ce nu aveau ce face cu atâta democrație, o transportau cu portavioanele în diverse părți ale lumii. Prima semănătură cu democrație au făcut-o în Japonia și sârmanii nici până azi nu se pot spăla de această sămânță incurabilă. Au cunoscut sămânța democrației și vietnamezii. In plină campanie de sămănătură democratică este azi Iracul. Sunt rușinoase scenele în care mercenarii americani, înarmați până în dinți dau caramele copiilor iracheni. Ori poate cred că au în față un popor ce se va lăsa luat cu bombonica. Străinii veniți în SUA preferă înrolarea în armată ca mercenari, asta le facilitează obținerea cetățeniei, în caz dacă se întorc vii dintr-o eventuală campanie militară.

De ce să mă bag în politica lumii, mai bine să am grijă de politica familiei mele. Mi-a sărit țandăra când compiuiterul s-a atins de soție. Si nu era vorba de gelozie . După ce mama copiilor mei ascultase în duminica aceea lectura la “O altă scrisoare” deveni sentimentală și începu să-mi povestească cum înțelege ea noțiunea de “soție”. Imi spunea că respectiva vocabulă poartă sensul de “s-o ții bine”, în înțelegerea ei, adică fără griji și în bunăstare, cu tot colhozul acasă ori, poetic vorbind, ”ca pe palmă”, dar, tot poetic vorbind, e și expresia “sub palmă”. Atât de confuzionat stau lucrurile, că nici nu știi unde s-o apuci: pe drumul cu indicatorul “pe palmă” ori pe drumul cu alt indicator “sub palmă”.

Pentru a păstra sensul inițial al noțiunii de “soție” ar fi egal cu “s-o ție” cineva ca pe palmă, numai nu eu și aceasta ar însemna să-și facă un amant chiar cu acordul indirect al meu. Dacă e să revin la noțiunea de “s-o ții” bine, în sensul de “ca pe palmă”, care îi place mult soției mele și ar vrea să fie așa, dar care și mai mult nu-mi place mie și din aceste considerante regretabile, nu poate fi așa, mă întreb de ce mai asculta degeaba poeziile mele de dragoste. Trebuia să-și ochiască un băiat de la Institutul agricol care nu are nici o treabă cu scrisul, un “spețialist” ce se ocupa mai mult cu strânsul, adusul, pusul. Si avea să fie în rând cu lumea azi. Dacă lucrurile stau așa, eu pot înțelege noțiunea de “s-o ții” și ca substantiv plural “soții”. Acest substantiv dulce ca mierea o lună, dulce ca zăhărelul un an, apoi acru, sărat, pipărat și alte gusturi picante însoțite de senzații tari care îți este dat să le trăiești în ceilalți ani de căsnicie marcați din când în când de câte o nuntă jubiliară, mai mult simbolică, fie că-i poreclită de “argint”, ”aur”, ”platină” ori alt metal prețios, în dependență de timpul pe care l-au petrecut cei doi împreună și de răbdarea lor reciprocă. După mine, toate nunțile, cele simbolice și cele mai puțin simbolice, nunțile ordinare (din dragoste) și cele

extraordinaire (din nevoie) și chiar nunțile mioritice sunt rezolvate de una singură, nunta cea de hârleț și lopată, nunta de pământ și iar de la început: trandafiri, iubire, cu mireasa, cea mai frumoasă femeie din univers, cu mirele, cel mai prost bărbat de pe pământ, căci ca dânsul mai sunt poate pe alte planete, dacă se zice că mai este pe undeva viață.

Dar să luăm o altă formulă a noțiunii cea de “soții”, a substantivului masculin, plural ce comportă vână bărbaților, fie cu ori fără păr pe piept, care chipurile ar fi și un semn al virilității, fie cu mâna păroasă ori mai puțin păroasă, semn al legăturilor și al practicizmului care, datorită descurcătorismului lor, pot face orice pe pământ și în concepita soției ținute bine, acesta e al doilea om după Dumnezeu, dacă nu chiar primul. De cum revenim la semnificația substantivului feminin, plural “soții”, lucrurile se schimbă diametral, însă nici acesta nu-i binevenit în textul de față. Să ai mai multe soții ar fi bine, dar nu în condițiile economice ale noastre. Dacă una zice că n-o ții bine, atunci cum să ai mai multe soții. Soții cu mai multe soții nici nu știu unde s-o apuce când se termină poezia vieții și încep drumurile chinuitoare ale prozei cotidiene. Adică poți să le ai, dar cum să le ții, mai ales dacă ai avut imprudența să le iubești pe toate odată și cu toate să faci mai mulți copii. Apoi ce se va întâmpla când va afla una de alta. Va fi un spectacol pe cinste și tu, adică eu, în mijlocul scenei cu sala plină de spectatori voi rămâne buimăcit, uitându-mi rolul și toate cuvintele lui. Ambiguitatea sensurilor în cuvinte e la fel ca și o bifurcare a drumurilor în orientarea topografică. Si atunci unde s-o apuci? Să-l luăm de piept pe narator. Să fie bun și să spună mai departe cum să mergem și tot el să convingă soția mea să rămână în rolul pe care i l-am dat în “O altă scrisoare”. Dacă îți mai amintești, acolo ea adică mă însoțea la spital, când am intrat la Demiurg, când am spus “pardon” și l-am numit cu numele lui adevărat “ortoped”. Anume atunci eu nu eram atât pacientul cât naratorul. Soției nu i-a plăcut cel mai mult faptul că am spus secretul nostru la toți, că am vorbit despre transfigurarea ei oximoronică. Atât m-am străduit să n-o ofensez și tot n-am nimerit-o. Noi ne înțelegem de minune chiar și când ne certăm, e o ceartă figurativă, una poetică. Fiindcă e mai frumos să te cerți uzând noțiuni literare, căci, dragu Doamne, suntem de la litere moldo-ruso-româno(și azi) italiene și de la istorii ruso-basarabo-româno(și azi) italiene. Si dacă este așa, ar fi păcat să nu găsim malatiei noastre istorice un tratament lingvistic. “Post scriptumul la “O altă scrisoare” anume și este tratamentul deplin și definitiv al malatiei isterice și nu istorice. Cu această propoziție ar trebui să-mi închei scriitura de azi și să nu înțelegeți până la urmă ce-i cu acest “Post scriptum”.

Așadar, emanciparea are și părțile ei negative. Bunăoară, soția mea, în semn de protest, a cerut sus și tare să-i schimb în “O altă scrisoare” rolul de soție pe unul de însoțitoare. M-a supărat mult această anarhie ce bântuie în familie și am dat-o afară din rolul de soție fără drept de restabilire.

Dacă mai deschide gura o dată, o dau afară și din însoțitoare și din rol în genere. Alături de mine în fața ortopedului poate fi și o amantă, să zicem, care știe să mulțumească și de puțin.

Auzind despre gravele destituiri, fiică-mea, mai mult dintr-o solidaritate feminină, unde nu mi declamă pe un ton ultimativ, cum că ea mă destituie din funcția de soț, ca să facă paritate în prima partidă jucată între mine și maică-sa. Spre a o potoli îi spun, să fie mai atentă, fiindcă se poate întâmpla să rămână fără tată. I s-au umplut ochi cu lacrimi. Nici nu realizează că toate se întâmplau la nivel ficțional. De unde avea să știe ea că de azi înainte îi voi da unul dintre cele mai grele roluri în *Scrisorile* mele, cu atât mai mult că îi place teatrul și frecventează chiar niște lecții de artă scenică în afara orelor de curs. Azi i-am dat rolul de fiică, mâine va fi în rol de mamă, apoi de bunică și fiecare ieșire în scenă va lăsa amprente minunate ale timpului trăit pe care nu-l mai întoarce nimeni. Și toate i se vor întâmpla din cauza mea care i-am dat rol în această viață. De vină până la urmă este poetizarea ori chiar poezia vieții în care trăim și nu proza vieții după cum spunem mai sus. Cine mai încearcă să-mi zică ceva împotriva îl pedepsesc imediat. La început îi dau un rol, apoi, tot eu, îl deposedez de acest rol. Așa cum zicea A.Lupan, pe atunci președinte al u.s. din r.s.s.m., în privința pedepsirii lui P.Cărăre pentru volumul « Săgeți ». Propunerea președintelui ținea de darea afară din partid a bravului arcaș. Cineva din sală a anunțat că P.Cărăre nu-i membru de partid, la care tribunul scăpă cârja din mână, lipind la cele propuse un amendament democratic : « Hai să-l primim în partid și tot acum să-l dăm afară... » .Cred că această frază și va rămâne în literatura sovietică din zecile de volume semnate de bătrânul cu cârjă. Această propunere ar fi bună pentru o patrafrazare în adresa celor plecați la dreptate .Cine știe în ce volum a lui Dante stă acum cel cu “plugul” și “cosmodromul”. Poate și azi bate cu pumnul în poarta cea sfântă a Paradisului. Sperăm să vină Dumnezeu pe-acasă și să-l dea afară din ceruri cu tot cu cârjă pentru prea multă îndrăzneală. Si mai așteptăm Doamne să declari în afara legii activitatea oricărui partid politic în teritoriile supuse ție, fiindcă de la un timp nu mai putem separa politicienii de poeți și nici politica de poezie. Și confundăm dragostea cu pornografia. Prostițuția se răspândește în toate sferile sociale. Vine de la picioare și se ridică până la cap. Oare să fie vorba de o prostițuție politică ?

10 octombrie 2005

* * *

Pentru mine iubire nu înseamnă
numai producerea în serie a copiilor,
căci copiii care nu sunt un fruct al dragostei
vor reproduce la rândul lor alți copii
și tot fără dragoste.
Dar să vedem cum a fost la începuturi.
Dumnezeu l-a făcut pe om din dragoste,
a făcut-o pe femeie din coasta lui
și i-a spus omului să iubească femeia
cum se iubește pe sine
și a spus femeii să asculte de om
și să aibă frică de Dumnezeu.
Totul a început bine și mai bine,
dar unde am ajuns azi?
În Cartea Sfântă scrie negru pe alb
în una din cele zece porunci
“Să nu preacurvești.”
Cu aceste cuvinte Creatorul se adresează
operei sale integrale:
omului și femeiei
care sunt până la urmă tot un sfânt și un drac,
Doamne, mă iartă, adică curvie se poate dar nu prea,
așa o curvie ușoară
care se întâmplă între soț și soție
aproape seară de seară,
între amant și amantă,
între el și ea,
dar numai să nu fie
chiar prea-prea.
Și oamenii ca oamenii inventivi fiind
au ales un sens ce le convine mai mult
să creadă în tine mereu Doamne

și să curvească pe apucate
așa mai mult cu sine
când se întâmplă câte o dată
să nu aibă cu cine
și astfel au ocupație de la naștere până la moarte
fiecare curvește când și cum îi convine
care și cu cine poate
unii ziua-n amiaza mare,
alții în plină noapte,
unele cupluri preferă reflectarea în oglindă,
altora le place seara în mare,
mulți adoră să facă păcate în sânul naturii
modernitatea fiindu-le deja plictisitoare,
unul curvește cu vorba,
altul cu gândul,
al treilea cu fapta și încă cu ochii
un cineva prin somn cu vecina,
un altcineva sărută fuste și rochii
și tot înainte așa
ți-i permis să faci un fel de curvie,
dar fără prezența morfemului « prea »
și Doamne ferește să fie
între el și el
ori în tre ea și ea.
Nu știi ce s-ar fi întâmplat pe pământ
dacă nimeni și niciodată nu preacurvea.

*Tustrele soluții sunt certe și fără greș.
 Luați aminte: Soljenițin, Zinoviev,
 Churchill, Bukovski.
 N. Steinhardt*

Scrisoare despre consecințele lipsei de “rezistență prin cultură”

În *Post scriptumul* de ieri, mai bine zis, în finalul acestuia, vorbeam despre cum ar fi bine să nu confundăm politica cu poezia și poeții cu politicienii, probabil eram obosit. Ori poate mă gândeam doar la politica și la poezia noastră dintre picioarele de plai, pardon, dintre Nistru și Prut. Dacă facem abstracție de localizările respective și privim problema dezinteresat, atunci vom vedea că chiar poezia, una de calitate, a fost și rămâne o politică serioasă, aproape o unică modalitate de a spune adevărul prin arta cuvântului în cele mai vitrege timpuri ale omenirii.

Această șansă de *politică a poeziei* (s.n.) a fost valabilă și pentru literatura sovietică postbelică a miresei cu numele de Basarabie, “trecută prin foc și prin sabie”, cărei i s-au jucat atâtea nunți și tot văduvă a rămas până la urmă. Si dacă poezia nu și-a făcut datoria în cele mai grele timpuri pentru ființarea noastră, explodează în 1989 ca rezultat al unei “febre intelectuale și afective” cum numea E.Lovinescu orice revoluție, afirmație valabilă și în adresa intelectualilor de la Chișinău.

Pe o tablă memorabilă prinsă de edificiul Uniunii Scriitorilor din Moldova scrie clar și pe bună dreptate că din această Casă pornește mișcarea națională. Dar când și pe care edificiu va fi prinsă o altă tablă și tot memorabilă cu inscripția anului ori cel puțin a secolul ce ar data finalul mișcării naționale ca să putem porni și alte mișcări economice, culturale, integraționale etc. Si dacă zicem că poezia reprezentată de poeții-politicieni și-a făcut datoria până la capăt în 1989 prin discursul ei social-publicistic, atunci mă întreb și vă întreb, cum se întâmplă că subiecții timpului poetic și, mai ales, revoluționar, în pofida voinței lor, dar constrânși de circumstanțe, acceptă povara funcțiilor, care nici pe departe nu ne face să credem că poftele lor vin din “povara bunătății noastre”. Si dacă au fost “contrânși” de Marea Adunare Națională să ia puterea în mâinile lor, de ce au lăsat-o atât de repede? E ușor să dai vina pe lipsa de experiență politică. Cum să-ți faci cinstit și datoria, dar și interesul? Cum să obții “rută, casă, loc de casă în centru, autorizare de a fi autoritar și iar loc, unde? pe liste, în parlament și încă loc în nu știu unde, Doamne, mă iartă. Până ne-am deșteptat de-a binelea s-a și produs schimbarea la față a clasei politice autohtone. De mii de ori mai îndreptățiți sunt intelectualii care au plecat la munci peste hotare de cât să-și câștige pâinea, vânzându-și aproapele. Mai mare păcat de cât specularea cu sentimentele naționale nu știu dacă mai este. Nu pot să nu-l citez pe M.Eminescu care pune trădătorii la stâlpul infamiei cu aceeași vituperanță

Uciagașii de rând, eroi de codru sunt oameni onorabil pe lângă trădători... scriitorii vechi zic că înaintea trădării chiar zeii își acopereau fețele. Dante le dă fundul cel mai adânc al infernului, unde nici ochiul lui Dumnezeu nu străbate.

Aceștea pe care îi vedem azi drept opoziționiști sunt aproape în totalitate alții de cât cei care au pornit din edificiul Uniunii Scriitorilor în 1987. Liderii de bună credință cu o mare audiență în societate s-au retras din farsa politică fie din cauza atacurilor de cord, fie din cauza atacurilor din cululare ori chiar a celor fizice dar mai mult îndemnați din interior de atacurile de conștiință, lăsând în prim-planul scenei politice pe *specialiștii în opoziții* (s.n.). Cred oportună introducerea în Cartea recordurilor a noii profesii de “opoziționist” care îți permite să nu faci nimic și să ai totul.

Universitățile unite ale Moldovei ar introduce-o la toate facultățile ca pe cea mai privilegiată specialitate, lăsând în urmă dreptul și economia. Mentorii opoziției de la Chișinău și-au bătut mâna în lucrul acesta. Peste noapte scriu lozinci despre « Mâinile curate », dar dau mâna în taină cu « Mâinile murdare », cu « Mâinile păroase », cu « Mâinile lungi » și vor să facă din noi un fel de votanți duși în ispită cu sloganele cauzei naționale. Ei umblă și la Dumnezeu să poată cuceri mai mulți simpatizanți. Goana după “popularul” cel de altă dată devine una în sine. Intrarea în biserică se face mai mult scenică și neapărat monitorizată, nu dintr-o chemare interioară, dar ca să ne vadă alții cât de “creștini” suntem. Si dacă ai “popularitate” și ești “creștin” de ce n-ai fi și “democrat”, odată ce ai învățat alfabetul democratismului la diverse foruri internaționale. Si odată ajuns democrat, e bine să nu placi puterii. Prin urmare, poți fi lichidat din rolul de “opoziție” și chiar dat afară din teatrul jocurilor politice. Deci, ca să nu rămâi șomer pe drumuri, perzându-ți profesia de opoziționist, te-ai gândit de ce să n-o faci pe martirul, astfel nu-ți perzi lucrul și câștigi în popularitate. De ce să nu vadă creștinătatea în tine un Mesia în piele și oase. De ce să n-o faci pe dispărutul fără urmă, pe asasinatul, pe eroul național, în cele din urmă, iar noi fii de ciobeni fără turmă, boceam pe straziale Chișinăului pe vânt și pe ploaie în fiecare duminică, de la Stefan cel Mare și Sfânt la Academie cea de știință și tot așa înainte că până la urmă mult mai este și, din păcate, aceasta nu e poveste.

Îți amintești când ne-am întâlnit în apropierea Academiei și tu ai refuzat să te dai cu noi. O scenă memorabilă. Eu, patriot, de rând cu alți patrioți de la “Prometeu”, defilam prin mijlocul străzii principale (blocasem circulația transoportului public), iar tu mergeai odată cu noi, dar pe trotuar, ca oamenii, nu ca patrioții. Sincer să fiu, atunci îmi era un pic ciudă pe tine, dar nu aveam timp să ne certăm: eu ocupat cu patriotismul, tu cu lucrul la catedră, la Academie, la teză. Parcă văd și azi cum în fața Teatrului Național “M.Eminescu” au ieșit actorii. Lăsase baltă repetițiile la spectacolul lor și au venit în stradă să vadă spectacolul nostru. Printre actorii ieșiți afară era și Gheorghe Urschi.

Acesta privea la noi cu gura căscată de parcă era un spectator ce nu mai văzuse nici un actor viu în viața lui. Cineva l-a îndemnat l-a îndemnat să se dea cu noi, dând tonul la o nouă lozincă « Actorii și poporul », adică îi făcu semn cu mâna să vină în rândurile noastre, iar Urschi clătină negativ din cap și zise: « Ne za što ». Mulțimea izbucni în râs și continuă spectacolul din stradă, aclamând « Actorii și poporul! ». Poate de atunci lumea l-a poreclit Gheorghe Russchii. El jucase multe farse în viața lui, dar aceasta în care eram jucați noi îl depășea și nu dispunea de atâta materie actoricească. De cât să se facă de râsul lumii, mai bine râde el de noi ori, dacă obosește, poate să treacă drumul și să bea un pahar cu vin. Acolo unde am sărbătorit jubileul tău de patru decenii cu «Heres» și plăcinte și încă cu ce, nu mai țin minte, că eu pe atunci eram mult mai mic ca tine, un copil nevinovat. Altfel cum s-ar explica faptul că eram atât de patriot.

De unde aveam să știu pe atunci că cel dispărut nu era chiar atât de dispărut. Noi îi ceream libertate. Ii purtat și portretul sus așa ca pe al lui Lenin ori Brejnev în timpul paradelor. Eram în stare în numele libertății lui să sparg și vitrinile, să răstorn și casele, să merg și la pușcărie. Mare mi-a fost dezamăgirea când cel dispărut s-a făcut apărut și îmi era milă de mine ca de un copil ce a scăpat bomboana în fântână. Imi era rușine de tine pentru ce se întâmplase cu Mesia al nostru. Imi era rușine de copiii mei care mă tot întrebau ce și cum, fiindcă și ei ceruse în stradă eliberarea celui dispărut. Imi era rușine de elevii de la “Prometeu”, căci de câteve ori îi îndemnasem eu să participe la manifestațiile din stradă. După această dezamăgire în dragoste pentru cauza națională, mi-am zis, fericite de cei care n-au conștiință de țară, ei, cel puțin, o fi având o sănătoasă conștiința de sine.

Pentru faptul că s-a întâmplat așa ceva cu mine e de vină poezia. Nu am citi la timpul meu poeziile de calitate. Probabil mă lăsasem cucerit mai mult de poezia socială, cea de baricadă care are pumn și bate în masă. Acest model de discurs poetic a știut să scoată oamenii de prin beciuri, să-i adune de pe lanuri, să-i trimită la Chișinău, să-i îngenuncheze în Piața Marii Adunări Naționale și, lăsându-i îngenunchiați, au uitat să le mai citească câte ceva și de ridicatul în picioare, și de deschisul ochilor, și de văzutul, și de înțelesul și de alte cântece populare.

A venit timpul să vorbim și despre politica poeziei noastre. După mine, misiunea acestea era de a-l face pe om să poată depista un adevăr dintre miile de semiadevăruri, să vadă frumosul și în omul cinstit nu numai în cel avut, să fie mândru de nația în care s-a născut, să poată diferenția de la distanță cine are demnitate națională și cine doar un snobism de sorginte națională. Dacă eram mai atenți la lecturile făcute în taină și pe apucate, dacă știam atunci despre moțocii fiecărei grupe academice de la studenție, dacă eram mai atenți la “Epifaniile” lui Ziedonis, la “Halta viscolelor” a lui Aitmatov, la “Glossa” lui Eminescu, la *elegiile* lui Stănescu poate nu ajungeam pe drumurile Chișinăului să strig ca un prăpădit, cerând libertate lui cutare pe când nu aveam o libertate a mea personală.

Si iarăși geografic vorbind, spațiul dintre Prut și Nistru sau ”republicuța”, vorba lui Dumitru Matcovschi, îndură una dintre cele mai lungi perioade de tranziție dacă privim situația în ansamblu, în comparație cu cele 14 “surori” ale ei, cu excepția Belarusiei care are o poveste aparte. Republica noastră e una dintre “surorile” care a acceptat schimbarea printre primele, de rând cu țările Baltice și tot printre primele a revenit la comunism. Cred că în lumea politologilor cazul e unul fenomenal ce merită studiat cu atenție, radiografiat și diagnosticat, deoarece în aparență pare doar o deviere de la curs, dar în esență aceasta reprezintă o patologie socială provocată de o malformație gravă atestată în sânul clasei politice. Si încă nimeni n-a anunțat cu toată certitudinea dacă malatia în cauză nu este una contagioasă. Acest joc de-a orânduirea socială, după mine, e mai periculos ca pandemia de care azi se teme omenirea. Nici nu pun la îndoială, politologii au o explicație și vor expune-o în viitorul apropiat. Indiferent de comentariul lor, una din interpretările fenomenului basarabean consumat în mai bine de un deceniu ar ține și de nivelul de cultura al societății civile care este direct proporțional cu calitatea fabricatului spiritual produs de toate întreprinderile de creație în diverse timpuri, fie de “ocupație românească, fie de “eliberare” bolșevică.

Cu vreo cinci ani în urmă pregătisem un material despre rolul “rezistenței prin cultură” jucat în viața politică a diverselor țări europene după prăbușirea totalitarismului. O pagină zbuciumată la acest capitol o constituie disidența românească, care a contribuit mult la maturizarea politică a societății, având, de fapt, rolul unei sănătoase opoziții, chiar dacă aceasta n-a fost recunoscută de putere. Adică opoziția a existat în plină dictatură ciaușistă. Ce aveam noi pe atunci, geografic vorbind. Învățam literatura sovietică cu alfabetul ei rusesc, fiindcă, după cum spunea Serafim Saca, noi venim din “net, net, net, (nu, nu, nu)”, adică din de trei ori “net” și nici un fel de internet despre care vorbim astăzi și ne credem la modă. Iată de ce frații români au intrat în Europa, iar noi nu, fiindcă stăm și medităm în ce barcă să urcăm. Cât am căscat gura a trecut trenul și am rămas în gara cu numele “Momentul-1989”, vom rămâne să mai facem jocuri de-a unirea și niciodată uniți. De ce? Fiindcă n-am avut o “rezistență prin cultură”, iar aceasta, la rândul ei, ne-ar fi dat o imunitate atât de necesară nouă și generațiilor care vin. Dacă aveam această imunitate spirituală poate nu cădeam victime în toate extremitățile posibile: de la totalitarism la extremism, de la deznaționalizare la ultranaționalism, de la cosmopolitismul comunist la patriotism exagerat și patriarhalism. Nu ne rămâne de cât să regretăm pentru bunătatea de timp care a trecut în van și să privim realitatea în ochi printre sârma ghimpată de la Prut. Dacă noi nu mergem în Europa, atunci Europa vine la noi, exact ca Mahomed și Muntele. Ce să-i faci, *sic transit gloria mundi*, ori cum parafraza aforismul Cravcenco, profesorul nostru de latină, atunci când, chipurile, încerca să glumească pe sama numelor noastre.

O sănătoasă “rezistență prin cultură” a existat în majoritatea statelor europene, membre ale Tratatului de la Varșovia, eliberate de fascism și semănate cu “dictatura proletariatului”. Iată de ce în Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia ș.a. unde “rezistența...” a fost, de fapt, o opoziție nedeclarată, tranziția nu a durat prea mult. Popoarele alimentate un pic cu adevărurile general-umane au știut ce au de făcut odată cu ridicarea cortinei de fier. S-a întâmplat invers proporțional unde “rezistența...” a lipsit în genere. În această privință un exemplu viu servim noi, cei născuți între Nistru și Prut, iarăși geografic vorbind. Dacă am ajuns în secolul XXI să punem în discuție la nivel de parlament și guvern în ce limbă să sărbătorim Ziua de 31 august, atunci situația e clară. De ce se întâmplă așa anume cu noi?

Un caz de-a dreptul spectacular descria poetul și publicistul N. Dabija într-un *vai de capul nostru* din *Literatura și arta*. Povestea era despre un eveniment istoric consumat prin anii 40. Unul dintr-un sat avea un drapel în formă de sac. Când veneau sovieticii, sacul lui era roșu, cu seceră și ciocan. Când veneau românii sacul se lăsa întors pe dos ca să devină tricolor atât de frumos și atât de al nostru. Acesta cu sacul lui a fost primar atât pentru sovietici cât și pentru români. Stiu că n-avea omul să-și dea în cap, el nu era vinovat că vântul își schimbă atât de des direcția. Și apoi dacă pe atunci puterea în Basarabia se schimba de trei ori pe zi, omul mai băuse ceva după amiază și uitase să întoarcă sacul pe placul puterii venite aspra serii ca să ne facă o noapte adâncă pentru mulți ani înainte. Respectiva greșală l-a costat pe om ani grei de Siberie. Acest caz nu e nici pe departe unic, ba e chiar tipic, și anume aici e durerea cea mare. Cu astfel de saci roșii însecerați și înciocăniți nu s-a furat numai de pe dealurile colhozurilor, dar și din dealurile conștiinței noastre. Eram furați ziua în amiaza mare de limbă, istorie și neam, numind această fărădelege “eliberare”. Ne-au eliberat în primul rând de ceea ce suntem, de sentimentul demnității de om, ca să nu intru în alte detalii. Au fost “eliberate” de rând cu noi și celelalte popoare europene, dar ele au supraviețuit, fiindcă au avut o “rezistență...” de care vorbeam mai sus.

Am impresia că noi trăim într-o perpetuă tranziție. Am intrat în cercul vicios și nu mai putem ieși. Ceea ce democrații au făcut ieri, comuniștii distrug azi, ceea ce se va face mâine, alții vor distruge poimâine. Cu cât mai rău, cu atât mai bine. Campanile electorale sunt mai performante ca toate campanile agricole luate împreună. Un guvern împarte teritoriul *piciorului de plai* în județe, care vasăzică are “județ” în capul lui de guvern ce este, fiindcă așa se administrează mai bine, au mai făcut-o și alții în lume. Și acei alții ne-au dat chiar și ajutor financiar în această privință. Dar uite că vine un Păcală la putere și îl pune în fruntea guvernului pe un oarecare Tândală, se zice că vine de la “Bucuria”, dar care numai bucurie n-a adus oamenilor și, în loc să ne dea ciocolate, unde nu începe a ne îndopa cu “moșionismele” lui, făcând abuz speculativ de vulnerabilitatea bătrânilor, ca într-o bună zi să declare despre oportunitatea revizuirii Legii administrativ-teritoriale, adică, mai

pe înțelesul vulnerabililor, e vorba de revenirea la raioane. Aceasta se întâmplă, fiindcă Tândală e un geniu de importanță raională, dacă nu chiar sătească, brigadieristă ori zvinevoistă, e tot un drac. El conduce guvernul pe măsura genialității sale raionale și știe drumul de la mână până la gură.

Dacă n-am avut la timpul potrivit o “rezistență prin cultură”, să fim buni s-o avem acum, în alte timpuri, dar puși în aceleași condiții. Comunism avem? Avem! Comuniști sunt? Cât vezi cu ochii! Toți sunt comuniști și cei vii și cei morți. Democrației de azi, într-un trecut nu prea îndepărtat, au fost și ei comuniști, de, așa erau timpurile, ploile, ninsorile, brumele – toate erau comuniste. Toamnele și poamele tot comuniste erau. Se zice că și dragostea primăvara se făcea într-un stil comunist. Si atunci bietul om unde să se ascundă. Până și opoziția actuală are câte un veteran comunist, așa ca un îndrumător pentru “Noua generație”. Ce să-i faci, așa s-a întâmplat, care și pe unde l-a apucat timpul.

Parcă mai ieri mă apucase și pe mine timpul în funcția de director la o școală medie de cultură și încă generală dintr-o suburbie a Chișinăului. M-am dat constrâns de împrejurări, dar mai ales, gâdelat de vrerea colectivului ce mă alesese în această onorabilă funcție în mod liber și democratic. Dacă nu mă crezi îți voi arăta buletinele de vot. Le păstrez ca amintire undeva într-un plic de rînd cu alte documente de importanță. Despre cariera de director îți voi povesti în altă scrisoare, azi doar voi aminti un crâmpei ce ține de cum și de ce convocasem prima ședință administrativă. Cum eram un înveterat frontist (membru al Frontului Popular din Moldova) mi-am zis să apuc taurul de coarne. Invitasem colegii cu experiență mai mare de muncă, unii erau deja pensionați, dar toți ca unul ex-directori ori ex-vice-directori, căci de la război încoace tare mulți s-au mai perindat prin această abator de directori și ferice de ei că sunt încă vii în comparație cu alți ex-directori de la aceeași școală băgați în pământ de tineri. Am deschis ședința cu cele mai nevinovate cuvinte care îndemnau la colaborare, la acordarea ajutorului reciproc în munca administrativ-manangerială, la împăcarea partidelor din sânul colectivului pedagogic, la acordarea dreptului de a critica și de a fi criticat, dar ca să se întâmple toate acestea era necesar din partea colegilor mei, nici mai mult, nici mai puțin, de cât să pună frumușel biletele de partid pe masă și să ne căutăm de lucru în continuare. Naivul de mine. Ideea îmi venise în urma evenimentelor de la Moscova când p.c.u.s. a fost dizolvat și s-a interzis activitatea partidelor comuniste pe tot fostul teritoriu al u.r.s.s. Le-am spus despre inadmisibilitatea activității lor în rol de educatori ai tinerii generații atât timp cât sunt posesori ai biletelor de partid, deoarece școala urma să fie depolitizată. Cineva în centrul Chișinăului arsesse în mod public biletul roșu, însă exemplul nu fu atât de convingător, odată ce nici unul dintre colegii mei nu s-a despărțit de bilet. Unul îl uitase acasă. Altul zicea că-l va ține ca amintire. Al treilea mă convingea că așa au fost timpurile și că el este comunist numai pe bilet, dar în realitate e om ca

oamenii, ba chiar își permise să spună și bancari pe seama lui Lenin și Stalin, dar de Brejnev nu zicea nimic, poate din cauza că acestuia încă nu i se recise bine picioarele.

Cu timpul toate au revenit în albia lor. Comuniștii nu mai erau sperietoare pentru copii. Ba chiar au luat și puterea în mână. Ne-au lăsat opoziția din care a rămas numai numele, așa ca să avem cu ce ne mângâia și să nu inventăm alte opoziții mai serioase. Si ca pedeapsă pentru dezmățul democratic am avut parte de un război în Transnistria . Si cine a scăpat de acolo a fost condamnat la moarte sigură prin înfometare, sărăcire, suspectare etc.

La începutul mișcării naționale sunt chemați acasă toți românii basarabeni rătăciți prin diferite colțuri ale u.r.s.s.-eului ca doar peste un deceniu să-i pună în situația de a-și părăsi din nou țara. Astfel începe o nouă pagină a exodului modern hulit în RM la toate nivelele.

Fetele care pleaca la munci peste hotarele republicii sunt neapărat învinuite că practică prostituția. Flăcăilor aflați în străinătate le sunt atribuite toate crimele care se întâmplă în aceste state. Femeile sunt acuzate de infidelitate, iar bărbații de lipsă de patriotism. Savanți, cercetători științifici, profesori universitari, medici părăsesc țara și mulți dintre ei pentru totdeauna. Acolo unde pleacă prestează muncile fizice în construcție, agricultură și în alte ramuri ale economiei europene. Câțiva ani în urmă se discuta cu indignare în presa republicană despre niște cercetători științifici, plecați de la Academia de științe din Chișinău și ajunși ciobeni în Portugalia, adică ciobeni în sensul deplin al cuvântului și nu cu semnificații poetice. A munci nu e o rușine. Si atunci cei plecați să nu moară de foame sunt și cei vinovați de totul ce se întâmplă acasă în lipsa lor. Că vezi tu, s-au dus toți și nu are cine ieși la votare. Poate în concepția intelectualilor ce au luat drumurile exodului persistă ideea de a nu mai colabora niciodată cu puterea comunistă. Oare nu este exodul basarabean cea de-a patra soluție pe care N. Steinhardt poate ar fi pus-o la Testamentul politic în “Jurnalul fericirii” dacă era azi printre noi. Ce zici?

Nici nu vrem să recunoaștem că vina tuturor relelor se trage de la *prostituția politică (s.n.)*, de la infidelitatea celor aleși față de alegătorii lor, de la tolerarea climatului criminogen, de la furarea ca în codru cu masca cauzei naționale pe față, “aceasta este esența *răului politic*, ca *răul puterii*.” (Svetlana Paleologu-Matta, *Jurnal hermeneutic*). Iată de unde se trag o parte din relele noastre și nu de faptul că ne-am cerut dreptul de a vorbi limba română ori că am plecat de acasă în căutarea unui loc de muncă, fiindcă celor cu pâinea și cuțitul în mână le trebuie numai ca material electoral.

Dacă ceream cu toții limbă română și nu numai limbă dar și o literatură românească, și un teatru Național și nu doar în 1989, când pușcăria popoarelor și-a deschis larg ușile, însă ceva mai înainte, imediat după terminarea războiului doi mondial. Atunci am fi avut și noi o “rezistență prin cultură”,

am fi avut un “samizdat” basarabean ori o literatură de sertar ori de ce vreți, numai nu de butoi și de beci, nu de “Cricova” și de “Ciumai” și nici de “Cagor” și nici de “Tovarășul Vanea” și nici de “Partidul cheamă” și intram azi în Europa de rând cu Tara așa ca toată lumea. Dar până vom fi în rând cu lumea, rămânem o unitate teritorială nedeterminată politic care din tot spațiul ei a făcut o imensă fabrică de produs ciobănei trași prin inelul umilinței și al degradării spirituale numai buni să presteze cele mai grele munci fizice atât acasă cât și în Occident. Si tot la aceeași fabrică mioritică sunt produse craițele ca să fie apoi date în strunga obscenică a timpului. Atât ciobăneii, cât și craițele sunt fața adevărată a celor din capul statului liber și independent care stă “ca un strugure de poamă”, de data aceasta, pe harta Uniunii Europene.

Acum suntem în fața dilemei: ori începem totul de la zero, ori ne resemnăm în fața destinului și așteptăm timpul să hotărască pentru noi. Suntem puși în situația să ne refacem din lut și din apă, dar și din duh.

10 noiembrie 2005

Parabolă biblică

Se făcea că eu am luat un boț de lut
și am început să-mi modelez chipul.
Inițial mi-am frământat bine capul,
lăsând să se vadă și cicatricile,
rămase ca amintire și ca semne de bună purtare
din ultima bătălie cu cei doi necunoscuți,
apoi am rotungit ochii mari și le-am pus frumusețe,
dar de noroc și clarviziune, desigur, uitasem
și rând pe rând construiam umerii vigoroși
ca să placă femeilor de la prima vedere
și în jur era numi lut și numai apă,
era ziua soarele cel tânăr de altă dată,
noaptea era luna virgină și seducătoare,
 trăiam un fel de început de creație,
eu mă făceam pe mine din lut și din apă
și când aproape să fiu isprăvit,
se întâmplă o minune,
veni din cerurile nou-născute
un val de lumină blândă
și-mi zise cu voce abia auzită
să nu mă împingă păcatul,
să încerc să-i dau și duh
chipului meu de lut
și din senin a venit o ploaie mare
a turnat peste chipul meu proaspăt de lut
a fost prima ploaie din lume
și mă topise aceste flăcări de apă albastră.
De atunci îmi caut mâinile prin râuri,
îmi caut ochii și capul prin toate izvoarele,
îmi caut lutul cel de la începuturi
prin toate lacurile și mările.
Unde-mi sunt degetele subțiate de lut?

Poate modelează și azi ceva .

Dar ce modelează?

Unde-mi sunt picioarele obosite de drumuri?

Poate merg și ele ungeva.

Dar unde merg?

M-am împrăștiat ca nisipul în mare.

Mi-i greu ca pietrei ce ține muntele-n spate,

parcă sunt și eu o parte din viață,

dar tot mai mult și mai mult simt că mi-i dor

și cine știe în ce ape zace coasta mea de lut

din care voi încerca să-mi fac o femeie

dacă nu va ploua încă o dată.

*Minciuna se va furișă atât de ușor în politic;
politicul este înclinat spre minciună.*

Paul Ricoeur

A treia scrisoare și nici în ruptul capului "Scrisoarea III"

Salut Grigore,

am pornit afacerea cu scrisorile cam într-o glumă și acum nu mă pot opri. De cum finisasem precedenta "epistolă", hai să bag cuvântul în ghilimele, dar și în specia literară respectivă, credeam că ți-am spus totul, dar nu este chiar așa.

De rând cu multe lucruri frumoase ce se aud despre basarabeni mai sunt și unele digresiuni criminogene. De cele frumoase țin inițiativele pline de hărnicie și de optimism ale conaționalilor noștri atunci când încearcă să intre în viața economică a Italiei prin deschiderea de mici afaceri (restaurante, baruri, frizerii) ori când se stabilesc aici cu traiul definitiv, cumpărând case, terenuri agricole ori pentru construcție, Acolo unde este un pic de mișcare economică apare și așa-zisa digresiune criminogenă și nu vorbim de una intiligentă practică de italieni (ascunderea venitului, evaziunea fiscală, exploatarea muncii la negru), ci de una mai puțin intiligentă de tip raket, exportată în forma ei vie direct de la Chișinău ori de la Tiraspol, fiindcă nu este nici o diferență între aceste două capitale de republici, cel puțin la aspectul nivelului criminogen.

Când îți povestisem pătărania cu flăcăii români care au înșelat bancomatele, voiam, de fapt, să-i contrapun altor flăcăi basarabeni, tot infractori. Adică intenționez să-i pun în antiteză chiar pe frații gemănări, care au supt lapte de la aceeași lupoaică. De ce îi văd în postură antitetică pe acest soi de frați, pe românii din România și pe românii din Basarabia? Nu cred că Patria-mumă a produs din start niște creaturi bune numai și numai pentru o antiteză. Vorbind din unghiul de vedere antropologic, genetic și psihologic, dacă vreți, gemănării ar trebui să fie o repetiție calitativ nouă a măicuței și, de ce nu, a tăicuței. Si totuși mi-au părut diverși frații români de frații basarabeni, cel puțin prin stilul de "lucru" în timpul infracțiunilor comise, prin tactica și strategia acțiunilor. Si in ce anume constă diversitatea haiducilor noștri. Inainte de a elucida afirmația voi face o mică digresiune, nici pe aproape lirică, ba dimpotrivă, mai mult dramatică, și nu va ține de materia literară, ci de domeniul istoriei moderne. Îți mai amintești de Grigorii Ivanovici Kotovski supranumit și "ultimul haiduc", care stă și azi călare pe calul de bronz în fața hotelului "Cosmos" din centrul Chișinăului. Nu a fost nici "ultimul" și nici un fel de "haiduc". Ba mai mult de cât atât, ar fi bine să recunoaștem că acesta a fost cam primul ce a pus bazele raketului basarabean. Si apoi

la parterul hotelului este un cazinou vestit prin jocurile sale de noroc. Poate sus hotelul o fi fiind și cosmic și paradisiac, dar jos e mai mult infernal, e mai mult un spațiu al digresiunilor criminogene unde se adună tot soiul de “stilpi de cafele” ca să pună țara la cale. Poți să te mândrești cu “haiducul” că ți-i tiz chiar dacă-i supranumit “ultimul”, precum mă mândresc și eu cu tizul meu Gagarin nu că ar fi “primul” om care a făcut o bortă în cer, dar pentru că mama era înaripată și mândră de coincidența zborului în cosmos cu venirea mea pe pământ. Atât eu cât și tu nu avem nimic în comun nici cu *primul*, nici cu *ultimul*. Noi avem cosmosul nostru și ei au cosmosul lor. Universul e mare și este spațiu pentru toți așa cum ne-a dat Dumnezeu. Unde mai pui, că tu nu mergi nici o stație de troleibuz fără să perforezi tichetul, iar eu ameteșc și în scrânciob, așa că nu pot să-mi părăsesc Pământul cât de păcătos ar fi pentru a îmbrățișa Luna, chiar dacă este și *Regină a nopții*.

Așadar despre diversitatea fraților să vorbim. Era odată un basarabean și avea un autotir cu ajutorul cărui transporta mărfuri peste nouă țări și nouă mări. După ce cutreieră lumea în lung și în lat, iată că îi picase norocul să vadă un fragment din rai cu ochii lui oboisti de atâtea drumuri și de atâta lume întâlnită. Merse el cât merse pe un drum lung înconjurat de ape și ape. Si când colo ce să-i vadă ochii. În față apăru un oraș frumos ca o bijuterie, ca o floarea de nufăr pe oglinda vibrândă a apei.

Era Veneția în carne și oase ori, mai bine zis, în case și flori. De cum parcă regular autotirul ca din pământ au apărut doi conaționali “fărădegături”, fiindcă capul le crește direct din umeri. Ei pot fi recunoscuți de la distanță după port, burtă, tunsură și, desigur, după gesticulațiile cu degetele țapene de parcă sunt puse în ghisa. De regulă, asemenea *personaje* sunt bine dezvoltate fizic cu o morală orientă greșit. N-am pomenit nimic despre recunoașterea lor după vorbă ca să-i puteți depista de la distanță dacă eventual cumva îi veți întâlni și apoi cu “vorba” avem de furcă ceva mai la vale. Vom vedea cum vorbesc posibilile soții ale lor, fiindcă cele două femei din autobuzul ce va apare la o altă răscruce a textului meu ar putea avea și soți care lucrează în domeniul haiduciei moderne. Noi însă revenim la aceștea cu burta mare și tunsura scurtă. “Fărădegăturile” constrânse prin amenințări camionistul “să bașlească” o altă taxă fixată de ei, neglijând-o pe cea regulară achitată anterior contra unui bon de valabilitate. În caz contrar “v nature”(trad. întradevăr) îi pot incendia autotirul cu tot cu marfă. Să se crucească nu alta bietul șofer obosit de drumuri, uimit de frumusețea orașului și umilit de ai săi. Un raket de la Chișinău în unul dintre cele mai frumoase orașe din lume. Dacă suntem atât de mărinimoși de ce să nu le dăm și fraților italieni sămânță de raket ruso-basarabean, sămânță de burți umflate, de căpăține tunse scurt, *fărădegături*, prostituate și de tot ce mai avem prin gospodărie. Soferul le-a prezentat bonul ce indica taxa oficială achitată pentru parcare, în speranța să obțină vre-o reducere, dar mai pune-ți pofta-n cui. Aceștea au

escroc 200 de euro și nevăzuți au fost. După o lună scena s-a repetat în crescendo, cu o mică modificare, suma se dublase. A treia oară suma se triplase și crezi că-i STOP. Te înșeli, nici un fel de stop, fiindcă specialiștii în raket nu știu proverbul cu ulciorul care nu merge de multe ori la râu. Si nu pentru că sunt proști. In ziua când trecuse tema cu proverbul respectiv n-au fost la școală. Plecase dimineața de acasă cu cărțile și caietele, chipurile la școală, dar de fapt ajungeau să facă raket. Ce-i drept, nu știau pe atunci cuvântul *raket*, dar tot raket făceau când furau tot ce le cădea sub mână. Azi un ou, mâine un bou și tot așa înainte. Mai mult din cauza lipsei de la școală au venit și a patra oară la șoferul nostru. Ei și dacă șoferul, spre deosebire de ei frecventase lecțiile mai bine, înainte să plătească taxă celor fără de gât, a făcut o declarație la poliția locală. Apără-mă de ai mei, că de dușmani mă apăr singur. Fiind amenințat cu incendierea autotirului și chiar cu moartea, șoferul numără 1600 de euro și le puse pe pieptul copilului nou-născut în Veneția care se cheamă *Bratva*. Aproape la finele acestui ceremonial de închinare a banilor s-au desfășurat cerurile și au căzut pe pământ polițiștii care chipurile nu iau mită de la străini din simplul motiv că aceștia nu fac față cerințelor zilei. Gurile rele spun că și aici se iau mite, dar astronomic de mari și cum să mai fie în rând cu ei și străinii care abia de mai leagă tei de curmei.

Urmașii lui Kotovski au fost prinși în flagrant și va trebui să recupereze lecția absentată, da, anume cea cu ulciorul care nu merge de multe ori la râu ori la apă, nu-mi amintesc bine, și apoi ce importanță are, tot de apă este vorba. Si de acum înainte tot apă vor vedea haiduceii cei fără de gât închiși în penitenciarul din Veneția înconjurat nu numai de sârmă ghimpată dar și de multă-multă apă. Si vor trăi ca în rai bronzându-se după gratii ca în poveste și iarnă, și vară, și iară iarnă, și iară vară și tot așa, hai, hai, că până la urmă mult mai este.

Ceva mai sus vorbeam despre diversitatea celor două cazuri de infracțiuni. Frații români escroc au bani în mod indirect, prin intermediul bancomatului. Cel puțin nu-și priveau în ochi victima și suferinzi erau mai mult italienii. Să zicem că se răzbunau și ei într-un fel pentru faptul că nu găseau o muncă. Pe când frații basarabeni așteptau o lună întreagă până venea autotirul să le aducă "leafa". Nici nu le trecea prin minte să facă raket cu italienii. Ii jefuiau pe ai lor, scurt și clar. Deși suntem frați cu românii, totuși ne deosebim mult și nu numai după strategia și tactica infracțiunilor săvârșite. Zicând acestea, mă gândesc la mediul lingvistic al românilor din Basarabia și cel al românilor din Tară. Ce are mediul lingvistic cu problema pe care o discutăm acum vom vedea în următorul alineat.

O cunoaștere elementală a limbii române îți facilitează mult încadrarea în arealul etno-lingvistic și cultural al oricărei alte țări latine. Parcă mai ieri, prin 1989, încercam să-i conving pe unii părinți, tați și mame de-a elevilor mei despre oportunitatea învățării limbii române în haina ei latină. Imi replicau că nu au nevoie atât de limbă cât de pus pe limbă. A dat Dumnezeu și au avut de pus pe

limbă, dar când au decis să obțină ceva mai mult, le-a trecut calea o pisică neagră. Mulți dintre aceștia nu s-au reținut prea mult prin Europa, făcând calea înapoi după aproape un an, fiindcă în acest răstimp n-au însușit nici cele mai elementare deprinderi de a vorbi, cel puțin câine-câinește limba țării în care încercase să facă un ban. Mă doare, că-mi sunt conaționali, dar mai mult de cât un ajutor în căutare de muncă, găzduire și o vorbă bună n-am ce să le dau. Ceea de ce au mare nevoie azi în Europa se acumulează cu anii.

Imi spuneau mereu că la Moscova era mai bine cu toate că primeau mai puțin. Si de ce crezi că era mai bine? Fiindcă știau limba. Dacă înjurau numai în limba lui Pușkin, credeau că o și cunosc. Pentru păcatele comise în fața limbii române au fost pedepsiți cu întoarcerea înainte de timp din Italia, Spania, Franța. Altfel cum s-ar explica faptul că un bun cunoscător al limbii române vorbește în 2-3 luni italiana, iar un basarabean cu talpa lată și limba rusificată face același lucru în 2-3 ani.

Am întâlnit pe aici și exponenți de-ai “fratelui mai mare”, de prin Tambov. Erau de cinci ani la muncă în Italia și nici n-aveau de gând să vorbească limba lui Dante. Ba, mai mult de cât atât, se revoltau de ce nu știu italienii limba rusă. Am râs atât de mult și din toată inima. El, tamboveanul, mă privea uimit și nu înțelegea umorul. Mă întreba dacă nu cumva țin cu italienii. De unde să știe el de cazul rusului din Timișoara care venise să facă bișniță în cel mai european oraș al României și se crucea de ce românii nu-i vorbesc limba, jeluindu-se atât de disperat ție: ”Tî smotri cacoî tupoi narod, ne znaet russchii iazîc !” (trad. “Ia te iută ce lume proastă, nu știe limba rusă!”). Dacă ți-i greu pe suflet, amintește-ți acest caz și îți va trece imediat. S-o faci pe rusul aici orice italian te trimite în origini cu neamuri cu tot fără să clipească din ochi. Si din acest punct de vedere îmi plac mult. Prima condiție pentru a găsi o muncă e să cunoști limba. Dacă vrei să le provoci italienilor diarea verbală, vorbește-le ceva în limba ta și te asigur că vei face un duș de cuvinte nu prea cenzurate, dar sunt convins că toate necenzuratele vor fi în limba italiană. Așa cum înjurăturile românilor sunt în română, înjurăturile spaniolilor sunt în spaniolă, a francezilor - în franceză și numai a românilor basarabeni aproape toate vin din limba rusă. Să fie oare atât de mare dragostea noastră pentru cultura rusă. Mai știi? Si atunci cum se numesc acei care împrumută de la alt popor exact tot ce-i rău, fiind orbi la realizările frumoase ale acestuia. Răul se prinde de om ca scaiul de coada oii. Stop. Nimic despre baladă. Si totuși ar trebui să ne pună pe gânduri că “*cel ungurean și cu cel vrâncean*” țin calea către Europa, iar noi tot resemnați am rămas în fața Kremlinului.

Dacă eram crescători de tauri, ne știa lumea ca toreadori. Dacă eram buni oșteni, cuceream noi și Roma și Istanbulul ori cel puțin nu ne dam cuceriți, strigând în gura mare că în trei sute de ani am fost romanizați. De ce atunci nu ne place să recunoaștem că tot atâta timp am fost turcizați și de la 1812 până în prezent suntem rusificați. Dacă eram oșteni cântam alte cântece populare, dar așa suntem neam de crescători de oi și am rămas aproape fără nici o oaie, nu chiar fără oi de tot cum

scria cel cu *Povara...*, că sămănând atâta tristețe poți rămâne și fără cititori și atunci nu mai zici “Las’ că-i bine.”, chiar dacă în sinea ta știi că-i rău.

Dacă vine vorba să totalizăm cele de mai sus atunci ajungem la concluzia că românii nu-i jefuiesc pe ai lor cel puțin în cazul acestei relatări cu bancomatul. Basarabeni anume pe ai lor îi pun cu botul pe labe, de ceilalți au frică. Românii își vorbesc bine româna, pe când basarabeni țin una și bună precum că graiul lor e divers de al fraților. Cred așa fiindcă vorbesc prost rusa, făcându-i un deserviciu. Românii au o cultură și un cult pentru istoria națională, însă manualele basarabenilor de istorie a u.r.s.s.-eului mai stau prin podurile caselor și în orice moment pot fi date copiilor ca moștenire de la tații lor rămași încă membri ai unității pionerești din satul Brânza ori mai bine să zic din satul Urda ca să nu-mi fac dușmani în Brânza Cahulului. Mai știi, se pot ridica împotriva mea și cei din Manta și cei din toată lunca Prutului și atunci ai rupt cuiul cu scrisorile tale. Când va porni sudul să facă separatism, să-i mai ia aliați și pe cei din confederația “găgăuților” ori a “bulgăroilor cu ceafa groasă” și pe cei din satele federative ale nordului care și-au făcut capitală la Soroca și, desigur, pe frații noștri din federația transnistreană ce aproape sunt de nerecunoscut, fiindcă acolo au venit “moscalii de-a călare” de prin toate școalele suvoroviste din fosta Uniune Sovietică. Această republică fantomă e convenabilă dirigitorilor de scenarii politice de pe ambele maluri ale sârmanului Nistru ce mai mult plânge de cât curge. Dacă se maimenține această situație politica pentru două-trei mandate să știți că se împute brânza în toată așa-zisa Republică Moldova, nu numai în satul Brânza, pardon, Urda, că nu am nimic cu oamenii din Brânza, ba mai mult de cât atât, cred că sunt buni gospodari odată ce rezistă eroic acestor timpuri.

Ca să nu mă bag prea mult în politică, că dacă te bagi în tărăță, te mănâncă porcii, mai bine să vorbesc de etică și cultură, că atât cultura cât și etica noastră sunt tinere și fără de vină ca cele două neveste din autobuzul de rută Trevizo-Veneția.

Pe scaunul din spatele meu erau odată două neveste. Si după cum vă spuneam în alineatul precedent mergeau cu autobuzul spre Veneția. Cea mai tânără și mai oacheșă să fi avut un stagiu de vre-o trei ani în Italia, altfel de ce i-ar fi dat atâtea sfaturi celeilalte neveste puțin mai în vârstă. Si cum îi spunea, așa îi spunea:” Odată ce am compostat biletele hai să mai grăim, că nu trebuie să pândim la fiecare stație dacă nu se urcă controlorii”. Amenda pentru o călătorie fără bilet este de 30 euro, tot atâta costă și un abonament lunar. Si tot o sfătuia pe cea mai în vârstă cum să facă și cum să dreaga la postul nou de muncă unde o ducea să îngrijească de o bătrânică venețiană. Si de unde să știe oacheșa că o vedeam, căci are ochi mai mult de vopsit de cât de văzut precum și prietena ei avea gură mai mult pentru fardat de cât pentru vorbit. Tăcea supusă femeia și din când în când mai răspundea la întrebările celei care urma s-o recomande la postul de muncă. O întrebă denumirile tacâmurilor în limba italiană și femeia îi spunea tot ce știa. Cum se chemă cuțitul, lingura, furculița.

Mai știa denumiri de bucate, de alimente, diverse lucruri din bucătărie. Ochii Vopsiți văzând că Gura Vopsită se isprăvește bine, unde nu fac: ”Fa, da știi ce trebuie să știi mai ghini? Italienilor le place foarte mult să le zâmbești și să le spui “parole de gentileță”. La care Buze Vopsite rămase încremenită pe scaun cu gura căscată. Nu mai auzise aceste cuvinte în viața ei. Si unde mai pui că de aceste “parole”, bată-le Dumnezeu să le bată, depinde acum soarta ei. Când Ochii Vopsiți i-au povestit mai detaliat despre sensul magic al “parolelor de gentilețe“, cea de pe scaun cu gura căscată a înghițit gălușca. Dacă nu venea în Italia nu mai știa de acestea cât e hăul și pârăul.

Abia își mai amintește ca prin vis despre cum îi făcea curte un băiat pe când era fără mare la mama acasă și se vede că băiatul era îndrăgostit-lulea, fiindcă îi vorbea odată atât de emoționat și frumos (în mintea ei noțiunea de *frumos* însemna *politicos*), iar fata mare îi replica «de ce te fărâmi atâta». Si în sinea ei se gândea « *dacă acesta vorbește atât de frumos, nu mai ajunge niciodată la patul pregătit din timp pentru a face dragoste cel puțin o zi și o noapte, atât timp cât vor lipsi părinții de acasă* ». Parcă nu se grăbea la măritat chiar ca mireasa la pat, dar nu știu de ce nu-i inspirau încredere băieții bine educați. Vedea în brutalitate bărbătescul și în violența fizică căuta să găsească o mare potență sexuală. Să rămână pentru totdeauna în viață cu un băiat bine crescut ar fi egal cu o autocondamnarea la nefericire în așternut. Prin socotelile ei cu « *educatul* » calea de la masa de discuții până la pat ar fi echivalentă cu « *drumul de la plug la cosmodrom* » . Acum a venit timpul să se « *fărâme* » și ea și nu numai din sâni și din fund, dar și din minte. Incearcă să-ți mai amintești dacă poți despre cultura pe care n-ai avut-o niciodată. “Parolele de gentilețe” sunt cuvinte simple (mulțumesc, dați vă rog, scuzați, pe curând, la revedere, mă iertați, nu vă supărați, fiți amabil etc.), dar foarte greu de învățat în italiană dacă la început nici nu le-ai știut în română. Par foarte grele pentru a prinde rădăcini în mintea ei, ca apoi să prindă și aripi, să poată decola cu succes de pe pista roșie a buzelor sale spre a efectua o splendidă aterizare în urechile bătrânei de viță nobilă venețiană. Il facem și pe dracul în patru când avem nevoie de bani. S-a mai gândit ea vreodată că după ce va produce trei copii și câteva zeci de avorturi va fi nevoită să îndure și această corvoadă de a învăța cuvinte de politețe și încă în limba italiană. Tacii Frăsână și înghite că așa se fac banii “*la*” Italia. Imi stă și mie în gât această prepoziție utilizată înaintea denumirilor de țări. Prepoziției “*la*” îi șade bine în fața unor substantive comune, de exemplu “*la câmp*”, “*la*

mare” ori substantive proprii, nume de localități, de exemplu “la București”, “la Roma” și în nici un caz “la România”, dar nici “la Rusia” cât n-ar fi ea de mare și cât n-ar fi de “frate mai mare” poporul ei. Când se pleacă într-o țară e bine și corect să folosim prepoziția “în”, cum ar fi “în Italia” ori “în Rusia”, unde vă place mai bine. Dacă suntem diverși de frații noștri români prin nivelul de cunoaștere a limbii române, și nu numai, apoi vă dați seama cât de diferiți suntem de frații italieni, de frații francezi, de frații spanioli. Dă, ne zicem și noi frați, odată ce limbile ne sunt din aceeași familie. Chiar dacă nu toți frații își vorbesc bine limba mai trecem cu vederea. Nu poți să-l dai pe frate afară din familie numai pentru că nu posedă bine limba țării în care s-a născut. La mână sunt cinci degete și nu toate-s egale. Așa-i și cu frații. Si apoi nici “*piciorul de plai*” al nostru, de dincoace de Prut, nu-i egal cu “*piciorul de plai*” al lor, de dincolo de Prut. Si dacă noi gemănării nu ne prea înțelegem în ale limbii, de unde să fie înțelegere cu ceilalți frați de origine latină care stau pe un picior economic tare în sânul Uniunii Europene și nu *pe un picior de plai* la Chișinău, iar pe celălalt picior de război la Tiraspol. De toate aveam, numai război ne lipsea. Că bine a zis cine a zis:” *La cel sărac nici boii nu trag*” și a avut dreptate, nu trage “*nici chiar cel din stema țării*” (s.n.), el stă și se uită la “poarta nouă” Europei pusă de data aceasta chiar la Prut. Vă rog să nu înțelegeți aluziv, că nu pot să răspund pentru tot ce vă vine în minte, pardon, ce îți vine în minte.

Acestea sunt doar niște semnificații nevinovate ale relațiilor polisemantice dintre cuvinte, expresii fraziologice, proverbe și zicători. Nici mai mult, nici mai puțin. Așa cum ai vorbi despre dragoste însă altfel de cât dintr-un manual de dragoste. Cum ai vorbi despre dorul de buzele care spun și cuvinte nu numai sărută. Așa cum ai iubi scriind și ai scrie iubind.

25 noiembrie 2005

* * *

Mie nu mi-i dor de tine numai în timp
îmi este dor mai mult în esență,
nu mă interesează câți ani
voi fi îndrăgostit de chipul tău minunat,
dar cât de calitativă și sinceră
va fi dragostea noastră,
pentru mine buzele tale
nu sunt doar o minifabrică
de produs săruturi fierbinți,
nu sunt doar un aparat magic
de stampat plăceri trecătoare,
pentru mine buzele tale
sunt ,în primul rând, un remediu interior
atât de necesar momentelor de revelație,
buzele tale generează involuntar sentimente
ce sunt un fel de combustibil
fără de care nu funcționează sufletul meu
și apoi el,sufletul meu,
torna sentimentele în formele cuvintelor de dragoste
pe care le scriu acum și le adresez ție,
buzele tale sunt un fagure
unde prefer să pun mierea
și atunci când savurez rujul lor
mă văd în rolul albinei
ce intră în floare după nectar
și fără să vrea o face mamă,
buzele tale nu sunt doar un atribut
al frumuseții exterioare,
nu sunt doar locul
unde se aplică mai frecvent fardul
odată ce știi să contribuie din plin
la rotunjirea cuvintelor calde
ori la construcția verbală a destăinuirii intime

atunci când vorbești cu mine
și mă tulburi până în adâncuri,
anume atunci eu cred în faptul
că respirația ta înseamnă mai întâi spirit
odată ce buzele tale dau cuvintelor
forme rotunde, ușoare și dulci
similare cu cele ale coapselor și ale sânilor tăi,
ale văilor și ale dealurilor noastre
care niciodată nu placă prin străini
așa cum am făcut noi,
buzele tale sunt un poem în sine
sunt două rime mereu fremătânde
ca două valuri de mare
ce sper să-mi aducă cu o singură șoaptă
o fericire nemuritoare.

*Contrariul păcatului nu e virtutea,
contrariul păcatului e libertatea.
Kierkegaard*

Scrisoare despre proverbe

Odată ce suntem în ultima lună a anului e bine să ne amintim și de sărbătorile de iarnă, care la noi sunt cele mai frumoase, așa cel puțin ne pare nouă. Ei, și de ce n-ar fi adevărat. Dacă suntem cei mai..., avem și cele mai multe sărbători, nu știu pe cât de calitativ sărbătorite.

Si apoi frumusețea lor trece cum trece, dar iată cu numărul sărbătorilor nu știu cum vom face când, colac peste pupăză, ne-am pricopsit peste noapte cu încă un prilej de a bea și a mânca pe săturate. Dacă acceptăm democrația în casele noastre, trebuie să recunoaștem și ziua adevărată a Nașterii Domnului Isus Hristos. Si apoi urmează recunoașterea altor valori general-umane, fiindcă a fi democrat, după umila mea părere, nu înseamnă numai a fi român de factură și patriot de specialitate. Cred că democrația semnifică în primul rând libertate, iar libertatea comportă o mare responsabilitate personală și iată la acest detaliu avem de muncit cu toții: de la opincă la vlădică.

Până mai ieri sărbătoream Crăciunul la 7 ianuarie de rând cu toată lumea creștină ortodoxă pravoslavnică și un pic sovietică. Acum cei mai tineri și mai umblați prin lume încearcă să-și convingă rădăcinile că, de fapt, Crăciunul adevărat se sărbătorește la 25 decembrie de către toată lumea creștină și nesovietică.

Porcul, în pofida înțelepciunii populare, care zice contrariul, a luat și s-a îngrășat de data aceasta chiar în ajun de Crăciun, pardon, de Crăciunuri, căci noi așa înțelegem libertatea. Acum gospodarul adevărat are bătaie de cap și nu știe când să-l taie. Fiica din Italia îl sfătuiește prin telefon să sacrifice animalul în decembrie, feciorul de la Habarovsc îi spune sus și tare și un pic în rusește că vine la început de ianuarie acasă și vrea să participe și el la tăietrea porcului. El nici *habar* (s.n.) n-are despre ce spun cei din Europa, nu degeaba locuiește în Habar(ovsc). Si dacă stăm strâmb și gândim drept, dilema constă în faptul următor. Gospodarul nostru are doi copii împrăștiați prin lume, a crescut numai un porc într-un an de zile și s-a pomenit cu o sărbătoare dublă în față. Dacă îl taie după Sfântul Andrei, cumetrii îi zic că s-a dat cu românii, dacă îl taie la început de ghenar, va fi învinuit că încă ține cu rușii. E o problemă, nu-i așa? Si apoi nu știi cum se schimbă timpurile.

S-au dubat sărbătorile. Care ține pe nou, care ține pe vechi, zile de muncă tot mai puține. S-a produs un dezmaț în calendare. Se zice că omul postsovieticus cum primește un calendar la început de an numără câte sărbători are și se întristează mult când 1 mai cade duminica, acesta înseamnă că s-au suprapus două sărbători: una a lui Dumnezeu, care s-a odihnit după ce a făcut lumea și alta a

Diavolului, care a proclamat prima zi a lunii mai, Ziua muncii. Cu ce a păcătuit această lună a anului în fața ideologiei comuniste, cine știe? Lumea occidentală se întristează, văzând sărbătorile oficiale prin calendare, care vasăzică statul îi obligă să nu muncească în zilele respective. Deci, mai puțin vor munci, mai puțin vor câștiga, logica e clară pentru o lume clădită bine.

Dacă vine vorba să facem o mică paranteză pentru a călători imaginar în lumea calendarelor, apoi la capitolul respectiv cei mai fericiți sunt grecii cei de altă dată. Ei nu aveau calendar, fapt care i-a făcut pe romani să mai născociască un aforism “Ad calendas grecas”, *la paștele cailor*, am zice noi, fără să știm cum am asociat “calendele” grecești și caii dacici. Dar să revenim la subiect.

Azi produc calendare atât instituțiile de stat cât și cele religioase. Inșă mai apar și alte instituții alternative cum sunt cele de sexologie ori pornografie destinate altor instituții pline și ele de gură-cască ce au uitat s-o închidă. Acest gen de calendare, prin majoritatea țărilor europene, constituie o modalitate de a face bani fără să încalci legea. Bunăoară în Italia o fetiță mai dezghețată la minte, care are toate darurile lui Dumnezeu, însoțită de un sponsor bun, poate face o groază de bani, pozând pentru industria calendarelor.

E plăcut pentru un bărbat sănătos să vadă o femeie nudă ori seminudă ori acoperită, uneori de o picătură de apă, alteori de frunza Evei. În restul situațiilor toată acoperirea îi revine privirilor noastre, ale plătitorilor potențiali, ce putem să cumpărăm un calendar de 5 euro. E o afacere bună, ieftină și igienică. De cât să-ți permiți o ședință *têt a têt* cu o frumoasă neadormită care te-ar costa cât zece calendare, mai bine să privești realitatea în ochii fetei goale de pe o pagină colorată de o înaltă ținută poligrafică și pe alocuri pornografică. Si apoi ședința de o oră pe lângă faptul că e costisitoare mai poate lăsa brazde adânci în câmpul fidelității, unde mai pui, că-ți terfelește și moralul și de cele mai multe ori trece într-o dependență, așa ca fumatul, ca drogurile, ca alcoolul, ca scrisul etc. Altceva ce ne mai rămâne să facem de cât să răsfoim calendare cu femei goale, dar să ne ascundem ca să nu ne vadă feciorii, care nu mai sunt la umărul nostru ci noi suntem la umărul lor.

La ce ne trebuie calendarele tradiționale. Nu vrem să știm la ce oră răsare soarele ori când apune. Ce treabă avem noi cu lumina. Nu ne interesează dacă plouă ori dacă ninge, tot nu avem umbrelă. Nu ne captivează evenimentele ce s-au întâmplat în această zi cu o sută de ani în urmă, nici nu ne pasă de vârsta revoluției din octombrie chiar dacă e una aniversară. Si de azi înainte nu mai vrem să știm nici câți ani s-au împlinit de la sfârșitul războiului fie el mondial, fie nemondial ori câți ani au trecut de la desființarea ultimului imperiu, supranumit și sovietic. Pentru noi timpul înseamnă altceva. Atunci când muțim de uimire în fața unei femei goale este minunat chiar dacă aceasta râde de noi plină de fericire din paginile calendarului. Fata știe ce vinde odată ce-i dezghețată la minte și nu numai la minte. După difuzarea “operei” ea își poate permite să spună

despre câștigul obținut din vânzările de calendare care adesea trece de 50 mii euro. Poți să lucrezi cu mâinile până îți amețește capul că tot nu mai faci acești bani în câteva luni. După care, fetele *calendarite*(s.n.) au acces la televiziune în rol de valete, dansatoare ori chiar devin amante ale unor directori de programe. Fetele *postcalindarite* (s.n.) cresc ca ciupercile după ploaie și fac concurență altor fete bine școlite ce nu pot obține un rol în film numai din simplul motiv că au refuzat să facă calendar ori să fie un calendar viu doar pentru o noapte. La moment, calendarul este un fel de botez în lumea mare pentru o fată frumoasă și leneșă la carte, dar cu poftă nesăbuite. Setea de afirmare, de a fi cunoscută cu orice preț în lume, devine un scop în sine și atunci anul 200 sexy(6) e unul cel mai favorabil. Dar pentru a face o paritate în discuția noastră și întru a ne aminti că am trecut deja de 40, hai să deschidem un alt calendar, unul creștin 2006 și nici un fel de *sexy*, fete goale, gânduri obscene, dacă zicem că suntem în preajma sărbătorilor de iarnă și mai ales în postul Crăciunului.

Așadar zilele acestea mi-a pus cineva în căsuța poștală un calendar creștin. Si odată ce-i pe gratis hai să-l citesc de-a mărunțelul deoarece găsești în el de toate. De la expresiile biblice la aforisme din Divina Comedie și proverbe din lumea întreagă. Proverbele arabe au aceleași drepturi de rând cu aforismele latine în pagină și cât n-ar fi de straniu, nu sunt bănuite de terorism. Proverbele se împacă între ele, fiind împărțite în două coloane de semnul crucii. Bunăoară continentul negru, așa îl poreclește lumea albă, are ce are cu apa, mai bine zis cu lipsa acesteia. Republica Sud Africană e prezenta în calendar cu proverbul “Orice râu își are izvoarele sale”. Japonia zice din partea Asiei că “Gura e poarta diavolului”, ăștea cu ermetismul lor utilizează *tăcerea ca materie primă* (s.n.). Am impresia că tot arsenalul de domeniul tehnologiilor sofisticate îl exportă în lumea întreagă ca pe un material rezidual, rămânând să îngrijească cu multă dărnicie și cu tot sufletul ramul de *sakura* (vișin înflorit) și să mențină în continuare o prioritate națională arta de educare a tinerii generații prin cultivarea dragostei pentru frumos, prin păstrarea acelu “echivalent poetic al lumii” despre care scria Victor Vasarely în 1955 (*Note pentru un manifest*).

Continentul european are scenariul său în calendar, vine reprezentat de mai multe țări membre a UE, excepție făcând Rusia. Ei și atunci mi-am zis să vedem ce spune “fratele mai mare” odată ce am fost și neamuri cu de-a sila câteva sute de ani. O țară atât de necuprinsă este invitată la masa de tratative a celor 7 state cele mai industrializate din lume numai din motivul că-i o mare putere militară. Acest concubinaj de nevoie se mai chiama în lumea politică și G-8. Neluarea în considerare a Rusiei ar putea avea urmări grave atât pentru Europa cât și pentru lumea întreagă. Tocmai mă facu să roșesc când văzusem “fratele mai mare” prezent în calendarul creștin cu “Leneșul e fratele geamăn al cerșetorului”. Probabil acest proverb va fi înțeles și la el acasă atunci

când vor fi pe sfârșite resursele de petrol. Ce se întâmplă în Rusia? Nu se întâmplă nimic. Atât doar că proverbul de mai sus nu are actualitate. Dar vom vedea mâine.

Prin 2050 se termină rezervele de petrol din toată lumea și atunci vom vorbi pe bune despre democrația americană și petrolul iraqian. Arabia Saudită, Iraqul, Emiratele Arabe Unite și Kuwaitul sunt statele cu cele mai mari rezerve de petrol din lume. Dacă acestea ar fi exportat moderat ca până la invazia americanilor în Golf, ar putea avea resurse de petrol încă pentru o sută de ani înainte. Iată de ce democrația se trage atât de mult în această zonă, e însetată de petrol ieftin. De ce în Africa exportă numai ajutoare umanitare, dar nu și democrație ? Fiindcă nu au interes. Din Africa s-a luat ce a fost de luat. Au cărat francezii și englezii aurul și cuarțul, iar acum în minile pustiite le aduc deșeurile radioactive contra unor prețuri de nimic.

Să lăsăm marile puteri militare care se ceartă cu alte puteri petrolifere și să revenim la oile noastre. Ferice de noi că nu suntem putere militară și nici petrol nu avem. Arma noastră cea mai distrugătoare este pacifismul, care de fapt ține mai mult de indiferență, frică și lipsă de putere. Ne-am declarat zonă de pace dar tot ținem armata a 14-a ca pe o sulă în coaste în Transnistria. Nu privim peste Prut cu nostalgi, că, dă, suntem pacifiști, de parcă frații noștri ar fi deja NATO-viști. Nu cerem Moscovei să-și onoreze obligațiile luate la summitul de la Ancara să nu creadă Kremlinul că avem în subconștientul nostru dragoste pentru frații de peste apa îngrădită cu sârmă ghimpată. Chiar că e binevenită azi pentru basarabeni zicerea *e slut la Prut*. Am avut câteva avioane militare, rămase ca o amintire de dragoste de la “eliberatori” și le-am vândut americanilor ca nu cumva să prezentăm pericol în această zonă. Ce ni s-a spus, aceea am făcut. Dă-mi o pace și-ți dau două. Lasă-mă să te las. Capul plecat, nu-l taie sabia. Ce folos din acest cap dacă nu vade nimic. Privește mereu la picioare, fiindcă expresia geamănă a proverbului cu “capul plecat” este și cea cu *unde-ți stau picioarele, acolo îți va sta și capul*. Avem ce avem noi cu capul odată ce peștele de la cap se strică, dar se curăță de la coadă. Iar dacă zici ceva despre *cei de sus* poți s-o primești la cap. De ce nu la fund ? De ce nu la picioare ? De ce nu la mâini ? De ce nu la spinare ? Ori pe spinare se trage numai măța. Si cu mână străină se ia numai jăratec. Cu fundul se stă în două bărci deodată, așa cum stăm noi acum în barca cea de pe Nistru și în barca cea de pe Prut. Iar picioarele sunt doar indicatorul care ne arată unde trebuie să ne stea capul cel care nu a fost plecat și din întâmplare a trecut o sabie. Si anume azi de asemenea capete plecate nu avem nevoie. Adică capul nu trebuie să fie nici plecat, dar nici tăiat, fiindcă nici săbii nu mai sunt, atât doar cât au mai rămas prin muzee și cea a lui Stefan cel Mare și Sfânt, și de când e Sfânt nu mai taie capetele. Te mai pomenești că îl pot da afară din sfânt. Si atunci ce am făcut noi fără icoana Sfântului? Si apoi, dacă e să continuăm șirul

proverbelor și a expresiilor fraziologice, ce conțin substantivul “cap”, venim iarăși la capul locului acestei scrisori.

Calendarul creștin despre care am pornit să-ți povestesc e unul deosebit deoarece fiecare lună a anului are coloana sa modestă pe un sfert de pagină și fiecare zi e încoronată de câte un proverb. Adică celor 365 de zile le corespund tot atâtea proverbe, e ingenios, nu-i așa? Fiecărei zile de muncă ori de odihnă să-i dai un generic constituit dintr-un proverb. Nu înțeleg însă de ce calendarul creștin începe anul 2006 cu definirea etimologică a cuvântului “asasin”. Chiar dacă luna ianuarie este mereu prima în fiecă an și dacă cuvântul “asasin” începe cu o literă ce stă în capul alfabetului nu e bine să-l avem în auspiciile unui calendar oarecare, cu atât mai mult într-un calendar creștin. Etimologic vorbind, în limba italiană “assassino” vine din arabă “hashshashin” consumator de “hashish”. În secolul XII în Orientul Mijlociu trăia o sectă de fanatici, membrii căreia, la ordinele unui conducător numit “Bătrânul munților”, prestau servicii sângeroase fiind stimulați de o băutură excitantă extrasă dintr-o plantă numită “hashish” ori cânepă indiană. Așadar iată unde bat creștinii. Ei se iau de piept cu flagelul drogurilor, care este o problemă mare pentru întreaga omenire, dar eu țineam una și bună că luna ianuarie trebuia începută cu explicarea etimologică a cuvântului *augur*. Ce să-mi fac dacă am o viziune formală și nu-mi imaginezi nici un început fără formula de salut. În compania formulei respective am crescut. La școală orice adunare de detașament pioneresc începea cu formula de salut. Apropos, de *compagnie*, DEX-ul nostru românesc îl explică folosind sinonimul “tovărășie” și iar ne întoarcem la formula economiei politice *tovar-denghi-tovar* (marfă-bani-marfă). Tovarășul e însoțitorul de marfă, adică noi am fost un fel de marfă pentru cei care ne numeau “tovarăși”. Noi eram subiecți și ei erau exportatori de ideologie. Economia pe care o făceam noi era neapărat “politică”, fiindcă altfel de ce am fi învățat economia politică și nu pur și simplu economia.

Așadar cuvântul *compagnie* vine de la viața militară și se spunea, la început celui care mânca pâine împreună cu cineva (cum e panis; companio, companionis, compagno di rancio). Cuvântul e născut în timpul dominației Francilor. O fi fiind și pâinea un fel de “tovar”, dar un pic altfel de cât cel ideologic de atunci al comuniștilor ori de cât exportul de democrație americană. De la expresia latină “cum e panis” vine și zicerea noastră “acesta e om de pâine” echivalentă cu superlativul “bun” ori “cu el se poate mânca pâine” similară cu un alt calificativ “de încredere”. Atât de inocent cuvântul “panis” la începuturi și atât de blamat azi. Chiar când vorbim despre sensurile sofisticate ale “companiei” aeriene ori despre alte companii fie naționale ori transnaționale, e tot un drac.

Aceste mutații lingvistice sunt uneori de-a dreptul uimitoare. Așa precum în antropologie se întâlnesc diverse anomalii inexplicabile științific, în lumea cuvintelor au loc abateri de la normal,

schimbări de sensuri, topiri de sunete, sinucideri sincopice, un semn grafic îl asasinează pe altul, de-a lungul anilor este atestat un canibalism lingvistic de-a dreptul devastant. Un fel de apocalipsă la nivelul limbajului. Schimbarea la față a unor litere comportă modificarea penumbrelor semantice. Traducerile, asocierile dau adeseori cuvintelor sensuri diametral opuse. Iată un caz personal. În prima scrisoare îți povesteam ironic despre tangența cu eternitatea, despre începuturile de monument văzute în ghisa de la puciorul drept. La 16 noiembrie medicul ortoped mi-a permis să calc și pe pământ, dar nu prea apăsat. Așa cum aș zbura și m-aș atinge din când în când de câte un nor. Tot ortopedul m-a sfătuit să mă sprijin la început într-un baston pe care mi l-am meșterit după bunul meu plac dintr-o coadă de lopată și bine că nu dintr-o coadă de topor, deoarece această expresie nu place nimănui, dar mai ales în adresa cui e spusă.

Si pe când făceam antrenamente cum să pășesc cu bățul în mână am citit în calendarul creștin despre originea cuvântului italian “imbecille” din latină “imbecillus” (fără baston). La începuturi respectivul este spus în adresa persoanelor în vârstă, bolnave, slăbite care nu sunt în stare să stea în picioare fără un sprijin. În italiană “imbecille”, în franceză “imbécile”, în română “imbecil” – în tustrele limbile surori comportă sensul de persoană cu capacități mintate foarte reduse; negliob, tâmpit. Așadar, inițial caracteriza o persoană fără baston, fiindcă era vai de picioarele ei. Azi același cuvânt vorbește în toate limbile romanice despre o altă persoană care e vai de capul ei. Am început de la picioare și tot la cap am ajuns. Adică cu 2000 de ani în urmă sunt imbecillus atunci când îmi uit bățul după ușă și azi, în toila modernității, sunt imbecil ori cu ori fără băț. Vezi că Dumnezeu nu bate cu bățul dacă râzi de bătrâni ori de bolnavi. Bățul are două capete. La un capăt antropomorful e imbecillus, iar la celălalt capăt omul modern e imbecil. Rădăcina e una iar fructele sunt diverse. Bătaie de joc de arborele spiritualității umane.

Un elev de la « Prometeu » (unul dintre cele mai prestigioase licee din R.M.) la întrebarea “ Ce cărți ai citit în timpul verii ?”, mi-a spus cu rușine “Am citit numai una, care se cheama *Dicționar de psihologie*”. Dacă întradevăr a citit dicționarul de psihologie e deja mult. E bine din când în când să mai citim și dicționarele, mai ales cele explicative. Eu unul, la plecarea în Italia, am insistat să-mi iau și DEX-ul, îl am mereu la îndemână și, de ce să nu recunosc, îl mai și deschid. Am fost plăcut surprins când faimosul cântăreț Adriano Celentano în una din cele patru ieșiri televizate numite “ROOK POLITIC” îndeamnă spectatorul italian să mai deschidă dicționarul explicativ al limbii italiene deoarece se cam uită sensul anumitor cuvinte. Si, ca să fie mai credibil, actorul și interpretul de muzică deschise dicționarul la litera “d” să caute cuvântul “democrație”, dar găsește cuvântul “demagogie” și, desigur, citește explicația acestuia. Dacă societatea italiană se plânge de prea multă demagogie, apoi ce să zicem despre societățile est-europene. Demosul grecesc a dat naștere unei familii întregi de cuvinte, dar n-a spus niciodată că trebuie neapărat să treci prin aulele demagogiei

o viață ca să ajungi la bătrânețe să savurezi din fructele delicioase ale democrației. Omul când trăiește bine nici nu-i este a muri. Iată de ce bătrânii de aici refuză paradisul promis în ceruri, ei preferă paradisul terestru.

Un italian mediu care a muncit toată viața are o casă bună, fiecare membru al familiei are automobil și posedă o sumă de bani adunați pentru a-i dăruia copiilor și a plăti o femeie, de regulă străină, angajată în asistență. Pensia medie a unui italian e de 800-1000 euro lunar. De exemplu, dacă soția a fost casnică toată viața are o pensie socială de 600 euro, iar soțul care a muncit și a întreținut familia are 1200 euro și în cazul de deces al soțului pensia deplină a acestuia este primită în continuare de către soție toți anii câți va trăi aceasta. Iată un minunat fruct al democrației. Dacă oamenii aici țin banii în bancă, ba mai și câștigă procente când joacă în bursă, adică au o siguranță în ziua de mâine, au încredere în banca lor. Iată un alt fruct al democrației. Pe când numai la 2000 km distanță se văd roadele democrației adevărate, bătrânii noștri se roagă să moară ca să scape de chinurile pământești, ce țin de foamete, frig, sărăcie și marea singurătate în care rămân. Din aceste considerente îi explicam vecinului meu Federico de ce în țările sărace nu se pune problema eutanasiei. Acolo unde nivelul de viață e scăzut se moare la timp și fără multă gălăgie, eutanasia fiind considerată un păcat. În acest caz sunt de acord cu proverbul “ Cum îți vei așterne, așa vei dormi “, dar depinde *ce* îți vei așterne și *cât* îți vei așterne, deoarece avem de dormit mult, fiindcă păcatul nostru, a celor veniți din țările sărace, e unul colectiv sau generațional. E un păcat transmis din tată-n fiu. Dar veșniciei de aceasta nici nu-i pasă. Ea e lungă și e fără de margini.

După umila mea părere, democrația are fructe delicioase pentru toate vârstele. Tinerii își iau libertatea cea adevărată și reală de care au nevoie. Cei de vârsta mea și a ta muncesc din greu pentru a alimenta libertatea copiilor pe care îi avem. Dar când văd situația părinților noștri, mă umplu de groază și milă. Nu au nimic și zic *las' că-i bine*, fără să-l fi citit pe Druță, mai degrabă Dumnezeu i-a citat, știind unde bate. Dacă încerci să-ți convingi rădăcinile că lucrurile nu merg tocmai bine, ele, rădăcinile o dau pe timp și spun că Dumnezeu e mare și le va purta de grijă. Cât o să dăm vina pe timpuri. Toate necazurile noastre le turnăm pe umerii timpului. Numai timpul și Dumnezeu le rabdă pe toate.

Tună. Ninge. Fulgeră. Răsare. Apune. Lună. Soare. Plouă. Ozonul miroase a veșnicie. Pământul. Demosul. Jocul. Unde suntem noi? În buricul Europei. Unde este Europa? În buricul pământului. Unde este pământul? În buricul Universului. Ce facem noi? Consultăm dicționarul explicativ al limbii române la litera “d” ca să nu luăm demagogia drept democrație.

Facem caz politic din denumirea limbii. La capitolul acesta suntem buni de cartea recordurilor. Dacă înțelepciunea populară spune că *pasărea pre limba ei pere*, atunci noi vom rămâne veșnici, fiindcă încă până azi nu știm ce limbă vorbim. Mai inventăm și dicționare bizare și statice de tip

Stati, care, știm bine de ce, plac și Statului, ce stă pe loc de aproape două decenii, sta-i-ar stâlpul la cap să-i stee cu tot statutul lui stătut, cu tot “mersul pe dos” (M. Eminescu) care la sapa de lemn ne-a adus. Avem șansa cu acest proverb despre pasăre să ne înșelăm moartea, odată ce nu avem limbă nu putem peri. Suntem probabil unicii de pe pământ care sărbătorim Ziua Limbii Române, o prăznuim și n-o vorbim. “Eliberatorii” ne-o vorbesc numai la 31 august și fac numai o greșală în cele două cuvinte rostite:”Segodnea prazdnic *Limba noastră* cito daiut buhati i havati?”. (In traducere “Azi e sărbătoarea *Limba noastră*, ce dau de mâncat și de băut ?”. Lasă-l în casă, că el se urcă pe masă. Nici lui Hristos nu i-a plăcut acest animal odată ce a scos dracii din om și i-a dat în turma de porci. Acel om suferea de o boală a sufletului. Adică este și sănătate a sufletului. Atunci când spunem “Fuga-i rușinoasă, dar e sănătoasă”, hai să vorbim un pic despre rușinea și sanatatea fugii. Despre ce fel de sănătate este vorba : de cea trupească ori de cea sufletească. Si rușinea de care-i oare ? De cea cu sângele în obraz manifestată pentru un moment ori poate e vorba despre un altfel de rușine, una eriditară care seamănă mai mult cu acel *sindrom al inferiorității* de care am pomenit deja. Ori poate e vorba de o rușine națională. Si avem noi oare doctori îndeajuns care să ne trateze de rușinea fugii de pe câmpul de bătaie. Cum ne ciocnim de greutatea o dăm în nuntă, în nunta cea simbolică, ridicăm mâinile sus și ne dăm în voia Domnului ori în voia Diavolului, depinde cine reușește primul să ne cumpere sufletul. Suntem mereu înfometăți de jale, adică vrem să fim jeliți, căinați, plânși, bocțiți, înmormântați frumos, dar să rămânem vii, ca să ascultăm fluierile și să vedem ce se mai face prin stână. Si dacă am fi mulți s-ar putea închide ochii la anumite lucruri, dar așa suntem puțini și...Doamne, mă iartă.

Lăpușneanu avea dreptate când îi spunea lui Moțoc despre mulțime. Cu adevărat suntem foarte mulți pentru a forma o gloată ca să cerem capul cuiva, cum am procedat în ‘89, dar prea puțini pentru a ne face o țară în afara Tării, fiindcă după ce am obținut capul râvnit, i-am făcut bust și l-am proclamat proroc al neamului, așa cum ne-a învățat Inaltpreasfinția Sa părintele Mateevici Alexei în una din poeziile sale. Am ratat o șansă istorică de a ne uni cu Tara și tare mi-i teamă că M.Eminescu are dreptate și de data aceasta când afirmă “Întâmplarea istorică este o legătură cauzală încă nedescoperită”. Oare să fie și cazul nostru o întâmplare istorică ? Dacă aveam și noi bani ca germanii poate ne cumpăram Unirea, dar așa am fost și am rămas tot două săracii cu o mică diferență: România azi e în UE și Basarabia e cea mai săracă țară din Euriopa

13 decembrie 2005

* * *

La început a fost un fel de frică
apoi un fel de rușine
a urmat o grabă stranie
și neaflarea loculi
oriunde nu te găseai
apoi vine o ură
amestecată cu o mare iubire
pentru tot ce-i în jur
și abia atunci te apuci de lucru
destituî toamna din rolul ei
o dai afară pe iarnă din iarnă
te opui categoric să mai fii Moș Crăciun
te cerți cu cei apropiați
ce să fie oare
gazul inert se aude mai tare
în lampa cea de neon
ce să fie asta
și cum să-i spun
îmi pare că trăiesc viața
unui început de nebun
urechea sună straniu
și fără sfârșit
sistemele cele din cap
au un fel de blocaj
în ziare se scrie despre
un Crăciun fericit
despre săracii cei miluiți
odată în an
pe când despre bogații acestui pământ
se vorbește la nesfârșit
dar până la urmă
se moare egal

Moș Crăciun ajunge la casa de bătrâni
copiii sunt duși la casa de copii
părinții – la casa de părinți
poezia e dusă și ea la casa de poezii
iar poetul să știți dacă vreți
a fost dus la casa cea de poeți
și nu știu cum s-a întâmplat
că nimeni n-a mai rămas
la casa cea adevărată
la casa cui ne are
acolo azi trăiesc numai păsările cerului
florile din fața casei sunt în paza albinelor
și probabil este atât de bine
dar cine să se bucure
de toate acestea
cine?

Cea mai sublimă revelație este că Dumnezeu e în fiecare om.

R.W.Emerson

Scrisoare despre o înmormântare frumoasă

Am scos formula de salut din capul prezentei scrisori, nu ca s-o pot băga mai ușor în specia literară epistolară, dar din simplul motiv că voi povesti în continuare despre o înmormântare frumoasă, încă și acestea sunt frumoase la noi, ba mai frumoase ca unele nunți de prin restaurante scump plătite și prost organizate, dar la modă. Și, conform tradiției populare în cele trei zile cât mortul stă pe laiță, toți care vin să-l vadă nu se salută cu stăpânii casei îndurerate prin strângerea mâinii. Nu strâng mâna nici rudelor celui care va pleca în împărăția cerurilor. Această tradiție se respectă și în noaptea de priveghi care este ultima de aflare a celui mort printre cei vii. Mi-am permis să lărgesc aria de acțiune a acestei tradiții și deaceia nu dăm mâna în scrisoarea de față. Vom fi așa mai solemn, oricum vom vorbi în continuare despre pierderea unui conațional.

Prin satele noastre mai sărăcuțe material și mai bogate cu spiritul se păstrează încă o tradiție interesantă, ce ține de ritualul înmormântărilor, una care vine de la daci și nu are nimic în comun cu ideologia creștină. În seara și noaptea priveghiului bocitoarele își bocesc rolul în versuri, jelindu-se, de regulă, mai mult pe sine de cât pe cel cu laița lui. De rău, de bine mortul a luat și a murit și a scăpat de grija celor lumești, iar tu rămâi și te chinuie în continuare pe fața pământului, te zbate ca peștele pe uscat ori măcar bate-te cu capul de toți pereții că totuna nu aveai cu ce-ți hrăni copiii mâine dimineață dacă nu te înămeau bocitoare la această înmormântare frumoasă. Când îi trăia soțul era mai ușor. El lucra conăcar pe la nunți și cumetrii. Primea o leafa bună dacă și truda era mare, fiindcă mașinăria de spus conăcării nu funcționa fără băutură măcar s-o tai. Când s-a săturat de făcut copii a luat și a murit liniștit. De atunci ea se chinuie cu bocitul, însă și aparatul de bocit tot cu băutură lucrează, că altfel de unde să curgă atâtea lacrimi, mai ales când îi cad două-trei înmormântări la rând. "Jelui-m-aș și n-am cui, / Jelui-m-aș codrului." Zău, că mă apucă și pe mine câte odată să învăț miseria bocitului, dar nu am dreptul, că e una feminină și societatea lor îmi poate crea probleme serioase. Stii că azi în viziunea europeană femeie au mai multe drepturi ca bărbații, cel puțin așa se scrie prin documente și se vorbește de la tribune.

În timp ce bocitoarele joacă unul dintre cele mai veritabile spectacole din lume, rampa actorilor bărbați e toată ograda casei cu năframă în streșină. După fiecare scenă un alt actor aghezmuț de-a binelea, cu ulciorul în mână, trece și drege gâturile colegilor săi răgușiți de răs și de fum de țigara. Poți crede că am luat-o hăisa cu scrisoarea mea, odată ce pun atâtea accente pe hohotele de răs ale bărbaților, chiar dacă mortul încă nu era adus acasă.

De unde vine acest detaliu spectacular? Poate de la dacii care zâmbeau murind cu o mână de pământ strânsă bine în pumn. Printre jocurile de-a viața din spectacolele de divertisment date în

seara de priveghi este unul mai cunoscut, « jocul de-a bâza ». Cine primul vine cu ideea acestuia va trebui să stea în mijloc. Cu un braț își va acoperi ochii, iar palma altei mâini va duce-o subsuoară în așteptarea loviturii date de unul dintre barbații care îl înconjoară. De îndată ce se aplică lovitura de rigoare, cel din mijloc trebuie să ghicească cine-i autorul dureroasei plăceri, iar actorii din jur bâzâie ca bondarii în jurul taurului heimesit de atâtea înțepături. Explozia râsului se producea când cel din mijloc nu ghicea protagonistul loviturii, iar, dacă avea noroc să-l depisteze, cel cu musca pe căciulă venea în locul lui la centru, respectând regula jocului. Mijloacele și procedeele jocurilor practicate de strămoși în noaptea de priveghi au fost modificate și chiar multe pierdute pe parcursul anilor, dar un detaliu literar al acestora a rămas intact, proaspăt și original - actorul aghezmit cu ulciorul în mână. Si anume acesta din scrisoarea de astăzi seamănă ca două picături de apă cu actorul tot aghezmit și tot cu ulciorul în mână de pe timpul lui Decebal – un fel de paharnic al timpului.

Domnitorul avea paharnicul lui, aceasta fiind și o funcție în statul medieval. Boierii aveau paharnicii lor tot cu răspunderi serioase. Oamenii de rând își erau sieși paharnici. Nu întâmplător la nunți, cumetrii, înmormântări și alte petreceri stăpânul casei numește un paharnic principal, responsabil de beci, iar acesta, la rândul său, își alege câțiva dregători de încredere, le împarte mesele ospățului respectiv și îi instrucează cum să activeze mai bine, ca atunci când oaspeții se vor ridica de la masă să poată sta copăcel și să nu abandoneze cumva spectacolul la mijloc de cale. Dregătorii toarnă vin în pahare și îndeamnă mesenii să le cinstească. La împărțirea meselor e o mare concurență. Toți dregătorii vor să cadă în slujbă la masa cea cu bărbați.

Se mai păstrează și astăzi această tradiție în care soții toarnă în trup la o masă și la alta soțiile duc la ureche. În așa fel nu are cine te călca pe picior când uiți măsura acasă. E o mare corvoadă să lucrezi dregător la neveste. Nu vor să închine paharul nici la amenințarea cu turnatul în sân. Eu am pățit-o așa o dată. Sora făcea cumetrie. Paharnicul principal m-a numit dregător la o masă de neveste tot una și una, dar cam pe la mijlocul sindrofelei m-a concediat fără drept de restabilire, lăsându-mă în seara aceea pe drumurile cumetriei fără nici o slujbă. Dar să revin la subiectul *scrisorii* mele .

E sărbătoare mare când auzi o vorbă românească pe straziale Chișinăului, chiar stâlcită așa cum este. Am avut parte și eu să savurez una. Două femei pensionate veneau de la piața centrală cu brațele încărcate de pungi de plastic pline cu de toate. Atât una cât și cealaltă puteau fi protagonistele *Caprei* din faimoasa poveste a povestitorului de la Humulești. Că de la ele auzisem totul ce v-am povestit la început despre bocitoarea cea înămită. Rog să mă ierte femeile din troleibuzul numărul 2 că nu le-am anunțat chiar din startul *scrisorii* de față, jur că n-am făcut-o pentru a crea suspansul și apoi ele nici treabă nu au cu această mică scăpare a mea, sunt libere și independente, precum ne este *republicuța*, nu au în gânduri prejudiciile existențiale ale actori-

lor de profesie, ele chiar sunt și artiste de viață și critici de teatru odată ce continuă una să povestească despre cum a fost în satul natal la Paștele Blajinilor și a văzut un spectacol minunat. După cum clătina din cap cea de asculta, se vede că venise odată în acest fund de capitală din cel mai mare sat cu statut de stat, care are mai multe școli cu predare în toate limbile minorităților naționale și, din principiu, nu are nici o școală de limbă română pentru acea majoritate a românilor de acolo. .

Femeile erau orășence cu de-a sila. Probabil venise în metropolă pe la 18 ani și aici au prins rădăcini, fiindcă le prise dragostea, apoi prinse gravide, prinse la soți, prinse la bani și la apartamente și numai ceva nu prinse, dar hai să vedem în ce constă acel “ceva”. Carențele din exprimarea protagonistelor trecuse cu anii în cariile dinților rămași unde și unde câte un erou prin gurile lor acoperite de buze vopsite în roșu-aprins. Ambele își protejau “gânditorul” cu câte o mamă de perucă rămasă poate de la fiicele plecate peste hotare să ridice economia țărilor europene. Din aceste considerente nu vă pot spune nimic despre culoarea veritabilă a părului lor și deci nu pot spori cromatic portretul fizic al acestor două personaje.

Nu știu alții cum sânt, dar pe mine m-ar interesa mai mult fiicele acestora, dar de unde să le iei, cineva se bucură de ele acum cine știe prin ce țară a lumii. Adesea țăranii orășenizați de nevoie sunt niște caricaturi vii bune de demonstrat lumii drept anomalii produse în urma contactului forțat dintre sat și oraș. În viziunea și în mintea politicii comuniste satul era pus cu forța să se iubească cu orașul și azi avem ce avem. Copii acestei iubiri pătimașe parcă sunt făcuți la beție, parcă s-a trezit Bardul din Mircești “ca viteazul din poveste” și a pus în funcțiune fabrica lui de produs Chirițoaiice. Nu-mi place sufixul cuvântului mai ales atribuit soțiilor de deputați, fiindcă acestea se cred căsătorite mai mult cu imunitatea atotputernică a soțului de cât cu omul făcut din carne și oase și mă rog, să mă ierte cele care se simt cu musca pe broboadă. Dacă vor tăcea, nimeni nu va observa nici musca și nici broboada chiar când au pus-o din întâmplare pe capul bărbatului. Ce la urma urmei, nu am dreptul să-mi amintesc de Caragiale. De acum înainte nici o nominalizare, nici chiar una aluzivă.

Așadar cele cu peruce pe cap povesteau foarte emoționat despre fata lui Cutare din satul-stat, precum că era atât de frumoasă, încât, cu acordul Dumneavoastră, îmi permit s-o numesc Păpușă, nu în sensul ironic al cuvântului, ci în toată semnificația lui de exprimare a frumuseței superficiale, dacă se poate spune așa. Si ea, Păpușa, plecase de acasă, ca să nu moară de foame. Se zice că a trudit în Jugoslavia postbelică. A fost dansatoare la Poarta otomană. Vorbeau gurile rele, că lucrase un timp chiar în funcție serioasă de primă-amantă a unui oarecare Sulă (nume de familie de prin părțile Costeștiului) emigrat de multă vreme în Turcia și devenit peste ani Suleman, dar eu unul nu prea cred. Apoi la un telejurnal a dat interviu companiei CNN din care aflăm că ajută irachienii rămași văduvi, adică lucrează soție cu ziua. Numai ce nu fac fetele noastre. Aș propune să înălțăm un monument al unei fete, să-l multiplicăm ca să ajungă pentru toate satele și să-l punem în mod

obligator alături de monumentul Eroului necunoscut, iar la pedestalul celui cu fata să scriem cu litere de aur « In căutarea norocului pierdut ». Dacă au fost vândute atâtea secole turcilor, le-a rămas în memoria genetică ceva și când deschidem cartea ADN-eului rămânem cutremurați de informația găsită. Am fost mereu vânduți încât am ajuns să ne căutăm cumpărătorul, când acesta întârzie să vină la târg.

Nu știu de unde și până unde se zvonise în sat că Păpușa lui Cutare se măritase cu un om bogat din Emiratele arabe, un fel de tată al petrolului acolo la ei. Părinții nici să audă de mire de altă rasă și încă de altă credință, mai ales azi, când se întâmplă atâtea și atâtea din cauza credințelor. Nici să se răspundă, nici nuntă să-i facă. Sărac și curat. După un an de căsnicie, Păpușa convinsese Tatăl petrolului să-i facă chemare și fratelui ei, să pună și el umărul la ridicarea industriei petroliere. Zis și făcut. Fratele fu chemat, angajat, rebotezat în religia lor, împrumutat cu o casă, automobil și câteva femei pe deasupra. Magia e simplă. Înainte de a avea toate acestea a trebuit să se convertească în religia musulmană. Nici o problemă pentru cei care n-au citit Biblia și sunt creștini numai la Crăciun și la Paște, când se bea și se mănâncă pe săturate. Au fost convertiți, dar vă asigur că vor citi Coranul cum au citit și Biblia. Dragostea nu numai că mișcă pământul, luna, soarele și celelalte stele, dar schimbă și religiile din om, topește hotarele dintre nații și rase. Ah, dragostea, bat-o vina, s-o bată.

Nu știu cine a dat, Dumnezeu ori Alah, dar s-a întâmplat o nenorocire. Cum să zic, să nimeresc Domane ferește ori Alah ferește, ca să-i împac pe ambii să nu mă bată și pe mine cu bețele lor sfinte. Nu întâmplător tata spunea că bătaia e ruptă din rai. Avea în vedere atunci când părinții își bat copiii pentru a le da educație. El se vedea Dumnezeu, iar noi în jur erap păcătoșii ori un fel de Dumnezei mai mici.

Fratele Păpușei decedase într-un accident de automobil, nu înainte de a spune cu limbă de moarte că ar prefera să fie înmormântat acasă. Păpușa încă fiind sub influența puterii lui Dumnezeu promisese muribundului că-i va îndeplini cea din urmă dorință. Anunță părinții despre întâmplarea zguduitoare și numi ziua înmormântării în satul Cutare. Alaiul arab porni cu avionul personal spre Țara Strugurului de Poamă. Nu știm dacă mai văzuse aeroportul din Chișinău un avion atât de mare venit din acea parte de lume, doar poate în timpurile când băieții noștri își făceau datoria internaționalista în Afganistan. Când plecau la armată cântând “Ne plăci devcionca” și veneau împachetați în zinc cu avionul de mare tonaj IL-56 poreclit de ruși “Ruslan”, dar fără “și Ludmila”, numit în jargonul militar “Gruz-200”, ca să nu priceapă mamele noastre cum le aduc copiii morți. Unde mai pui că se pot opri de născut și atunci ai rupt cuiul, cu cine să pleci la luptă.

Dar ca să nu-mi pierd firul gândului să revenim la avionul cel cu alaiul ce ateriză la Chișinău. Au scos din el câteva automobile « Mercedes » de ultimul răcnet al modei. Părinții mirelui, frații, verii,

unchii – toți câți erau au încăput numai bine în automobile și a rămas doar colbul în urmă din capitală și până în satul cel cu durerea. Conducerea s-a scărpinat în chelie. Puse la vot cine să iasă cu pâine și sare să-i întâlnească. Gândeau să obțină petrol mai pe degeaba dacă va întârca țâța rusească. Până burduhoșii cei chei s-au mai codit, alaiul ajunse în satul Cutare. Sătenii se feriseră sub garduri să treacă parada arabă. Se adunase și cei din satele vecine, se vorbea în șoptă că sunt și de la securitate, dar nu-i cunoaște nimeni nici după vorbă, nici după port, căci poartă haine civile, de-e-e, după cum și societatea ne este. Si era atâta lume de parcă se sculase Brejnev dintre morți să le dea pâine de 16 copeici și vodcă de 3 ruble. De parcă se înfățișase însăși Gorbaciov dintre vii, venit să scoată viile cu mâna lui din satul Cutare. De parcă apăruse pe neașteptate Elțin zâmbind cam cherchelit, cu căciula pe-o ureche și cu Putin încă pe atunci șoferul lui în uniformă de căpitan de securitate. Ii va lăsa pe toți odată, vă dați seama, pe toți și la aceeași înmormântare, apoi va trage o fugă până la Tiraspol să vadă de ce stau fetele cu fundul pe calea ferată să stopeze chipurile economia noastră. Răcesc degeaba și nu vor putea naște copii, că economia Chișinăului e și așa stopată demult. Aceștea se pedepsesc singuri.

Când colo, ce să vadă sătenii adunați ? Din Mercedesuri negre ca pana corbului coborau arabi smoliti la față, trași ca prin inel, în straie albe, cu turbane albe pe cap, numai Păpușa era în rochie neagră, lungă până în pământ. Dacă n-ar fi fost îmbrobodită sub barbă am crede că-i o replică creștină dată religiei musulmane. Văznd sătenii una ca asta, încercau să ghicească cine ar putea fie mire pentru Frumoasa Imbrobodită, au și rebotizat-o pe loc, că sătenii nu-s prea merși la biserică, dar nici la școală.

Arabii toți, unul ca unul, acționau organizat și de la hainele lor albe se luminase toată ograda, de parcă se prăbușise raiul pe pământ, dar stați, dragii mei, că nu suntem la nuntă. Ce au vorbit părinții Frumoasei Imbrobodite cu Tatăl petrolului nu știe nimeni, nici chiar camerile de luat vederi, nici securiștii, că nu înțelegeau nici limba arabilor și nici limba sătenilor. Socrii cei mari au încercat să dea mâna cu socrii cei mici, că, de-e-e, nu se văzuseră niciodată, dar de unde, că aștea cu durerea lor să mai încalce și tradiția și după aceea să-i să-i vorbească tot satul, și-au ascuns mâinile care și cum a putut.

De cum alaiul a scos dintr-un mercedes fără scaune trupul neînsuflețit al băiatului, înfășurat în stofă albă, spectacolul de înmormântare a luat o întorsătură diversă la care nu se așteptase nici unul dintre spectatori și mai ales preotul satului Cutare. Acesta spuse ceva în limba preotească, trânti cadelița fumegândă în pământ și lăsă enoriașii în mijlocul înmormântării. Din urma lui și dascălul bâlbâi ceva în limba dascălească și rar-rar, o luă spre casă cu buza umflată.

Până bocitoarele și-au dres glasul cu un păhăruț de sângele domnului, până dregătorii s-au dus la paharnic să umple căldările cu vin să-i poată milui pe toți creștinii cu un strop de sufletul mortului,

până flăcăilor le-au prins în piepturi buchete de vorniceii, că așa se face la înmormântarea unui tânăr necăsătorit, până fetele au pregătit pomii și femeile podurile, până poroitoarele au dus la ureche câte un « păhăruț nu tremura că te-oi bea, nu te-oi mânca », până au întrebat unde e trupul mortului să-l îmbrace în straie de mire, acesta era deacum la cimitir și arabii cum îl prohodeau, așa îl prohodeau. Nici tu preoți, nici tu *brazi*, nici *stele*, nici *făclii*, *măicuța*, *fluierașul*, *mireasa* – toate erau o grămadă de obiecte amestecate cu ființe.

Acasă rămăseseră tot spectacolul hipnotizat. De ce preotul nostru lăsase inițiativa din mână ? Crezi că de flori de cuc ? Era tânăr de tot, luptase și el în Afganistan și avea alergie când vedea la televizor faraonii cu turbane pe cap, însă asta e culmea. Să vină ei în satul lui și încă să-i amestece în lucru, unde s-a mai văzut ? Naratorul se întrecuse cu gluma și acum se poate stârni o bătaie la mort și atunci se confunfă de-a binelea cu o nuntă. Că ce fel de nuntă fără bătaie. Dar la mort să se încaiere er fi o rușine națională.

Pentru a salva pielea mea de narator am găsit în locul preotului pe unul care era tot de-a mortului, un fost secretar de partid în sat, apoi primar, director de școală și tot în jos până la învățător de clasele primare, azi starostele bisericii ce poartă hramul “Sf. Neculae” și i-am dat toată puterea în mâinile lui. Starostele îmi mulțami recunoscător și se apucă de treabă. Cât ai clipi din ochi aliniase la drum mulțimea adunată după cum cere obiceiul înmormântării. Incolonă înainte copii cu frumoase coroane în mâini tot doi, câte doi, urmați de cel cu steagul bisericii , apoi altul trudit se sprijinea în crucea de fier proaspăt vopsită, legată și ea ca și steagul cu un prosop așa ca la nuntă. Totul era gata pentru a petrece în ultimul drum un flăcău ca o floare. Copiii mai mici rămași fără roluri cată la pomii plini de bomboane și mere pe care îi vor primi de pomană dacă vor fi norocoși. Cei cu sicriul gol stau în mijlocul ogrăzii și după răsul de ieri de la jocul priveghiului, astăzi le vine să intre în pământde rușine. Stau buimăciți și cei cu capacul de la sicriu. În ușa casei stă masa care se va da de pomană. Si până au ieșit din intriga împărțirii pomenilor toate, cei cu Alah au venit înapoi cu tot ritualul lor finisat și, într-un fel ori altul, mortul a fost îngropat.

La propunerea Frumoasei Inlăcrimate, care era mireasă, soție, soră și gazdă, traducătoare și ghid au băut un ceai de al nostru din floare de tei și pe-aici le-a fost drumul. În zădar încercase să-i tragă de mâneci frații creștini pe frații arabi să-i pună la masa de praznic. Gazda se lăsă învinsă mai mult din politețe, aprinse lumnările, le înfipse în colaci în dreptul fiecărui om care sta la masă. Creștinii sărută pâinea, își face semnul crucii, după care spun “Dumnezeu să-l ierte, să trăiți, să-l pomeniți.” Si nu se închid bine ghilimelele, că vinul se aude gâlgâind. Sângele sfânt al domnului pleaca în trupul păcătos al omului. Si tot așa auzeai din diferite părți din capul și până în coada meselor, că erau mai multe rânduri și fiecare masă avea dregătorul ei. Așa cum v-am spus la început. Pentru a contribui la iertarea definitivă a păcatelor, fiecărui îndurerat îi era de-ajuns să-l roage pe Dumnezeu

în privința iertării mortului de câteva zeci de ori și masa devenea mai vie, fețele se luminau, însă, tot din păcate, trebuiau să se ridice cu” bogdaprostele “pe buze, fiindcă la poartă mai așteptau flămânzi, dar mai ales setoși, că pierduse aproape tot lichidul cu plânsul, zicând pe sub nas:” S-a dus un flăcău ca o floare la arabii draclui și a venit înfășat și îmbrobodit de nici nu i-au văzut *fețișoara lui...*”

Ca să degajez un pic tensiunea dramatică, odată ce am atâta putere de narator, mi-am zis să fac o digresiune și nu una lirică. Să lasăm jalea cu” Multă jale a fost în țară...”și să privim realitatea în ochi. Ai fi văzut multe digresiuni în viața ta, dar îți propun și eu una și o numesc digresiune economică, ți se face părul maciuca când o auzi, și nu zic asta doar de dragul sporirii emotivității. Deja am ieșit din această vârstă a suspansurilor.

Așadar să ne gândim și la aspectul economic al înmormântărilor noastre. Cineva spunea că e onorabil să mori la timp și fără pierderi de parcă s-ar vorbi de strânsul rodei și îndeplinirea planului în termenii stabiliți de stat în cadrul campaniei secerișului, când pe cea mai nouă combină era arborat drapelul roșu, însoțit neapărat și de lozinca “Nici un spic în brazdă, nici un bob în spic!”, de parcă am fi fost un fel de “tovar” care naște “tovar”, crește “tovar” și în “tovar” nefolositor se transforma când moare. În afara cheltuielilor morale, a scurgerilor de lacrimi prin toate părțile și a smorcăielilor fie cu ori fără batistă, o înmormântare mai comportă și evaporarea unei anumite sume de bani din buzunarele îndurerate și înlăcrimate ale celor vii. O înmormântare mediu de frumoasă costă cât o nuntă, desigur, tot mediu de frumoasă. La cât oare ajunge azi la noi o înmormântare nici nu pot să vă spun, că n-am murit încă niciodată. Nici prețul unei nunți nu-l cunosc, fiindcă m-am căsătorit tare demult și numai o singură dată. Pe atunci erau alte prețuri, dar eu nu număram cât pun oamenii pe masă, eu, după cum îmi era și rolul, mă uitam numai și numai la mireasă ca să nu mă prindă fotografii cum cat cu coada ochiului la vreo altă drușcă ceva mai frumoasă.

Bunăoară, o înmormântare în țara lui Dante costă cât auzi un apartament cu trei camere în țara lui Stefan cel Mare și Sfânt în orașul Chișinău. O spun în cunoștință de cauză, am fost invitat la o astfel de ceremonie și nu în rol de gropar, dar nici cu alte funcții de felul acesta. La ei ca și la noi înmormântările și nunțile sunt la fel de costisitoare, de-e-e, dacă suntem latini. Dar nu trebuie să uităm că avem și unele mici deosebiri. Noi juruim tinerilor la nuntă un vițel și acesta ia și moare de cum fată vaca. Italienii au și ei o modă bună. Părinții cu o situație economică medie dăruiesc tinerilor în ziua nunții o casă. Aici această plăcere poate costa de la 140 mii de euro în sus, în dependență de casă și, desigur, de dragostea părinților pentru copii lor. Exact și la noi așa, o nuntă face cât o înmormântare ori nunta e chiar înseși înmormântarea financiară a însurățeilor atunci când părinții joacă și chiuie din împrumut să fie chipurile în pas cu lumea și cu banii câștigați achită datoriile. Mai apoi se bat cu punii în piepturi precum că au avut mulți copii și pe toți i-au dat la lege,

adică i-au căsătorit și cununat. Parcă văd și azi promoții întregi de miri rămași după țopăiala nunți numai în costumașe, bine pieptănați de nănași și miresele numai în rochițică, fără chiloței, bine îmbrobodite de nănășică și alți nănășei, iară mi se bagă rima în coada cuvintelor, cum aud de nuntă, îmi vine să spun strigătura: “Cine joacă mijlocu ?/Mândra și ibovnicu!”. Cum aud de înmormântare, revin inconștient la “Elegie scrisă pe țintirimul unui sat”, nu, mă scuzați, la *Scrisoare despre o înmormântare frumoasă*. Vorbesc gurile rele prin gurile personajelor din troleibuzul nr. 2 de faptul că arabii au lăsat o groază de bani părinților cu durerea. Poate deaceea e atât de frumoasă înmormântarea din satul Cutare. E timpul să ieșim din coma digresiunii financiare și să revenim la praznicul nostru, adică la masă unde se bea și se mănâncă și cele mai fracvente cuvinte sunt “Dumnezeu să-l ierte...”

Dacă ar trebui să le răspundă din amabilitate la toți care zic “Dumnezeu să-l ierte...” cu un „Bine, îl iert.“, atunci, cât e El de Dumnezeu, tot n-ar reuși, fiindcă nu e numai suprauman, dar e și supadivin să răspunzi la toți acei care închină atâta vin de “scârbă”. Ce vor face a doua zi? Ori vor fi în căutarea altei scârbe. Important e să avem vin, că pretxt găsim. Ce vor face a treia zi dacă se termină și vinul și pretextele. De ce oare mă bag eu în sufletul acestor patru bărbați care au rămas ultimii la masă și nici n-au de gând să se ridice. Ei sunt cei mai rezistenți și mai îndurerați dintre actori. Cu ei începe și tot cu ei se termină o înmormântare frumoasă ori chiar și una mai puțin frumoasă, fiindcă sunt gropari. Ce să le faci, unde lucrează, acolo și beau. Trebuie să modificăm proverbul din “Găina unde scurmă, acolo se hrănește.” în “Găina unde scurmă, acolo se adapă.” Si cât mă gândesc la eliminarea unor proverbe din literatură ca fiind periculoase pentru educarea generațiilor tinere, iată că vin și controlorii și-mi cer tichetul. Aceștea sunt groparii mei ca narator. Ei au oprit firul narațiunii. Eram ajunși la magazinul “Nunta” din care a rămas numai numele, azi e un bar cu terasă. Ce coincidență providențială. De la nunta înmormântării la “Nunta” de la Botanica. Orășencile cu de-a sila care depăneau firul întâmplării cu înmormântarea vorbeau cam tare, lesne de înțeles de ce, încât am auzit-o și eu din scaunul din față, a auzit-o și taxatoarea și jumătate de troleibuz. Să fi fost și tu pe acolo poate o scriai altfel. Dacă o ascultau de la început și controlorii poate nu mă amendau. Să fi ieșit basma curată din troleibuz, le dam și lor un rol mai a cătării în scrisoarea cu o înmormântare frumoasă, dar așa îi las controlori până la adânci bătrânețe. Să trăiască numai din banii amenzelor puse prin troleibuze. De cum îmi termin blestemul îi văd coborând. Aici troleibuzul se golește. Merg și eu să beau o bere de ciudă. Chelnerul îmi aduce halba. Mă întrebă ceva în rusește. In loc de răspuns mi-am aprins o țigară. Nu am reluat fumatul, așa am pus și eu țigara în gura mea de jucător de rol final, ca să-mi facă cercurile de fum un nimb deasupra capului și să par un pic mai gânditor de cât sunt în realitate. Si când îmi arunc ochii la masa vecină, controlorii cu mai multe halbe de bere în față. Ei beau halbele de bere din banii călătorilor. Eu beau

o altă halbă de bere din banii mei munciți la “Prometeu” și toți suntem fericiți, cel puțin avem conștiința împăcată. Barul în care stăm se numește “Nunta”.

Cu alte cuvinte, facem parte din aceeași nuntă, atât doar că rolurile ne sunt diferite: ei controlorii acestei vieți și noi pasageri în aceeași viață când cu, când fără bilete de călătorie.

P.S. Grigore, literele majuscule “î”, ”ș” nu le pot face, aici și compiuterele au mândrie națională italiană, îți permit să fii liber, dar nmai în formatul literelor mici, cele mari sunt pentru alții, deaceea te rog să le corectezi tu în speranța că la întreprinderea revistei unde muncești ai un compiuter cu mândrie națională română. Oricum revista se numește “Limba Română” și totul ce este acolo trebuie să fie cu respirație și de inspirație românească odată ce “suntem români și punctum”.

Pun o bere chiar dacă în finalul *scrisorii* sunt amendat. Iar îmi vin în memorie ăștea cu controlul. Povestitoarele cu perucile au scos legitimațiile de pensionar și ei s-au făcut a le citi atent. Unul a scos o legitimație de politist, altul de participant la conflictul Transnistrean – toți aveau o scuză pentru călătoria pe gratis. Controlorii supărați că nu au pe cine amenda s-au năpustit aspra mea și începe scena.

Biletul. N-am. Amendă. Tot n-am. Ce n-ai? Bani. Noi vorbim serios. Eu mai serios n-am vorbit niciodată. Cine sunteți? Ii răspund : ”Sunt naratorul.” Cine e Naratorul că n-am auzit de el? Ce să vă spun degeaba, oricum nu-l cunoașteți. Nu-i din orașul acesta. Dacă insisiti atâta, vă plătesc amenda, dar să nu vă pară rău, ori cu o bere ori fără o bere nu mai îmbogățesc.

Grigore, hai să lăsăm și scrisoarea și postscriptumul ei, să mergem și noi la o bere, dar să nu spui nimănui că ai băut cu naratorul, dacă cumva se întâmplă să le publici, știi cum e lumea, poate să vadă în asta un fel de corupție și dacă aud personajele, trântesc ușa “Scrisorii...” și pleacă, mă lasă din gol cu pielea și mie fără ele mi-i trist. Abia acum înțeleg cât de dragi îmi sunt. Dacă se întâmplă să plece personajele, îmi rămân prietenii: tu, Efim, Vlad, Pavel Turuta, Costică Mariniuc și alții pe care nu-i înșirui aici să nu bănuiască de ordine. Atunci când tu ești critic, “aproape literar” (Efim Chicu) eu sunt narator în acest timp hoinar, dar acum suntem la o bere, lucrul e lucru și prietenia e prietenie. Ar fi bine să nu le confundăm niciodată.

7 ianuarie 2006

* * *

Ochi-mi plutesc
în două ape sărate
limba își caută gura
să-mi zică ceva
adică ar fi că vrea
să-mi spună cuvinte
cu limbă de moarte
odată găsită
limba în gură
își caută trupul
de carne și oase
care îndură
și limba
și gura
și trupul
găsite fiind
își caută formula lor de expresie
și până la urmă ajung
tot la poarta unui cuvânt
bat cu sfială
ca la porțile raiului
dar nu răspunde nimeni
portarul a adormit
după vodcă
femei
și tutun
ori poate e mort demult
și din tot ce păzea
a rămas doar un scrum
ori poate nu vrea
să-ți deschidă.

* * *

Ochi-mi plutesc
în două ape sărate
limba își caută gura
să-mi zică ceva
adică ar fi că vrea
să-mi spună cuvinte
cu limbă de moarte
odată găsită
limba în gură
își caută trupul
de carne și oase
care îndură
și limba
și gura
și trupul
găsite fiind
își caută formula lor de expresie
și până la urmă ajung
tot la poarta unui cuvânt
bat cu sfială
ca la porțile raiului
dar nu răspunde nimeni
portarul a adormit
după vodcă
femei
și tutun
ori poate e mort demult
și din tot ce păzea
a rămas doar un scrum
ori poate nu vrea
să-ți deschidă.

*Deci Basarabia s-a dus de
unde nu se va mai întoarce,
în sânul negrei străinătăți.
M.Eminescu*

Scrisoare despre expresia „Suntem români și punctum”

După cum scriam în prefața acestei cărți, M. Eminescu rămâne mult mai actual pentru românii din afara Tării, servind pentru aceștea ca un garant ori ca o marcă a identității naționale. Atât în Bucovina cât și în Basarabia, sângerândă în stânga Nistrului, persistă o luptă acerbă pentru păstrarea identității românești, fiindcă între neamurile conlocuitoare din această parte a Europei s-a trezit memoria genetică. Arhivele erau asaltate în căutare de străbuni. Astfel ne-am pomenit că patrioții, români basarabeni, au găsit prin venele unui străbunel sânge de german și dorul de identitate i-a chemat în Germania. O străbunică basarabeancă a fost doar o servitoare la un evreu și nu știu cum l-a servit că strănepoții au găsit sânge evreesc în arborele genialogic. Si, logic vorbind, au plecat la origini, în Israelul bunicii lor. Perioada fanariotă a lăsat și ea amprentele ei. Toți cei care au fost în stare a scotoci bine prin arhive au găsit niscavai sânge grecesc și pe aici le-a fost drumul. S-au întors în bătrâna și frumoasa Eladă, acolo unde este Olimpul cu toți zeii și cu toate miturile sale. Bulgarii din sudul Basarabiei se duc în Bulgaria ca la ei acasă. Găgăuzii călătoresc prin Turcia. Rușii vizitează Rusia, dar se întorc înapoi în republica inventată de Moscova, un fel de „cuiul lui Pepelea” în această zonă de intersecție a intereselor geo-politice.

Durerea de inimă dar și de cap a Basarabiei a fost și rămâne „Transnistria – zonă de „tampon”, în care se încearcă anihilarea tuturor elementelor de românism prin interzicerea sălbatică a școlilor în care se învață românește cu scrisul latin.” M. Cimpoi, *Limba Română* nr.11 2004.

Spre deosebire de românii bucovineni, care constituie o minoritate națională în cadrul Ucrainei și au de opus rezistență unui stat străin, românii basarabeni sunt puși în situația de a se opune propriului lor stat liber și independent creat după 1989.

După mine, gestul politicianilor din 1991 prin proclamarea independenței a fost primul pas de separatism parvenit de la Chișinău în adresa Bucureștiului odată ce nu s-a purces la unire cu Tara.. Exemplul s-a dovedit a fi molipsitor. Din separatismul nostru față de România s-a născut și cel de la Tiraspol și cel de la Comrat, așa ca o reacție în lanț. A urmat apoi încercarea de a transnistriza și populația de pe malul drept al Nistrului, Tighina fiind un exemplu viu. Scenariul acestei farse politice vine de la Moscova odată ce armata a 14-a rămâne neclintită în republica fantomă. Așa stând lucrurile, putem spune că suntem sub dominația rusească în continuare.

*

*A rosti numele Basarabia e una cu
a protesta contra dominației rusești*

M. Eminescu

Iată din care considerente vom opera în continuare numai cu numele acesta, ca să protestăm cu toată ființa contra dominației rusești. Mai sus amintisem de proclamarea independenței din 1991 ca act de separatism față de România. De ce?

Pentru a răspunde la întrebare trebuie să facem un „excurs istoric”, având la îndemână studiul lui M. Eminescu *Basarabia*, în care scrie despre această provincie românească anexată de Imperiul țarist în 1812. Intenția poetului nostru național a fost să ilumineze trecutul Basarabiei pe baza documentelor *Hurmuzachi, vol.VII*, a cronicilor vechi și a materialelor episcopiiilor *Cronica Hușilor și a episcopiei cu asemenea numire*, precum și a *Istoriei critice și Arhivei istorice* de B.P. Hasdeu .

Observațiile lui M.Eminescu referitor la Basarabia sunt aduse în plan comparatist. Ca punc de referință servește Bucovina, răpită și ea la început de un alt imperiu divers de cel țarist. Poetul se întreabă „ce voia Curtea din Viena în Bucovina?” și concluzionează că aceasta dorea „să câștigge câteva poziții față de Rusia; ea *nu râvnea deci la sufletele* (s.n.) oamenilor...”. Pe când, constată în continuare, „Rusia nu se mulțumește de a fi luat o parte mare și frumoasă din vatra Moldovei, nu se mulțumește de a fi călcat peste granița firească a pământului românesc, ci *voiește să-și ia și sufletele* (s.n.) ce se află pe acest pământ și să mistuiască o parte din poporul român.” Anume această diferență dintre cele două imperii a jucat rolul hotărâtor în soarta Basarabiei.

Dacă invaziile de peste veacuri au avut scopuri economice, exemplul este dominația turcească, atunci năvălirea rusească are altă misiune mult mai sofisticată. E vorba de acel *suflet* și de modificarea acestuia după bunul plac al dominatorilor. Iată de ce în studiul său Poetul ne avertiza despre faptul că „**relele Turciei moscovite, sub care încape Basarabia, sunt cu mult mai mari decât ale Turciei balcanice**”. Oare să se fi dat Eminescu cu musulmanii așa de repede, el care nu credea nici în Buda, nici în Ehovala. Argumentele în vederea relelor ce vin de la „Turcia moscovită” țin mai întâi de toate de spiritualitate odată ce „se rusifică cu de-a sila tot ce nu e moscovit; biserica a devenit o poliție a conștiinței care închide în temniți mii de oameni de altă religie... condamnă la muncă silnică în minele de plumb fete aproape în vârstă copilărească și băietani pe băncile școlii, pentru nimicuri, pentru credințe cari au trebuit să se nască ca idealuri nerealizabile în întunericul acelor internate în care semicultura și pospăiala e un mijloc pentru o mai adâncă barbarie decât cea a unui popor primitiv.”

Rusificarea și deznaționalizarea pornită la 1812 a continuat, cu mici pauze, până la 1989, fiindcă după acest an începe o altă pagină. Odată cu apariția *noilor moldoveni* se face simțit un val de neorusificare, numit de politicieni și bilingvism. Neocolonialismul modern constă în dominația totală rusească în acest fragment de Tară. Spre exemplu, dacă un om de afaceri din Rusia cumpără un bar cu terasă la Chișinău, atunci el aduce din țara lui mare tot personalul acestui bar, chiar și măturătorul, și paznicul și chelnerița, că de, noi nu avem cadre calificate pentru a fi puse în asemenea posturi de răspundere.

*

*Fost-a cineva care să spuie poporului
în ce stare vor ajunge frații lui din
Basarabia cedată, pentru a-i trezi
instinctul de conservare și bărbăție?*

M. Eminescu

Lumea politică de atunci nu a dat importanța cuvenită problemei basarabene și această cedare taciturnă a avut consecințe mai grave ce țin nu doar de pierderea unei bucăți de pământ ci și de „încrederea în trăinicia poporului român.”

Imperiul țarist a căzut slăbit de războaie. Revoluția lui Lenin a pus bazele unui alt Imperiu sovietic și până acesta a ajuns să-și recotropească coloniile, Basarabia a avut un răgaz de numai 22 de ani după un secol de dominație implacabilă.

O șansă unică pe care am ratat-o este anul 1991 când Imperiul sovietic s-a prăbușit de bătrânețe. „Puciul” moscovit a servit drept semnal de deschidere a pușcăriei popoarelor. Cine a știut a aprecia importanța momentului istoric azi sunt departe de noi, vezi republicile Baltice. Când se vorbea despre inevitabilitatea revenirii Basarabiei în cadrul Tării istorice, clasa politică de la Chișinău motiva că procedând astfel vom pierde Transnistria și azi avem ce avem. Republica fantomă din stânga Nistrului autoproclamată în urma unui război absurd ce ne-a costat sute de vieți umane. Cei mai înflăcărați bărbați au fost trimiși la Nistru, un fel de carne de tun. Această enclavă rusească convine mai întâi Moscovei, apoi Tiraspolului și chiar Chișinăului. Grupările criminale din Republica Moldova își pot pierde ușor urma în Transnistria și invers, cele din fantoma transnistreană se fac nevăzute pe teritoriul statului liber și independent din dreapta Nistrului.

Astfel diferendul transnistrean a servit drept aparat de răcit frunțile și inimile cele încălzite de o posibilă soluționare a cauzei naționale, a fost o „mașină de penetrență” pentru tot ce este românesc în Basarabia. Pleacă benevol în conflictul transnistrean sute de reprezentanți ai grupurilor de sprijin a Frontului Popular din Moldova (FPM). Cei care au scăpat cu viață din acest masacru al războiului urmează să treacă prin calvarul umilinței și al intimidării în zile de pace. Documentele organelor de drept atestă tot mai des o stare gravă a situației provocată de actele de violență, răfuieli și chiar omoruri a membrilor FPM. Cazul lui Gheorghe Botnaru de la Băcioi omorâr în bătai de o grupare criminală a fost adus la cunoștință deputatului Anatol Selaru, inițiatorului cenaclului „Alexei Mateevici”. Ingrijorați de situația creată i-am sugerat că ar fi oportun să facă o interpelare în parlamentul Republicii Moldova referitor la stoparea maltratărilor și a răfuielilor fizice asupra românilor basarabeni doar pentru faptul că pledau pentru Unirea cu Tara. Dacă s-ar face o statistică riguroasă a celor căzuți la datorie în zile de pace, atunci am ajunge la concluzia tristă de a fi îndurat un război interior. Pe prima linie de luptă a căzut, ca de obicei, intelectualitatea. Numai Uniunile de creație câte pierderi umane au avut în sensul direct al cuvântului. În scriitori și muzicieni în artiștii plastici și actori s-a lovit și la propriu și la figurat, fiind lăsați în cea mai neagră sărăcie de către mai marii zilei care au știut să-și improvizeze un stat fără a purta și o răspundere față de acest popor. Tot în intelectualitate s-a lovit și în 1912, și în ,40, și în ,89 și în 2001 odată cu venirea comuniștilor la putere.

*

Dar dacă ne dăm bine seama, nici nu e vorba să pierdem ori să păstrăm Basarabia: vorba e cum o vom pierde ori cum o vom păstra.

M. Eminescu

Dilema în care se afla România la 1878 era evidentă odată ce redactorul de la Timpul scria despre importanța aceluși „cum o vom pierde ori cum o vom păstra”. Cum au pierdut-o am văzut din tot ce s-a scris până acum. Faptul că Basarabia n-a fost cucerită cu sabia vorbește de la sine. Iar despre a doua parte a problemei, adică „cum o vom păstra”, va trebui să ne gândim împreună. Voi să vă gândiți la București și noi să ne gândim la Chișinău, luminați de adevărul istoric și, de ce nu, de îndemnul lui Eminescu ce ne spune atât de firesc „am adunat și am arătat că poporul român nu a renunțat la drepturile sale asupra Basarabiei și că prin urmare nici astăzi nu are dreptul de a renunța”, nici chiar în astăziul de azi al nostru 2007, în această „istorie vie” când România pășește sfioasă pragul Uniunii Europene.

Din „fiica mezină” a Tării am ajuns vecinii ei și trebuie să ne comportăm respectiv, așa o cere timpul. Dacă gardul de sârmă ghimpată de la Prut se va dubla, e în ordinea lucrurilor, fiindcă Europa nu se joacă de-a politica ori cu țara în bumbi cum o fac cei de la Chișinău. Dacă azi trebuie să-mi iau viză ca să merg la Putna lui Stefan cel Mare și Sfânt nu-i nimic de mirare, odată ce am nevoie deasemenea de o viză pentru a trece prin Tighina spre a ajunge la mormântul părinților mei din Antoneștii lui Stefan Vodă. Suntem închiși de hotare din toate părțile. Ca să pleci vara la Marea Neagră trebuie să treci vama Moldovei, a Transnistriei, a Ucrainei – au mai rămas să pună vama plajei, vama apei, a aerului, a tot ce este în jur, că multe vămi mai avem de trecut până vom ajunge la adevăr.

De rând cu atâtea nedreptăți care i s-au făcut României de-a lungul istoriei prin pierderea de pământuri și provincii întregi ziua de 1 ianuarie 2007 va rămâne una memorabilă. Aderarea la familia europeană va reda încredere și speranță românilor de pretutindeni.

*

Statul român de astăzi a trecut însă prin mai multe zguduiri și rămâne statornic, fiindcă are două temelii: conștiința românilor și încrederea marilor națiuni europene.

M. Eminescu

„Conștiința românilor” e cel mai mare potențial care fuzionează cu celelalte conștiințe europene fără a-și pierde identitatea și coloratura națională de o bogăție rară. Această bogăție nu este aurul din Apuseni, să-l duci cu carul la Roma, nu e nici stejarul roșu dispărut în urma invaziilor tătaromongole, nici alte bogății cărate de turci la Istanbul. Bogăția spirituală și demnitatea umană nu are nici un preț. O lecție la această temă ne dă iarăși Eminescu, referindu-se la Rusia care „voiește să ia Basarabia cu orice preț: noi nu primim nici un preț. Primind un preț, am vinde; și noi nu vindem nimic!”. Iată o replică aforistică înscrisă în pagina demnității naționale. Acest capital spiritual trebuie pus în acțiune să producă tot spiritualitate sănătoasă. E timpul să ieșim din zona semiadevărurilor și a demagogiei la tema identității naționale. A cam trecut vremea jonglărilor politice și a manipulărilor electorale. Nu mai vrea nimeni înapoi în comunism nici cu pâine de 16 copeici și nici cu vodcă de 3 ruble. Comniștii de la Chișinău sunt mai aprigi de cât cei de la Moscova, fiindcă ei știu mai bine unde și când să lovească în ai lor. Ei promovează azi o politică antinațională din moment ce „Istoria Românilor” a fost exclusă din lista examenilor obligatorii pentru bacalaureat. Scopul autorităților comuniste este de a scoate din conștiința generațiilor tinere

noțiunea de istorie a românilor, urmărindu-se astfel crearea unei „identități moldovenești”, ceea ce este inadmisibil și incoerent.

Pomenisem la începutul acestei scrisori despre diferența celor două imperii: a *Turciei balcanice* și a *Turciei moscovite*. Cel din urmă, în ambele sale versiuni, atât cel țarist cât și cel sovietic, a urmărit scopul de naționalizării populației românești din Basarabia, ca mai apoi, să poată influența Moldova din partea dreaptă a Prutului. Rusificarea intensivă în ambele versiuni imperiale a avut consecințele unei bombe cu efect întârziat despre care vom vorbi ceva mai târziu.

După cel de-al doilea război mondial Imperiul sovietic își manifestă dictatura de fier în toate domeniile vieții basarabene. Foametea organizată din '46, deportările în masă din '49, propagarea literaturii sovietice cu realismul ei socialist a dus la grave malformații a conștiinței naționale. Bunăoară, clasicii literaturii române sunt acceptați parțial în r.s.s.m. abia după anii '50. Tot ce se publica în Basarabia era trecut prin filtrul ideologic al cenzurii comuniste. Din aceste considerente noi l-am citit pe Eminescu mai mult în clandestinitate. Am făcut din el o mare taină. Iată de ce poetul nostru național rămâne încă până acum o „biblie a românilor din Basarabia”, cum bine a spus M.Cimpoi. Mai ales studiul eminescian *Basarabia* nu convine nici azi celor care umblă cu implimentarea cursului de „Istorie integrată”.

Poetul ne-a avertizat despre pericolul rusificării cu 130 de ani în urmă, dar noi îndurăm și azi acest proces anormal. A scris despre răul de atunci al Turciei moscovite și acest rău persistă vehement și imutabil azi. A calificat trădătorii de neam ca cei mai păcătoși dintre păcătoși și tot de ei avem parte azi. Actualitatea este dureroasă și dură, dar suportabilă atunci când de partea noastră e adevărul. Cuvinte de o revelație rară „Gloria lui Mihail Eminescu ar fi fost poate mai puțin semnificativă, dacă n'ar fi luat și el parte, de peste veac, la tragedia neamului românesc”, scrie M. Eliade în prefața culegerii de *Poesii eminesciene*, ediție de pribegie apărută în 500 exemplare, Freiburg I. Br. (Germania), 1949.

*

*Nu cerem de la lume decât puțința dezvoltării
pașnice, nu voim decât să putem fi un strat de
cultură în această parte a Europei...*

M.Eminescu

„Stratul de cultură” ține în primul rând de o gândire sănătoasă. Dar o gândire originală are nevoie de o limbă elevată. Nu poți gândi bine dacă vorbești rău. Acum a venit timpul să discutăm despre

bomba cu efect întârziat ascunsă în programul de rusificare a Basarabiei. Imediat după războiul doi mondial în toate sferile și la toate nivelele în r.s.s.m. limba rusă a fost introdusă obligator.

Astfel medicii, inginerii, agronomii, juriștii erau instruiți în limba rusă, motivându-se precum că nu sunt manuale de specialitate în limba moldovenească. Dar și tractoriștii, zidarii, bucătarii, strungarii și toți ceilalți învățau meseria în limba rusă, fiindcă nu erau manuale de bucătărie, nici de zidărie, nici de strungărie – nu erau manuale și pace. De cele românești nici nu voiau să audă autoritățile.

Pe la sfârșitul lunii august a fiecărui an ciaușist se organizau prin librăriile din Ucraina Zilele literaturii române și noi, studenți fiind, mergeam la Odesa ori la Kiev pentru a ne cumpăra literatură necesară. DEX-ul român l-am găsit în „Drujba” Odessei. Mi-am cumpărat la Kiev *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de G.Călinescu, iar la Ijevsc, capitala Udmurtiei (o republică autonomă din Rusia), mi-am făcut rost de M. Eminescu în trei volume, o ediție rară. Ne întorceam dintr-un detașament studentesc, toți cu bărbi dacice crescute o vară întreagă. Am făcut un popas la librăria „Drujba” din Ijevsc și odată ce aveam bani prin buzunare Secția de literatură românească a fost cumpărată aproape integral. Librarii s-au mirat mult de faptul că vorbeam bine rusește, dar am cumpărat numai literatură românească. De unde să știe ei despre foamea noastră. Toate orașele mai mari din fosta U.R.S.S. aveau librării „Drujba” unde găseai literatură în limbile republicilor unionale și în limbile țărilor membre a Tratatului de la Varșovia. Aveam și la Chișinău librăria „Drujba”, dar numai „drujbă” nu era în ea, în rest găseai tot ce vrei.

Dacă generațiile de scriitori tineri vin din internet, școliți prin Universitățile românești, europene și cele americane, atunci Literatura Sovietică și Moldovenească vine din interdicții, din supravegherea vigilantă a fiecărei respirații românești de către chiar „profesorași” meniți să aducă suflul noului în fața studenților, din spionarea propriilor discipoli chiar și în *Sala de lectură* a literaturilor străine, fiindcă acolo era locul literaturii românești. Si am înnotat așa prin acest balamuc o jumătate de secol ca până la urmă unii „profesorași” premeniți peste noapte să afirme cu regret că studenții din grupele rusești de la Universitatea de medicină sunt mai puternici de cât studenții basarabeni. Un alt „profesoraș” constată același lucru la politehnică, la agricol etc. De ce? Fiindcă nu poți să vorbești mereu în altă limbă și să gândești în limba ta în taină. Un tânăr dintr-o familie rusă gândește și vorbește în limba lui chiar dacă s-a născut în Basarabia și el, și părinții, și bunicii.

Avem minți basarabene luminate cu renume în Europa și în întreaga lume. E destul să amintim de lingvistul Eugen Coșeru, criticul literar Mihai Cimpoi, medicul Nicoleta Testimițeanu etc.

De rând cu aceasta nu putem nega faptul că bariera lingvistică a cauzat un sindrom pentru ființa noastră spirituală. Exprimarea sincopată adeseori provoca blocajul, care era calificat drept

insuficiență intelectuală ori rămânere în urmă. Poate de aici și vine expresia *Mintea moldovanului cea de pe urmă*. A fi cumpătat și chibzuit nu este echivalent cu a fi lent în gândire. Fiindcă în tacu zace dracu, mai spune o înțelepciune populară.

Dacă revenim la tema cadrelor naționale forjate în perioada postbelică vom vedea că tocmai acestea au fost puse în situația să opereze cu două sisteme lingvistice diametral opuse. Cei care au studiat într-o limbă, de regulă rusă, după '89 au trebuit să traducă peste noapte toată terminologia domeniului de activitate. Pleade de ingineri, avocați, medici etc. vor avea nevoie de mulți ani buni ca să revină la normal în vederea utilizării limbajului adecvat românesc și a gândirii libere de orice prejudecată ideologică. În caz contrar putem intra într-o comă ireversibilă de-a dreptul catastrofală pe care aș prefera s-o numesc un fel de eutanasiu intelectuală. Ca să utilizăm această alchimie de noțiuni științifice din domeniul medicinei raportate la alte compartimente cum este cel al psihologiei (memorie, gândire, comunicare) ori al spiritualității (filozofie, religie, conștiință).

Dacă eutanasiu propriu-zisă constă în a ajuta o persoană să-și pună capăt zilelor, fiindcă nu mai poate suporta propria degradare fizică și decadența morală în urma diverselor malatii incurabile, atunci o eutanasiu intelectuală lovește mai întâi în spiritualitate și este impusă de sus chiar de către statul susținut de impozitele salariaților și de banii trimiși de cei plecați la munci în străinătate. Or, jocul de-a istoria a actualilor comuniști de la Chișinău nu are alt scop de cât a aplica metoda eutanasiu pentru tot ce este românesc în Basarabia. Acest joc devine mai periculos odată ce caută o susținere în experții de la Consiliul Europei. Aceasta este deja o pagină nouă de perversitate politică bine fardată cu noțiuni noi, europene. Voi descrie în continuare un mecanism utilizat de autoritățile comuniste pentru a beneficia de susținerea scontată din partea unor experți europeni.

Intr-o zi m-a telefonat o cunoștință și mi-a spus că vrea să vorbească cu mine o doamnă în privința fondării unei Societăți moldovenești în nordul Italiei. Zis și făcut, mai ales când invită doamnele. Întâlnirea s-a produs la Mestre, un orașel din vecinătatea Veneției. Era o doamnă bine, s-a prezentat drept scriitoare de la Chișinău. Mi-a spus că intenționează să întemeieze o societate moldovenească în regiunea Veneto cu sediul la Veneția, cu revistă, cu statut, care avea pe prima pagină harta Republicii Moldova bine conturată cu mult roșu. Am cerut statutul să-l citească și mi s-a răspuns că sunt prea puține exemplare, adică nu intrasem în încredere la prima discuție. Doamna avea nevoie de un proiect al revistei pe care urma să-l trimită la Consiliul Europei (avea pe cineva acolo) pentru a obține finanțarea. Ea știe câți bani dă Europa pentru fiecare mie de membri ai Societății respective. Dar, fiți atenți, a refuzat să numească Societatea românilor basarabeni, așa cum i-am spus că ar fi corect. Si culmea culmelor revista trebuie să fie în limba moldovenească odată ce va fi a Societății moldovenilor. Așa era programată de cei ce stau în umbră. Adică iată unde bate doamna scriitoare de la Chișinău. Poate face parte din cealaltă Uniune a scriitorilor, cea

de alternativă a lui Costică Munteanu. Așadar emisara scriitoare avea misiunea să adune câteva mii de suflete cu „identitate moldovenească” și să ceară din partea basarabenilor de aici finanțarea unei reviste de limbă moldovenească. Bănuim că asemenea misionari ai comuniștilor chișinăueni activează și în alte state europene în căutare de moldoveni și de moldovenism. Ne-au exploatat fizic acasă și acum încearcă să ne exploateze moral când suntem prin străini. Ajungând la Consiliul Europei asemenea ecouri nu fac de cât să toarne apă la moara comuniștilor.

Unicul remediu natural de păstrare a conștiinței naționale, în afara eutanasiei, ar fi acel „strat de cultură în această parte a Europei.” și în această minte de pe urmă a noastră.

*

*...ce soartă va aștepta oare
pe bieții români din Basarabia!*

M. Eminescu

Imperiul țarist și mai cu seamă cel sovietic și-a făcut datoria pe cinste în Basarabia și bomba cu efect întârziat a explodat chiar în 2001 odată cu venirea comuniștilor la putere. Atunci când publicăm la Chișinău un dicționar al limbii moldovenești e semn că o bună parte din corpul intelectual basarabean a acceptat o eutanasiere a conștiinței naționale chiar dacă aceasta nu este permisă prin lege în statul nostru liber și independent. A refuza propria istorie, a schimonosi conștient limba mamei, a vedea dușman în fratele tău de sânge, a vinde patria în numele propriei câpături - iată ce este o eutanasiere spirituală. Iată ce soartă ne-a așteptat pe noi *bieții români din Basarabia*.

*

Suntem români și punctum

M. Eminescu

Un nod gordian pentru basarabeni a fost și încă rămâne problema limbii. Pe acest „limbeau de terre” cele mai aprinse discuții țineau de mediul lingvistic. Suntem un fel de Turnul Babel în varianta lui modernă odată ce dominatorii au aplicat în practică maxima *Divide et impera* prin ațâțarea vrajbei naționale provocând conflicte interetnice. În timp ce băștinașii se certau în ce limbă să vorbească: în cea moldovenească ori în cea românească, cei de sus își făceau mendrele politice de guvernare și de ținerea în frâu a acestei mâni de oameni, aducându-le cea de-a treia variantă,

adică limba rusă odată ce este și limbă de comunicare a minorităților naționale, rămasă ca moștenire de la cele două imperii ruse în varianta țaristă și cea sovietică.

Atunci când un fragment din poporul românesc rătăcește prin străinătățile panslaviste aproape două secole, îi vine greu să iasă din pușcăria popoarelor chiar când aceasta își deschide larg porțile și totuși o face. Vine până la Prut pentru a arunca în apele învolburate ale acestuia două-trei flori. Gestul e admirabil, dar are iz de nuntă mioritică, ce conține în scenariul său un decor al sfârșitului. Florile pe cât sunt de frumoase pe atât de trecătoare. Mai bine puneam toți câte o piatră și mai făceam câteva poduri peste Prut. Dacă nu găseam piatră la noi, ne împrumutau germanii că tot n-au ce face cu resturile din zidul Berlinului.

După aruncarea florilor în apele Prutului, românii basarabeni au băut câte un pahar cu vin pe malul lor, la fel au făcut și românii de pe celălalt mal și mai spre seară toți s-au dus pe acasă împăcați de ceea ce au înfăptuit în acea memorabilă zi. A fost un început frumos, dar mult prea dulceag spre a fi și durabil.

De la momentul '89 până azi spațiul basarabean a cunoscut mai multe schimbări la față ori schimbări de fețe în viața politică. Amnezia libertății și euforia efemeră a devenit istorie, iar noi, fii de ciobeni ce suntem ne-am trezit peste noapte păstoriți de comuniștii cei de altă dată. Conducerea primului Parlament democrat în formula Moșanu - Matei - Nedelciuc și-a dat demisia, fiindcă Legislativul își schimbase și el fața, devenise tot mai rusofil și mai moscovit. Apoi încetul cu încetul ne-am întors în pușcăria noastră basarabeană, adică ne-am închis în sine ori am pus capul în pernă, așa ca să nu ne vadă nimeni. Frații de peste Prut ne-au întins o mână de ajutor, oferind mii de burse studenților și liceenilor, începând cu anul 1991 până în prezent. Primeam din toată România loturi considerabile de manuale, literatură artistică și de specialitate. Ne-am bucurat și de o asistență cu cadre didactice în învățământul universitar și preuniversitar. Editurile din Iași, Timișoara, Cluj ... au tipărit cărțile scriitorilor basarabeni. Numai editura Augusta din Timișoara cât a făcut în această direcție. Prin cercurile lumii scriitoricești de la Chișinău se spunea în glumă despre criticul literar Adrian Dinu Rachieru că este un fel de ministru al culturii pentru basarabeni odată ce a promovat asiduu și onest literatura românească din Basarabia prin tipărirea și difuzarea de carte în toată România. În acest context de idei aș mai adăuga că Adrian Dinu Rachieru (ADR) a făcut multe lucruri frumoase în ale literaturii și pentru bucovinenii înstrăinați de Tară.

Pentru a stabili o legătură între aceste două pasaje va trebui să ținem cont de ideea că astăzi omenirea a ajuns la obținerea unui aliaj uluitor de minunat prin combinarea miracolelor cosmice și a magiilor poetice, la „un fel de scriitura, ca frumusețe, ca „*ADN a universului*”, precum afirmă eminescologul Svetlana Paleologu-Matta în noul capitol *Eminescu dincolo de Heidegger* adăugat la eseul *Eminescu și abisul ontologic*, ediția a treia, 2007, Timișoara. Acest gând ține de un

macrocosmos pe când eu voiam să ajung la „microcosmosul odăii”, la Basarabia și Bucovina, care ani buni au fost uitate de Tară, dar nu și de Dumnezeu odată ce au rezistat în timp, ba au mai avut și o literatură. Atât pentru basarabeni cât și pentru bucovineni procesul literar din ultimile două decenii este adânc marcat de însemnele unui „ADR timișorean”, care prin „actul iubirii sale de cultură este legat de lumea poeticității de o irezistibilă vocație.” (Svetlana Paleologu-Matta).

Si după toate acestea un oarecare Moțpan striga de la tribuna Parlamentului chișinăuian al agrarienilor că nu ne-a dat România nici un creion. El întradevăr n-a ținut nici creionul în mână și n-a citit nici o carte în viața lui dacă și-a permis să spună asemenea neadevăruri. Ajutorul concret l-au simțit cei care puteau citi românește: elevii, învățătorii, profesorii, scriitorii și toată societatea de bună credință, bine crescută. Creaturi de tipul celui fără de creion am avut mai mulți: tovarășa Ostapciuc ori tovarășul Stipaniuc ori cine o mai fi fiind acum în fruntea Parlamentului tot același cântec cântă, fiindcă nu prea cred să-și fi schimbat și nărvul odată cu părul. Dar, mai știi? Si noi nu putem să știm odată ce am plecat din Basarabia de mai multă vreme. Inșă până la urmă tot ne vom întoarce acasă așa ca Stroici și Spancioc s-o ajutăm pe „sora mezină” să dea paharul cu otravă muribundului sistem comunist, în caz contrar s-ar putea întâmpla să ne prefacem în niște „rarități istorice” fără limbă și fără identitate națională. Si când ne vom întoarce vom fi tot români așa cum am plecat, așa cum bine a spus poetul nostru național „Suntem români și punctum”.

*

*Blânda soră mezină își îndreaptă slabul ei glas
către noi: datori suntem să punem mâna pe arme
și s-o apărăm.*

M.Eminescu

Nu încercăm să contestăm identitatea, ar fi absurdă și ridicolă această tentativă. Intenționăm să dăm o nouă dimensiune expresiei eminesciene *Suntem români și punctum*.

Vă dați seama ce s-ar întâmpla cu francezii dacă ar spune *Suntem francezi și punctum* ori cu spaniolii *Suntem spanioli și punctum* ori cu italienii *Suntem italieni și punctum*, fără să întreprindă nimic concret spre a îngriji minuțios această construcție a identității naționale pe toate căile posibile: politice, economice, sociale, culturale etc.

Afișarea identității naționale ca lozincă a mersului înainte a fost și rămâne iminentă, mai ales azi în arhitectura multietnică a Uniunii Europene. Inșă nu e bine să fim numai cu lozincă în mână. Dacă ne culcăm pe urechea că vom obține o prosperitate materială și spirituală doar din simplul motiv că suntem români, atunci se poate întâmpla o mare dezamăgire în dragostea narcisiacă față de propria noastră identitate.

„Suntem români” și , (virgulă) trebuie să ținem piept competiției europene. Delirul plimbatului prin Europa va trece ca un vânt de primăvară. De aici încolo vom lăsa acasă mofturile și neînțelegerile cu vecinii ca să putem merge înainte în rândul țărilor dezvoltate.

Pentru a reabilita definitiv natura umană și a respecta normele elementare ale democrației moderne statele odată intrate în UE au făcut, în primul rând, ordine în problema identității naționale și au emis un cadru legislativ cu privire la cetățenie. Bunăoară, imediat după căderea zidului berlinez, toți nemții din afara hotarelor Germaniei unificate și-au redobândit cetățenia germană în baza identității naționale. Ungaria, proaspăt intrată în familia UE, procedează la fel în vederea acordării cetățeniei tuturor ungarilor aruncați de soartă prin lume, dacă aceștia o solicită.

România ar fi în drept acum să pună mâne pe arma diplomației și să acorde dreptul pentru toți românii bucovineni și a celor basarabeni de-a obține cetățenia românească în baza identității lor naționale și la cererea acestora. Ar fi un act de repunere în prestigiu atât al identității naționale românești, cât și al statului român în genere. Dacă la vremea lor aceste două provincii Basarabia și Bucovina au avut parte doar de răpiri, anexări, cotropiri, dominații străine, „eliberări” - un rapt istoric fără precedent, **atunci de ce nu ar fi în drept azi locuitorii acestor pământuri înstrăinate să benefieze de unica și irepetabila lor șansă de a-și redobândi cetățenia românească în mod prioritar ca un răspuns la ultimatumul în urma căruia părinții și bunicii noștri și-au pierdut accidental cetățenia românească în doar 24 de ore.** Astfel s-ar corecta o eroare istorică și ar fi un act de dreptate și răsplată pentru toți fiii și fiicele neamului care au ținut și încă mai țin aprinsă făclia românismului atât în „dulcea Bucovină” cât și în Basarabia, „sora mezină”. Patetismul acestor rânduri pot trezi zâmbete ironice la București, dar, dragii mei, e una să fiți „români și punctum” acolo și e cu totul alta să fim noi „români și punctum” la Cernăuți, la Tiraspol ori la Chișinău. Dacă nu mă credeți întrebați de Ilie Ilașcu ori veniți personal la fața locului să vedeți cum stau lucrurile.

Atunci când bulgarii din Basarabia pot primi cetățenie bulgară în mod prioritar de la Bulgaria lor, iar basarabeni stau cu anii prin cozile instituțiilor de stat de la București pentru a-și redobândi cetățenia și adesea se întorc acasă fără nimic, stai și te întrebi disperat, cu ce am păcătuit oare în fața lui Dumnezeu? Ieri am așteptat în cozile Moscovei, din simplul motiv că suntem români, iar azi suntem ținuți în cozile Bucureștiului, că chipurile am fi fost bolșevici.

Rusofonii din Republica Moldova și Transnistria au obținut demult cetățenia rusă, fiindcă țara lor a avut grijă de a-și întări juridic și politic această margine de influență slavă. De ce UE n-ar fi cointerată prin intermediul României să-și protejeze hotarele cu o populație proeuropeană a Republicii Moldova prin acordarea cetățeniei românești tuturor basarabenilor care o solicită. Influența europeană e oportună în această zonă, în caz contrar Istoria cu dominațiunea rusească se va repeta în varianta ei modernă prin acoperirea în totalitate cu posturi de televiziune tip NiT, prin

interzicerea școlilor cu predare în limba română la Tiraspol, prin înlocuirea cursului de Istoria Românilor cu un fel de Istorie integrată la Chișinău, prin reintroducerea în școli a limbii ruse ca o ambiție a actualilor guvernanți moldoveni, prin rusificarea audio-vizualului, prin ajungerea cifrei de 19 la sută a raportului dintre cartea românească și cea rusească etc.

Ar fi păcat să lăsăm pe seama vânzătorilor un pământ unic în Europa la coeficientul fertilității. Dispunem de un potențial uman care de veacuri s-a consacrat muncii, dar din cauza unei politici antiomane și antinaționale mai mult de un milion de basarabeni a ales experiența exodului. Dacă nu am fi suferit de această „boală a copilăriei”, adică de comunism, poate nu luam drumul străinimii, rămâneam să construim acasă, făceam agricultură la noi și nu la alții. În felul acesta ar fi ajuns și Basarabia o Veneție a României dacă își păstra cele „trei ținuturi: Cetatea Albă, Tighina și Chilia care erau echivalente cu tot restul Moldovei și stăteau în relații directe cu Genova și Veneția” pe timpul lui Ștefan cel Mare și Sfânt

*

-

Mica Veneție era odată o putere mare europeană prin cultura ei intensivă, prin arte, prin industrie prin judecata sănătoasă a aristocrației ei.

M. Eminescu

Nu pot să-mi închei scrisoarea fără a face o declarație de dragoste celei mai frumoase femei din lume care se cheamă Veneția. Acest oraș minunat are în el un „nu știu ce” și un „nu știu cum” care te atrage și te fascinează. Este orașul cu cea mai mare concentrație culturală din lume odată ce nouăzeci la sută din toate construcțiile sunt monumente ocrotite de UNESCO. Veneția te încântă în orice timp al zilei și în orice anotimp al anului. Zâmbetul ei este seducător ca al Giocondei. Dimineața e un pic somnoroasă. În miezul zilei își descoperă vitrinele pline cu bijuterii de tot felul. Ușile hotelurilor sunt mereu deschise în așteptarea călătorilor oboșiți. Mesele restaurantelor sunt pregătite. Rămâne doar să alunece soarele mai spre asfințit. Odată cu venirea serii Veneția devine și mai frumoasă, fiindcă fața ei exprimă un nesfârșit sentiment al iubirii adevărate. Noaptea luminile abundente se revarsă în fâșiile de apă ale canalelor ce despart casele și cartierile. Pe aceste oglinzi fascinante alunecă câte o gondolă ce poartă perechi de înamorați. În partea din urmă este

gondolierul, el conduce și vâslește, iar în față un virtuoz bătrân stoarce cu arcușul din strunele viorii sale vechi minunate melodii. Inamorații se sărută. E o seară la Veneția și e atât de dumnezeiesc, așa cum ar fi în realitate „Sara pe deal” a lui Eminescu, așa cum te-ai înfășura cu melodia „O seară la Constanța”, așa cum ar fi să trăiești poetic în Paradisul lui Dante, așa cum ai reunoaște că te-ai îndrăgostit de această femeie frumoasă și goală acoperită numai de valurile mării și numai de privirea ta infinită. Veneția poate e o srenă prefăcută în oraș odată ce ademenește atâta lume. Cine-i ascultă cântecul, intră în labirinturile ei de apă care te duc dint-un canal în altul până în Piața San Marco. Dar înainte de-a ajunge acolo neapărat vom trece pe lângă Palatul Correr din Piața Santa Fosca unde este Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică (sau, familiar chemat de venețieni, „Casa Română”) întemeiat de către istoricul Nicolae Iorga la 2 aprilie 1930.

„Ai noștri vor veni aici, vor sta în aceste încăperi pline de amintiri, vor contempla de la ferestrele largi întinderea roșie a acoperișurilor și întinsele orizonturi. Vor coborî apoi pe cele mai frumoase străzi din lume și vor rămâne ore îndelungi în fața pietrelor în care e întruchipat Dumnezeuul frumuseții eterne. Iar când vor reveni în patrie, ceva din Veneția îi va însoți” spunea Iorga în discursul său de inaugurare. Intenția era de a crea la Veneția o școală de istorici și comentatori de artă bine pregătiți și buni cunoscători ai culturii italiene, astfel asigurând un circuit deschis al relațiilor întreținute de Serenissima cu domnitorii români Stefan cel Mare, Negoe Basarab, Alexandru Lăpușneanu, Constantin Brâncoveanu etc.

Prin strădania managerială și contribuția cărturărească a Domnului prof. Ioan-Aurel Pop Institutul din Veneția a devenit în adevăratul sens al cuvântului o Casă Română așa cum a prevestit marele istoric la inaugurarea acestuia. Aici se desfășoară o activitate culturală intensă în baza unui program bine determinat, relevându-se raporturile româno-italiene din trecut și prezent. Sunt puse în evidență personalitățile care au contribuit la dezvoltarea acestor relații, făcându-se cunoscut tot ceea ce se publică în România și Italia. S-a putut astfel asigura atât o mai bună cunoaștere reciprocă între cele două țări, cât și o punere optimă în valoare a culturii românești în diverse domenii: științific, literar, artistic.

Bunăoară, la serata literar-muzicală din 15 ianuarie 2007 dedicată lui Mihai Eminescu am participat și noi, basarabeni, punând accentul pe cele două flori: cea de calicantus cu stropii cei de aur, ce răspândesc parfumuri dulci în miezul iernii și prevestesc nașterea celui mai mare poet al românilor și acea ramură de tei înflorit, ce te îmbată cu mireasma ei de argint în mijlocul verii care vine să anunțe „căderea în sus” a Luceafărului. Drumul în timp de la calicantusul iernii la teiul verii e cât o clipă pentru o viață de om și cât o veșnicie este pentru Ființa lui spirituală. E miraculoasă coincidența de înflorire prin naștere și tot de înflorire prin moarte. Poate aceasta și este definiția Poetului.

Eminescu, cel mai român dintre toți românii, a văzut încă din secolul lui salvarea României prin apropierea de țările dezvoltate ale Europei și poate e primul integrat în această familie de popoare. Dacă ne-ar chema după el în Europa, sunt sigur că ne-ar spune și îndemnul său sincer: „ **Munca, iubit popor românesc, iată sufletul și creatoarea tuturor lucrurilor mari.**”

8 martie 2007

* * *

In ultimul timp
izvoarele spun
că inițial paradisul
a fost aici pe pământ
în spațiul carpato-danubian
că noțiunea de Havila
e numele străvechi al țării noastre
care a fost descrisă în Cartea Genezei
ca cea mai bogată în aur
că noțiunea de Fison
e numele Dunării
unul din cele patru brațe
ale râului raiului
descriș de Moise cu atâta dragoste
tocmai în două versete.
Cartea Sfântă nu minte
și dacă este așa
atunci mă întreb
de ce s-a dus acest rai
atât de departe
ori poate au venit străinii
și ne-au luat aurul din Apuseni
apoi bdeliul
apoi stejarul cel roșu
apoi pământul cel negru
apoi femeile
de-au umplut cu ele tot Răsăritul
și toate siberiile
apoi le-au dus
hăt în Apus
de-au umplut turciile
-89-

greciile și italiile
și alte raiuri
de pe alte meridiane
și toate s-au întâmplat
sub ochii tăi Doamne.
Așa ne-au luat raiul
bucată cu bucată
l-au mutat și l-au plantat
acolo la ei
și-au inventat istorie
și-au făcut zei
piramide forumuri
și nouă ne-au lăsat pe Bacchus
să nu ne fie urât
ori pentru a ne converti ușor
în rândurile iadului lor
să nu le facem concurență
la poarta paradisiului cel mare
ce-i drept ne-au lăsat câte ceva:
potopul cu tot cu Noe
ne-au lăsat credința
cu tot cu Iuda
ne-au lăsat și pământ
pentru morminte
și aur puțin
pentru lanțurile
de la mâini
și de la picioare
ne-au lăsat și lemn
din cea mai rămasă
să avem pentru sicrie
ne-au lăsat și ochii
să putem plânge

dar și scrie
aceste rânduri
pline de sânge.

Noi nu suntem plante terestre ci plante celeste

Platon

Scrisoare despre expresia „în al nouălea cer”

La începutul începuturilor erau mai multe ceruri suspendate unul deasupra la altul la o anumită distanță . Si toate pluteau foarte aproape de pământ. De parcă ar fi concurat între ele care să ocupe un loc mai de cinste lângă oameni. Din când în când se mai întâmpla câte un mic incident. Odată cineva atinse din curiozitate cu degetul primul cer și se spintecă hăt până departe ca o bucată de stofă frumoasă,subțire și putrida pe corpul unei femei pofticioase de toate plăcerile ce țin de măr, de Adam și de Eva. Din crăpătura cerului începea să curgă apă. Toți se bucurau și laudau pe cel cu degetul. Ghici de ce ? Ca să se mire proștii ? Nu ! Din alte considerante. Vom vedea la urmă.

Altădată câte un oștean (căci deja apăruse războaiele) cu spada lui strălucitoare se îndârjea la adversarul său și, deoarece nu cunoștea bine arta militară, sfârtecă o altă bucată de cer. Din rana boții nu curse nimic. Ghici de ce? Vom vedea la urmă. Din cele mai vechi timpuri iscusința de a învinge în războaie a fost numită artă militară, hai s-o numim și noi în continuare artă. Sincer să fiu,dacă așa avea o putere,aș scoate-o din rândul artelor.

Așa, încetul cu încetul, se ferefiță primul cer care a fost mai aproape de noi. Cel de-al doilea era ceva mai sus, dar tot vulnerabil la acțiunile omului. Un copil aruncă cu o piatră în alt copil și atinse cerul al doilea care s-a despicat exact cât ține pământul. Si a curs atunci din cer multă lumină. Ghici de ce? Ca să crească copiii ? Vom vedea la urmă.

Un altcineva și-a făcut aripi din șindrila. Le-a lipit cu ceară și a încercat senzația zborului. Dar cum s-a ridicat puțin mai sus a atins celălalt cer care s-a desfăcut și a slobozit o căldură puternică. Ceara s-a topit. Aripile au căzut. După aceea prin deschizătura respectivă au venit toate păsările pentru prima oară pe pământ. Printre ele și-a găsit locul și un Zburător, da, da, cel cu “negre plete”. El a și sfâșiat până la capăt cerul al doilea.

Acum suntem la cerul al treilea. Bănuim că cineva ne așteaptă acolo și încercăm să-l spargem cu privirea. Dar ce ne mai trebuie? Apă avem. Lumină și căldură avem. Păsări avem. Ca să ajungem în al nouălea cer vom fi nevoiți să le refacem pe cele două mutilate. Și apoi ce să căutăm acolo sus cu o spadă chiar dacă ea e strălucitoare ori cu o piatră, a copilăriei, chiar dacă azi pentru

noi face mai mult de cât toate pietrele nestemate. Acolo nu sunt războaie care trebuiesc luptate, dar nici copii nu sunt și n-are cine te împrășca.

Cerurile cele rămase întregi stau și ne privesc cu ironie și, probabil, nu ne poartă nici o ură. Atâta doar că aripile de șindrilă au rămas în memoriile lor și nu le dau pace să-și trăiască liniștit veșnicia. Și încă aripile ca aripile, dar iată degetul cel plin de curiozitate și încă înfipt într-o tâmplă de om pune cerurile pe gânduri. Ghici de ce ? Răspunsul este în incidentul cu primul cer. Te rog să fii atent. Mai mult nimic nu-ți cer.

De ce în al nouălea cer ?

Dante în « Divina Comedie » vorbește despre cele nouă ceruri și la urmă ajunge cu Beatrice în Cerul Empireu, care nu este numit cel de-al zecelea, e doar o continuare mai calitativă a ultimului cer. Din pricina luminii prea mari, poetul își pierde pentru un moment vederea. Apoi și-o recapătă și mai puternică încât vede tot Paradisul, întâi sub forma unui fluviu grandios de lumină, iar apoi sub forma unui trandafir uriaș de culoare albă imaculată. (Oare nu au știut romanii înaintea lui Dante despre Cerul Empireu de au pus pe tavanul senatului roza din care astăzi a rămas numai maxima respectivă). Poetul vede cum sunt împărțite sufletele celor fericiți în cuprinsul trandafirului alb al Paradisului, o privește în față pe Fecioara Maria. La ruga Sfântului Bernard către Maica Domnului Dante obține favoarea de a contempla cu ochii lui de muritor suprema fericire: misterul divinității. Astfel înțelege taina unității și a trinității lui Dumnezeu, înțelege taina încarnării și a învierii lui Hristos și cu aceasta încetează viziunea poetică și se sfârșește poemul sacru.

Așadar, ne interesează semnificația ficțională a noțiunii “al nouălea cer “ și calea pe care a parcurs-o expresia de-a lungul mileniilor. DEX-ul nostru ne dă și expresia “în al șaptelea cer” ca fiind echivalentă semantic cu cea din titlul prezentului text. Noi însă îl ascultăm pe Dante. Și dacă ne punem această problemă de a pătrunde în punctul de intersecție a celor două coduri (lingvistic și matematic) înseamnă că stramoșii noștri cei mai îndepărtați au avut imprimat în subconștient cunoștințe ample despre spațiu. Informația le-a venit de-a gata, direct de sus. Altfel cum se poate explica faptul că dacii au avut în moralul lor elemente foarte aproape de cele cerești de până la apariția creștinismului propriu-zis ca doctrină bisericească. Ei au cunoscut candorile divine pe când spațiul (timpul) se purta loial cu oamenii. Pe când nu erau boli și invidie, și răutate, și trădare, și războaie, și bătrânețe și multe altele.

În al nouălea cer vor merge doar cei ce pot să trăiască și să creadă ca ciobanul din “Miorița”. El se resemnează în fața morții. E conștient că va merge în lumea celor dreți și e fericit. E fericit fiindcă este, în primul rând *mai ortoman* și abia mai apoi e bogat, *are oi mai multe* etc.

Dacii mureau și zâmbeau. Crezi că la mijloc este o aberație, dar nu-i chiar așa. Cei mai osândiți oameni de pe pământ sunt deja porniți spre al nouălea cer. Multora le pare aceasta o absurditate, o nebunie. Dar nebunii sunt în al nouălea cer din momentul ce au ajuns nebuni și poate numai ei trăiesc fericirea cea mare. Ca să înțelegi aceasta trebuie, mai întâi să fii nebun, dar fără să poți reveni la normal. Noi, cei teferi, simulăm fericirea și suntem caraghioși. Rătăcim pe pământ ca niște răni bandajate în vestimentație multicoloră și atunci când ne găsim goi într-un pat cu iubita ne amintim de al nouălea cer. Iată de ce râvnim să ajungem acolo. Dacă ai înțeles aceste două extreme: cea cu nebunul și cea cu iubita goală în pat, atunci urmează-mă. În continuare îți voi spune cum și pe unde să mergi în al nouălea cer. Te rog să fii atent. Mai mult nimic nu-ți cer.

Cum și pe unde în al nouălea cer?

Cu toate că sunt învățător de profesie nu-ți voi da sfaturi prea multe. Voi încerca să-ți povestesc cum aş proceda eu în locul tău. La început voi căuta doi tineri : un frate de-a lui Dafnis și o soră de-a lui Cloe. Îi voi face să se întâlnească pe aceeași pășune cu caprele lor, așa cum s-au întâlnit Dafnis și Cloe. Le voi arăta toate frumusețile din jur. Pe dânsul îl voi pune să se apropie de ea, s-o roage să-i arate cum se iubește o femeie. Ajunși în momentele mai grele, îi voi ruga să fie atenți la ce și cum fac țapii și cum se poartă caprele când le vine dorul de multiplicare. Apoi voi da drumul la apă să curgă prin râu ca să se spele de sânge după experiența primei iubiri. Mă voi lăsa să mă nască această femeie. Mă voi deprinde cu soarele zilei și cu luna nopții. Voi începe să-mi pun întrebări de felul “cine sunt?” și “de ce sunt?” ca apoi tot eu să-mi răspund precum că menirea mea pe pământ este, în primul rând de a iubi o femeie și în al doilea rând, de a o hrăni pe ea și pe copiii noștri. Voi săpa pentru copiii un alt râu, un fel de râu Zero al nostru, ca să poată să se spele și ei după prima iubire a lor.

Atâta am spus și nimic despre “cum în al nouălea cer?”. Așa te-am pregătit de la început că nu-ți voi da sfaturi. Vorbesc despre mine. Uite cum aş proceda eu dacă aş fi în locul tău. Ca să ajung în altă parte râvnită trebuie să trăiesc cu adevărat aici, să știu că două ceruri au fost deja devorate. Să fiu cerșetor, apoi rege. Să fiu rege, apoi cerșetor. Să fiu în stare de a vedea cele opt ceruri ca să

ne putem gândi la cel de-al nouălea. La prima vedere pare un cerc vicios. Dar și pământul e un cerc vicios. Și pacurge o cale tot vicioasă plină de ierni și de primăveri, plină de iubiri și de nașteri, de tinereți, de nunți și cumetrii, plină de morți și iar înviați, răstigniți, judecați, acuzați...

Ce bijuterie frumoasă este totuși pământul și noi ezităm s-o dăm în mâna copilului, s-o punem la gâtul iubitei. Să fie străjuit de cei doi sâni nevinovați prin care se aude laptele din Calea Lactee cum curge. Iată cam așa în al nouălea cer se ajunge. Iar dacă tu știi o altă cale, poți să încerci, poate e una mai scurtă. Dacă îți pare interesantă propunerea mea, să mergem.

Voiam să te mai întreb când dorești să plecăm întracolo: dimineața ori seara, săptămâna aceasta ori săptămâna viitoare. Îți recunosc de ce am folosit acest « când », fiindcă îmi va fi necesar în partea următoare.

Dacă îți mai trebuie un răgaz să reflectezi, poți să-ți iei câțiva ani că timpul este al tău și eu nu mă grăbesc nicăieri. Inșă dacă te-ai decis, poți să-ți faci bagajele. Numai să nu-ți pui prea mult de mâncare, să nu ai prea multe haine, să nu faci trafic de alte persoane. Fiecare trebuie să vină singur atunci când crede el. Acolo nimeni nu se spetește și toți trăiesc bine. Nimeni nu trădează. Nu se fură. Nu se exploatează om pe om. Ghici de ce? E o utopie ? Vom vedea la urmă.

Când în al nouălea cer ?

E ora șapte. Cafeaua e gata. Se bea mai fierbinte cu mult zahăr să nu-i simți amăreala. Untul se unge pe pâine. Peste el se pune un strat de miere, apoi se așterne unul de grabă și unul de fugă, furtună, fulger, cutremur... Cafeaua rămâne singură cuc după ce a făcut dragoste cu zahărul. Se răcește încet și nu mai vrea nimic. A uitat de buzele ce aveau să o soarbă, apoi s-o înfășoare cu mantia fumului de țigară.

Cuțitul speriat de atâta tăcere rămase pe masă lângă cele două-trei felii de pâine tăiate la întâmplare. Alături un măr proaspăt bine spălat din care cineva a mușcat doar o gură. Ceasornicul cel de perete bate ritmul acestei odăi pustii de parcă nu s-a întâmplat nimic. Un șoarece își face socoteală în mintea lui șoricească că stăpânul e plecat ori a murit și se încumetă să-și încerce norocul. Își caută pâinea cea de toate zilele. Un fluture rămas deaseară pe geam așteaptă venirea altei nopți mai frumoase. Oglinda privește nostalgic, dar cu băgare de seamă, în lavuarul pătat de rugină. Din robinet cade în fiecare minut câte o picătura de apă, stârnind un zgomot puternic, ce face să tresară frigiderul și hai la înghețat. Prin fereastra deschisă străjuită de gratii vin niște valuri de

vânt cu iz de libertate. Zboară haotic păsări lăsând în urmă o dâră de cântec. În colțul de sus al odăii stă Crist răstignit și din palamele bătute în cuie îi picură sângele cald. Scara lăsată mai jos, la picioare, e pusă acolo de două mii de ani. În gură îți vine un gust de oțet, te strânge pe frunte o coroană de spini. Vorbești cu Pilat. Îi spui că ești împărat, că te-ai născut și ai venit pe lume ca să mărturisești despre adevăr și el te întreabă ce este adevărul. Îl îndemni pe oștean să-ți împlânte sulita în piept. Toiagul de trestii îți este aproape. Se întunecă cerul în miezul zilei și se face noapte adâncă. Incepe să plouă când Bacovia râde. În cavoul cald e atâta lumină și freamătă viu florile cele de plumb. Levantul încearcă peste toate să vină. Și vântul citește o carte deschisă. E greu să fii singur numai tu pe pământ. Un ram de măslin bate în geamuri și tăcerea îl poștește în casă, fiindcă îi este urât să stea numai ea la masa de piatră.

Pastilele dorm cumiți în cutii. Așteaptă să vină și ora lor de plecare. Unele au drum să meargă la inimă. Altele vor ține calea către plămâni, și nici una nu știe să intre în suflet, să oprească durerea cea mare. Fiolele pline cu lacrimi vor fi degrabă trimise în sânge. Ca să nu-l strivească atacul de cord, trebuie să poată plânge. Doar plânsul cel cu suspine îi va reda o liniște eternă, altfel nu-l mai vindecă nimeni. E timpul să-și facă o nuntă pe cinste cu păsărele mii și stele făclii ca să poată ajunge măcar o singură dată în al nouălea cer, acolo unde a fost numai Dante dintre cei muritori. Acolo unde încetează viziunea poetică și se sfârșește poemul sacru.

De ce încetează viziunea poetică, mă întrebi ? Îți răspund și acum calm. Vom vedea la urmă. Tu zici că suntem deja la urmă odată ce-mi vezi semnătura pe această scrisoare. Da, ai dreptate, suntem la sfârșitul prezentei scrisori și la finalul acestei cărți, dar nu la urma urmei.

septembrie 2005 – martie 2007, Veneția

* * *

Noi ne rugăm Dumnezeuului nostru,
Dumnezeul nostru se roagă Dumnezeuului lui,
Dumnezeul lui se roagă unui alt Dumnezeu de mai sus
și toți cândva în diverse timpuri cosmice
sub diferite ceruri au creat câte o lume
prin îndepărtatele unghere ale Universului
și toți în lumile proaspăt create
au avut câte o dragoste aparte
pentru ființa cu rațiune
făcută după chipul și asemănarea lor
și acele ființi create de primul Dumnezeu
au fost numite oameni.
Când oamenii au prins a vorbi de-a binelea
au început să spună precum
că Dumnezeuul lor a murit
și acesta a fost un bun semn al maturității
care vasăzică
opera primului Dumnezeu
merită a fi publicată,
adică multiplicată.
De aici încolo
opera are toată libertatea,
ea nu mai depinde de Creator
și devine un bun,
un bun al tuturor,
dacă se spune despre pâine ca trup
și despre sânge ca vin.
Dar ce se întâmplă acum
cu ființele gânditoare
create de Dumnezeuul al doilea,
le iubește în continuare,

și-a jertvit și El fiul
așa cum a făcut al nostru,
au și acolo pâine și vin,
mănâncă și ei trup din trupul Dumnezeului lor
beau și ei sânge din sângele Dumnezeului lor
și apoi ființele
și-au obținut libertatea așa precum noi
ori poate mai stau în chenarul creației
ca proprietate privată
a celui care i-a plămădit,
stau și așteaptă să moară odată
și Dumnezeul lor
ce se crede mereu
un nemuritor,
dar Dumnezeul al treilea
ce-a făcut oare cu opera Sa
când a auzit de moartea
celui dintâi,
a încercat s-o rectifice
ori a trimis-o poate
pentru noi redactări
la alți Dumnezeii
de încă mai sus
la care nici Dumnezeul cel mort
n-a mai ajuns.

In loc de postfață

Iată-ne ajunși la finalul acestei cărți. E zi de duminică, 11 martie. *Plopul fără soț* pozează în continuare ferestrei prin care privesc. De facto, *plopul* ca metaforă, a devenit o proprietate interioară a mea, iar de iure, *el*, ca arbore, e o proprietate privată a vecinilor mei Susanna Schiavon și Federico Bulegato, cei care mi-au dat fotografia plopului. Vecinii noștri de vizavi au doi copii minunați Cezar și Irene. Toți locuitorii de pe strada Cortellazzo suntem mândri că avem Impăratul nostru, chiar dacă Cezar a împlinit doar 7 ani. Merge și la școală, dar are grijă și de Impărăție. Si fetița Irene de numai 3 anișori vine să samene pace în această splendid imperiu al copilăriei. I-am dat rolul acesta așa după cum și numele-i este. Si întradevăr e multă pace aici, fiindcă drumul sfârșește la noi. Ca să mergi mai departe poți numai pe jos și numai pe malul râului Zero. Dacă te lași dus de cursul acestei ape frumoase, ajungi în limanul Veneției. Așa cum Nistru ajunge în limanul Cetății Albe ori cum Prutul ar curge spre Ismail și Chilia.

Odată și odată ne vom face o construcție plutitoare, o vom pune pe apa râului Zero, ne vom lua Impăratul și Pacea cu toată împărăția, cu drumul ce sfârșește aici, cu toți voi, dragii mei cititori, și vom pluti la vale. Am putea numi simbolic construcția noastră *Corabia lui Noe*, care ne va salva de potopul uitării și al trecerii, ne va ajuta să ne putem bucura cu demnitate de această miracol ce se cheamă *viață poetică* (s.n.).

Dar până atunci corabia salvatoare a noastră rămâne totuși Eminescu care a luat nu numai „foarte în serios filozofia” (St. Teodorescu) citat de Svetlana Paleologu-Matta, *Jurnal hermeneutic*, dar și publicistica prin abordarea politică și istorică a problemei românilor din spațiile înstrăinate de Tară, nemaivorbind de opera poetică – întrun cuvânt, tot ce a făcut poetul nostru național, a fost fundamental. Iată de ce în mod intenționat l-am citat mai abundent la capitolul *Suntem români și punctum*. Studiul lui M. Eminescu *Basarabia* ar fi un material minim obligatoriu necesar să-l cunoască și promotorii care încearcă implimentarea, chipurile experimentală, a cursului de „Istorie Integrată”, astfel fiind exclusă „Istoria Românilor” din lista examenelor obligatorii pentru bacalaureat, dar și din lista *examenului de maturitate a clasei politice basarabene* (s.n.).

Sunt conștient de faptul că pot fi vehiculate diverse obiecții de tipul că scriu despre Basarabia, locuind, la moment, în Italia, că patrioții adevărați stau în patriile lor și „slujesc” regimurilor așa cum se perindează ele ori „luptă” împotriva acestora așa cum a luptat *ciobănelul* din *Miorița*.

* * *

Pământurile de la Prut
și până dincolo de Nistru,
sudul Basarabiei,
dar și *dulcea Bucovină*
n-au avut niciodată parte de țară,
sunt și rămân încă
niște pușcării coloniale
înfășurate de jur împrejur
cu sârmă ghimpată,
noi suntem pușcăriiașii,
ne ispășim pedeapsa
pentru o singură faptă
că am avut imprudența
să ne naștem români.
Si aceste instituții mari
au toate atributele necesare
drapel-stemă-limbă,
târguri cu de toate,
monumente de artă,
eșafode sofisticate
ascunse prin subsoluri și beciuri,
biserici moderne
crescute ca ciupercile
nu după ploaie
ci după o lungă noapte,
bordeluri străvechi
cu tradiții antice lucrează non-stop
ș. a. m. d.
Seful pușcării este ales
într-un mod benevol
și voturile parcă-s secrete,
iar după alegeri avem

numai și numai regrete.

Se fac și legi

mai mult pentru noi,

că ei n-au nevoie de lege

și *cine poate oase roade*.

Din când în când se mai întâmplă

să facem și metereze

ca mai apoi un milion de pușcăriași

să mai evadeze prin lume,

lăsând și casă, și părinți, și copii...

Pleacă cu toții să nu moară de foame,

dar nu agung prea departe,

căci lumea nu este atât de mare

și pământul e încă rotund,

nu știu cum evadează

că tot în pușcăria de baștină ajung

ori poate sunt atrași de „piciorul de plai”

după care un alt picior

îi lovește în fund

ori poate le spune cuvinte magice

Badea Mior cu „gură de rai”...

Și totuși suntem un popor năzdrăvan

fără Tară de două sute de ani,

dar în fiecare zi cu cioban.

Azi ninge cu flori de cais

pentru Sfatul Țării care la 27 martie 1918
votază Unirea cu România

Azi ninge cu flori de cais
De parcă-nălțimile-au plâns,
Ninge cu parfum de polen,
Ninge efemer și etern...

Cad petale albe din ram
Ca stele din cer peste neam,
Cad petale dulci și cuminți
Ori poate mici aripi de sfinți.

Din ochi îmi cad lacrimi de dor.
Moldovo, sunt singur și mor !
Stiu bine că nu-i salvare
Din neagra înstrăinare.

Acum doar încerc să-ți treansmit
Cum trăiesc o ninsoare de mit,
Si-ți scriu cât de mult mi-i greu,
Mă știe doar Dumnezeu.

Vreau să te fac să te bucuri
De-a inimii tale ruguri,
Dar tu și azi mai înduri
A trădării cumplite torturi.

Azi ninge cu flori de cais
Precum într-un vechi paradis,
Si nu-i ninsoarea de acasă
O, Basarabie frumoasă !

Ce-ai fost pețită-a câta oară
Si tot rămasă fără Tară.
Nici la munte o cărare,
Nici ieșire către mare...

Azi ninge cu floare de Sus
E un semn că vine Isus
Pe un picior de plai
Pe o gură de rai...

18 martie 2007